

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI**

**GENÇLERİN SİYASAL VE KÜLTÜREL TUTUMLARI
-ANKARA ÖRNEĞİ-**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Aslıhan KÜÇÜKER**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet ÇİĞDEM**

Ankara-2007

ONAY

Aslıhan KÜÇÜKER tarafından hazırlanan “*Gençlerin Siyasal ve Kültürel Tutumları -Ankara Örneği-*” başlıklı bu çalışma, 08/11/2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda *oybirliği* ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim dalında *Yüksek Lisans tezi* olarak kabul edilmiştir.

.....

Prof. Dr. Kadir CANGIZBAY (Başkan)

.....

Prof. Dr. Ahmet ÇIĞDEM

.....

Doç. Dr. Vedat BİLGİN

ÖNSÖZ

Bu çalışma, gençlerin siyasal ve kültürel tutumlarını betimlemeyi amaçlayan, tanımlayıcı bir nicel araştırma projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada “Siyasal ve Kültürel Tutumlar Ölçeği” hazırlanmış ve Ankara’da yaşayan 15-30 yaş arası gençleri içeren geniş bir örnekleme uygulanmıştır.

Çalışmam boyunca zaman ayırarak çalışmama katkı sağlayıcı değerlendirmelerde bulunan danışmanım Prof. Dr. Ahmet ÇİĞDEM’e, tüm çalışmam boyunca ve özellikle ölçek geliştirme çalışmaları ile veri analizinde büyük katkısı olan hocam Doç. Dr. Vehbi BAŞER’e, her zaman yanımda olan aileme ve dostlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR	iv
TABLOLAR VE GRAFİKLER	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. GENÇLİK VE TUTUMLAR	8
1.1. Gençlik Kavramı	8
1.2. Tutum Kavramı	11
1.2.1. Tutumların Yapısı	16
1.2.2. Siyasal ve Kültürel Tutumlar	19

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2. TUTUM ÖLÇÜMÜ	22
2.1. Tutumların Ölçümü ve Ölçüm Teknikleri	22
2.2. Konu ile İlgili Araştırma Literatürü	28
2.3. Siyasal ve Kültürel Tutum Ölçeği	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	36
3.1. Görüşülen Kişilerin Demografik Özellikleri	36

3.2. Görüşülen Kişilerin Aile Bilgileri	40
3.3. Görüşülen Kişilerin Kır – Kent Kökeni	43
3.4. Kültürel ve Siyasal Davranışlar	46
3.5. Görüşülen Kişilerin Kimlik Algıları	55
3.6. Gençlerin Siyasal ve Kültürel Tutumları	65
3.7. Hipotez Testleri	71
SONUÇ	106
KAYNAKÇA	114
EK	117
ÖZET	125
ABSTRACT	126

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
bkz.	Bakınız
B.M.	Birleşmiş Milletler
çev.	Çeviren
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
ed.	Editör
s.	Sayfa
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
y.y.y.	Yayın Yeri Yok

TABLolar VE GRAFİKLER

- Tablo - 1: Ankara Nüfusu'nun Yaş Kategorilerine Dağılımı
- Tablo - 2: Ankara Metropol Nüfusu'nun İlçelere Dağılımı
- Tablo - 3 : İlçe ve Yaş Kategorilerine Göre Uygulanan Saha Kotası
- Tablo - 4: Cinsiyet Dağılımı
- Tablo - 5: Yaş Dağılımı
- Tablo - 6: Medeni Duruma Göre Dağılım
- Tablo - 7: Eğitim Durumuna Göre Dağılım
- Tablo - 8: Mezun Olunan Okula Göre Dağılım
- Tablo - 9: Eğitim Görülen Okula Göre Dağılım
- Tablo - 10: Çalışma Durumuna Göre Dağılım
- Tablo - 11: İş Durumuna Göre Dağılım
- Tablo - 12: Çalışılan İşteki Konuma Göre Dağılım
- Tablo - 13: Çalışmama Nedenine Göre Dağılım
- Tablo - 14: Anne - Babanın Eğitim Düzeyine Göre Dağılım
- Tablo - 15: Anne - Babanın Çalışma Durumuna Göre Dağılım
- Tablo - 16: Anne - Babanın İş Durumuna Göre Dağılım
- Tablo - 17: Çalışılan İşteki Konuma Göre Dağılım
- Tablo - 18: Çalışmama Nedenine Göre Dağılım
- Tablo - 19: Ailelerin Ortalama Aylık Gelir Dağılımı
- Tablo - 20: Hayatınızın En Uzun Dönemi Nerede Geçti? / Yerleşim Birimi Tipine Göre Dağılım
- Tablo - 21: Kır – Kent Dağılımı
- Tablo - 22: Kaç Yıldır Ankara'da Yaşıyorsunuz?
- Tablo - 23: Aslen Nerelisiniz? / Yerleşim Birimi Tipine Göre Dağılım
- Tablo -24: Asıl Memlekete Göre Kır-Kent Dağılımı
- Tablo - 25: Anne-Babanın En Uzun Yaşadığı Yerleşim Birimi
- Tablo - 26: Gençlerin Katıldıkları Kültürel Faaliyetler
- Tablo - 27: Vakıf, Dernek, Parti ya da Meslek Örgütüne Üye misiniz?

- Tablo - 28: Üye Olunan Vakıf, Dernek, Parti ya da Meslek Örgütlerinin Türleri
- Tablo - 29: Eş Seçimi ile İlgili Görüşlerin Dağılımı
- Tablo - 30: Ailede Önemli Kararların Kim Tarafından Alındığının Dağılımı
- Tablo - 31: Evlilik Öncesi Cinsel İlişki Konusundaki Değerlendirmeleri
- Tablo - 32: Kişilerin Kendisi, Anne ve Babaları Hakkındaki Dindarlık Algıları
- Tablo - 33: Kişilerin Kendilerine Yönelik Siyasi Algısı
- Tablo - 34 : Kişilerin Siyasete ve Siyasi Konulara İlgili Düzeyleri
- Tablo - 35 : Siyasi Görüşleri Etkileyen Faktörler
- Tablo - 36 : Kişilerin Parti Algıları
- Tablo - 37 : Türkiye'nin En Önemli Sorunu
- Tablo - 38 : Bir Siyasi Partide Görev Alma Durumları
- Tablo - 39 : Siyasi Partilerde Hangi Görevlerde Buldukları
- Tablo - 40 : Eğer Yarın Bir Seçim Olsa Ne Yapardınız?
- Tablo - 41 : Seçim Dönemlerinde Katıldıkları Siyasi Faaliyetler
- Tablo - 42 : “Muhafazakar” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 43 : “Kemalist” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 44 : “Dindar” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 45 : “Komünist” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 46 : “Siyasal Konularda Liberal” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 47 : “Laik” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 48 : “Anarşist” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 49 : “İslamcı” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 50 : “Sosyalist” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 51 : “Atatürkçü” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 52 : “Ekonomik Konularda Liberal” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 53 : “Milliyetçi” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 54 : “Cinsel Serbestliğe İnanan” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 55 : “Sosyal Demokrat” Nitelemesinin Uygunluğu

- Tablo - 56 : “Radikal” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 57 : “Ülkücü” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 58 : “Demokrat” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 59 : “Feminist” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 60 : “İlerici” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 61 : “Marjinal” Nitelemesinin Uygunluğu
- Tablo - 62 : Gençlerin Kimlik Algıları
- Tablo - 63 : Faktör Analizi
- Tablo - 64 : Faktör Skor Puanlarının Ortalaması ve Standart Sapması
- Grafik - 1 : Eigen Değerine Göre Faktör Yüklenimi
- Grafik - 2 : Faktörlerin Rotasyonlu Uzayda Yerleşimi
- Grafik - 3 : Cinsiyet ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 4 : Yaş ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 5 : Çalışma Durumu ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 6 : Mezun / Öğrenci Olma Durumu İle Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 7 : Mezun Olunan Okul İle Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 8 : Eğitim Görülen Okul İle Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 9 : Annenin Kır / Kent Kökeni ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 10 : Babanın Kır / Kent Kökeni ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 11 : Kişilerin Dindarlık Algısı ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 12 : “Sağ”/ “Sol” Nitelemesi ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 13 : AKP’ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

- Grafik - 14 : CHP'ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 15 : MHP'ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 16 : DSP'ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 17 : DEHAP-DTP'ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 18 : “Muhafazakar” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 19 : “Kemalist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 20 : “Dindar” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 21 : “Komünist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 22 : “Siyasal Konularda Liberal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 23 : “Laik” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 24 : “Anarşist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 25 : “İslamcı” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 26 : “Sosyalist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 27 : “Atatürkçü” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 28 : “Ekonomik Konularda Liberal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 29 : “Milliyetçi” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

- Grafik - 30 : “Cinsel Serbestliğe İnanan” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 31 : “Sosyal Demokrat” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 32 : “Radikal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 33 : “Ülkücü” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 34 : “Demokrat” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 35 : “Feminist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 36 : “İlerici” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 37 : “Marjinal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 38 : Kişilerin Eş Seçimi Konusundaki Görüşleri ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki
- Grafik - 39 : Ailede Önemli Kararların Nasıl Alındığı ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

GİRİŞ

Gençlik, genel bir tanımlamayla, 12–30 yaş arası bireylerden oluşan demografik bir kategori, çocukluk ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemidir. Gençlik, günümüzde üzerinde en çok tartışılan ve bilimsel çalışmalarda üzerinde en çok durulan temel kavramlardan biridir.

Gençlik, sosyal politika üretiminde de merkezi problemlerden biri olmuştur. Örneğin Avrupa Komisyonu'nun öncelikli konularından birini gençlik oluşturmaktadır. Komisyon, 1989'dan beri çerçevesi 5 yılda bir değişen ve sosyal hayata dahil etme, ortak Avrupalılık bilinci oluşturma, yabancı düşmanlığını yenme gibi amaçlar doğrultusunda gençlerin hazırladıkları uygulama projelerine geniş bir bütçe ayırarak desteklemekte; böylece ürettiği politikaların uygulanmasını ve geniş ölçekte yayılmasını sağlamaktadır. Nitekim, Türkiye'de de, 1960'ların sonundan itibaren, II. Planlı Kalkınma döneminden başlayarak gençlik sorunları ve politikalarına önemli bir milli sorun ve kamu görevi olarak özel bir yer verilmiştir.¹

Bu araştırmanın konusu, kavramsal belirginliğe kavuşturulacak bir kategori olarak "gençliğin" kültürel ve siyasal tutumlarıdır. Ancak araştırmanın kapsamı ve sınırlılığı gereği kültürel tutumlar siyasal tutumlarla ilgili/ilişkili olduğu kadarıyla ele alınmıştır.

Bu konuyla ilgili kuramsal literatürde yer alan, özellikle demografik tanımlara bakıldığında, gençlik için alt yaş sınırının 12, üst yaş sınırının ise 25 olduğu görülmektedir. Ancak araştırma literatüründe, özellikle son zamanlarda, 15–30 yaş aralığı kullanılmaktadır. Güncel araştırma literatüründen hareketle araştırmanın amacı, 15-30 yaş grubu genç nüfusun kültürel ve siyasal tutumlarını ortaya koymaktır.

¹ Avni Akyol, **Türkiye'de Gençlik ve Gençlik Politikası**, Ankara, Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşarlık Bürosu Yayınları, 1973, s.7

Araştırma, bir durumu saptamaya yöneliktir; tanımlayıcı bir araştırmadır. Konuyla ilgili daha önce yapılmış ve daha sonra yapılacak araştırmalarla karşılaştırma olanağı sunabilmesi bakımından bu araştırma önemlidir. Araştırmanın temel konusu olan gençlik, özellikle kendi içinde karşılaştırma olanağı bulunabilmesi için yaş dışında belli bir kategoride sınırlandırılmamıştır. Daha önce yapılan gençlik araştırmaları genelde sınırlı kategorilerde (üniversiteli gençlik, gecekondulu gençliği gibi) yapılmıştır. Bu bakımdan araştırmanın Ankara'daki gençlerin tutumlarıyla ilgili ayrıntılı bir betimleme sunacağı ve kendi içinde karşılaştırma olanağı bulabileceği düşünülmektedir.

İzlenen yöntem bakımından araştırma, ampirik bir çalışmadır ve araştırmada genel anlamda pozitivist metodoloji anlayışı izlenmiştir. Araştırmanın temel amacı, gençlerin kültürel ve siyasal tutumlarını betimlemektir. Bu nedenle araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırmacılar sosyal gerçekleri bulmak ve toplumsal gerçeği tanımlamak için tanımlayıcı araştırma yapmaktadırlar.² Gerçekleri bulmak ve tanımlamak iddiası ise pozitivist metodolojinin temel sayılılarından biridir. Bu metodolojiye uygun olarak araştırmada, nicel bir araştırma yöntemi seçilerek tutumlar ölçülmüştür.

Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, pozitivist ve bütüncül metodolojiye bağlı olarak nicel ve nitel yöntemler diye ikiye ayrılıp incelendiğinde her iki yönteminde artıları ve eksileri olduğu görülecektir. Bu anlamda her iki yöntemi de "iyi" veya "kötü" şeklinde kıyaslamak yanlıştır, bu farklı yöntemler sosyal gerçeklik hakkında araştırmacıya iki farklı yorum imkanı sağlar. Günümüzde yaygın olarak kabul edilen görüş, bu iki yöntemin

² Stephen Cole, **Sosyolojik Düşünme Yöntemi**, çev. Bekir Demirkol, Ankara, Vadi Yayınları, 1999, s.46.

birbirlerinin eksik yönlerini tamamladığıdır.³ Bu bağlamda araştırmada temelde nicel yöntemler kullanılmış, elde edilen nicel veri nitel veri ile desteklenmiştir.

Araştırmanın temel problemi, gençlerin kültürel ve siyasal tutumlarının nasıl bir çeşitlilik gösterdiğinin saptanmasıdır. Bu bağlamda günümüze değin yapılan yerli ve yabancı araştırmalar incelenmiş; ancak konuyu bütünlüklü olarak ele alan ya da yabancı literatürden Türkiye gerçeğine adapte edilebilecek bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu nedenle gençlerin kültürel ve siyasal tutumlarını ölçecek bir ölçeğin geliştirilmesi ve bu ölçekle gençlerin kültürel ve siyasal tutumlarının nasıl bir çeşitlilik gösterdiğinin saptanması araştırmanın temel problemi haline gelmiştir.

Araştırmanın temel sayıltısı, tutumların objektif ölçeklerle ölçülebileceğidir. Bu temel sayıltı çerçevesinde araştırmada şu hipotezler sınanacaktır:

- 1) Kültürel ve siyasal tutumlar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 2) Kültürel ve siyasal tutumlar ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 3) Kültürel ve siyasal tutumlar ile kişilerin çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 4) Kültürel ve siyasal tutumlar ile kişilerin eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 5) Kültürel ve siyasal tutumlar ile anne-babanın kır/kent kökeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 6) Kişilerin dindarlık düzeyi ile kültürel ve siyasal tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

³ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2000, s.46-47.

- 7) Kişilerin kendilerini sağcı ya da solcu olarak tanımlamaları ile kültürel ve siyasal tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 8) Kültürel ve siyasal tutumlar ile kişilerin parti tercihleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 9) Siyasal tutumlar ile kişilerin kendilerini nasıl tanımladıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 10) Kültürel ve siyasal tutumlar ile evlilik usulü, aile içinde demokratiklik gibi kültürel özellikler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmada öncelikle sosyoloji, sosyal psikoloji, siyaset psikolojisi literatürü taranarak gençlik, kültürel ve siyasal tutumlarla ilgili kavramsal ve kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Daha sonra araştırma için uygun bir ölçek bulmak üzere yerli ve yabancı araştırma literatürü incelenmiştir.

Araştırma, tanımlayıcı ve nicel bir araştırma olduğu için anket tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasının temel nedeni, araştırmanın belli bir zamanda bitirilmesi gereken tez çalışması kapsamında yapılması ve belli bir bütçesi olmasındandır. Anket tekniğiyle araştırmalar, bilindiği üzere daha kısa sürede ve daha az maliyetle yapılır. Anket uygulamasında, şimdiye değin geliştirilen tutum ölçeklerinden faydalanılması düşünülmüş ancak yerli araştırma literatüründe konuyla ilgili güncel bir tutum ölçeği geliştirme çalışması yapılmadığı, yabancı literatürdeki ölçeklerin de adapte edilemeyeceği anlaşılmıştır. Bu nedenle araştırmanın sonunda yapılması düşünülen araştırmanın nitel bileşeni öne alınmıştır.

Çalışmanın saha uygulaması 3 aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada ölçek geliştirmek için 5-7'şer kişilik gruplarla Ankara'da 7 tane nitel odak grup görüşmesi yapılmış, elde edilen veriler süzülerek tutum ifadeleri elde edilmiştir. İkinci aşamada elde edilen tutum ifadelerinden oluşturulan

pilot soru kağıdı, tesadüfi örneklem metodu kullanılarak 354 kişiye uygulanmıştır. Elde edilen veri faktör analizi ve Cronbac's Alpha testi aracılığıyla istatistiki analizlere tabi tutularak, odak grup çalışmalarından elde edilen tutum ifadelerinin bir kısmı bu analizlerle elenmiş ve nihai soru kağıdı oluşturulmuştur.

Saha araştırmasının son aşamasında, nihai soru formu tesadüfi örneklem metoduyla seçilen ve hazırlanan kotalara uygun bulunan 1152 kişiye uygulanmıştır; ancak örneklemin tesadüfliliğini zedeleyecek sistemizasyondan uzak durmak amacıyla kotaya sahada birebir uyulmaya çalışılmaması istenmiştir. Saha uygulamasında 11 deneyimli kişiden oluşan bir anketör ekibi çalıştırılmış, kısa bir eğitimle araştırmanın mantığı anlatılmış ve 1-30 Nisan 2007 tarihleri arasında araştırmanın saha uygulaması tamamlanmıştır. Yapılan kontroller sonucunda 129 anket elenmiş ve analize tabi tutulacak anket sayısı 1033'e düşürülmüştür. Veriler EXCEL ve SPSS 11.0 programlarıyla bilgisayar ortamına aktararak analize tabi tutulmuştur.

Araştırmanın evreni, Ankara metropolünde yaşayan 15-30 yaş grubu genç nüfustur. Tablo – 1'de görüleceği üzere 2000 yılı nüfus sayımına göre evrenin yaklaşık rakamı 1.232.091'dir. Bilimsel araştırmalar, bütün evrende tamsayım yapılmasının geniş bir bütçe ve zaman aralığı gerektirmesinden dolayı evreni temsil eden tesadüfi veya sistematik örnekleme metotlarıyla yapılmaktadırlar. Aynı gerekçelerle araştırmada tesadüfi örnekleme metoduna gidilmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı 2000 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre Ankara, bölgelere ayrılıp yaş kotası belirlenmiş, yaş kategorilerine göre cinsiyet dağılımı, hemen hemen eşit dağılım gösterdiği için cinsiyet kotası hazırlanmamış; bunun yerine her bölgede ve kategoride cinsiyet dağılımı

bakımından olabildiğince eşit sayıda anket yapılmasına dikkat edilmiştir.⁴ Tablo - 1 ve Tablo - 2 de bu oranlar ve buna bağlı olarak uygulanması düşünülen anket sayısı yer almaktadır.

Tablo - 1: Ankara Nüfusunun Yaş Kategorilerine Dağılımı

	SAYI	ORAN	ANKET SAYISI
15-19	409 893	0,33	380
20-24	444 505	0,36	415
25-30	377 693	0,31	357
TOPLAM	1 232 091	1,00	1152

Tablo - 2: Ankara Metropol Nüfusunun İlçelere Dağılımı

İLÇELER	ORAN %	ANKET SAYISI
Çankaya	23.64	272
Keçiören	19.55	225
Yenimahalle	16.82	194
Mamak	12.73	147
Altındağ	12.27	141
Sincan	8.18	94
Etimesgut	5.45	63
Gölbaşı	1.36	16
TOPLAM	100.0	1152

Kotalama dışında hiçbir sistematizasyon gözetilmemiştir. Kota uygulamasına örneklemin evreni temsil gücünü arttırması ve genellemelere imkan verebilmesi için başvurulmuştur. Sonuç olarak araştırmanın örneklemi tabakalı tesadüfi örnekleme metoduyla belirlenen 1152 kişiden oluşmuştur.

⁴ T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, **Ekonomik ve Sosyal Göstergeler**, (Erişim) <http://ekutup.dpt.gov.tr/ekonomi/gosterge/tr/1950-06/esg.htm> .

Denetlemeler sonucu analize alınan anket sayısı 1033'tür. Sahada uygulanan kota Tablo – 3'te verilmiştir.

Tablo - 3 : İlçe ve Yaş Kategorilerine Göre Uygulanan Saha Kotası

İLÇELER	15-19	20-24	25-30	TOPLAM ANKET SAYISI
Çankaya	90	98	84	272
Keçiören	74	81	70	225
Yenimahalle	64	70	60	194
Mamak	48	53	45	147
Altındağ	47	51	44	141
Sincan	31	34	29	94
Etimesgut	21	23	19	63
Gölbaşı	5	6	5	16
TOPLAM ANKET SAYISI	380	415	357	1152

Araştırmanın sınırlılıkları ise şunlardır;

- Araştırma konusu tüm toplumu değil yalnız gençleri kapsamaması bakımından sınırlıdır.
- Araştırma konusu tüm gençleri değil, Ankara'da yaşayan gençleri kapsamaması bakımından sınırlıdır.
- Araştırma Ankara'da yaşayan 15-30 yaş grubu tüm nüfusu kapsamaması bakımından sınırlıdır.

Araştırma, kavramsal çerçeve, kuramsal çerçeve ve yapılan ampirik araştırmanın bulgularını içeren 3 ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde gençlik, tutum, kültürel ve siyasal tutum kavramları tartışılacak, ikinci bölümde şimdiye kadar geliştirilen tutum ölçekleri incelenerek bu çalışmada kullanılan ölçeğin nasıl oluşturulduğu anlatılacak ve son bölümde elde edilen veriler analiz edilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. GENÇLİK VE TUTUMLAR

Bu bölüm gençlik ve tutumlarla ilgili tanımların tartışılacağı araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Araştırmaya temel oluşturan kavramlar tartışılarak nihai tanımlamalar yapılacaktır.

1.1. GENÇLİK KAVRAMI

Araştırmacıların merkeze aldıkları alanlara bağlı olarak biyolojik, psikolojik, sosyolojik, felsefi ve demografik gençlik tanımları yapılmıştır. Bu durum, insan gelişiminin çok yönlü bir konu olması ya da biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimin aynı yıllara rastlamaması ile açıklanabilir.¹

En basit tanımıyla gençlik, çocukluk ile orta yaşlılık arasındaki devredir.² Gençlik her şeyden önce insan hayatının içinde yer alan, başlama ve bitişle sınırlı olan bir dönemdir. Bu döneme özgü davranış biçimleri, tutumlar, ifade ve etkinlikler vardır.

Gençlik, belirli bir toplumsal yapı içinde özgül toplumsal biçimlenmenin oluşturduğu ve toplumsal gelişme süreci içerisinde tarihsel olarak biçimlendiği, nesnel bir toplumsal katmandır. Toplumların geleceğini oluşturan gençlik, toplumun en devingen, en yaratıcı kesimi olması nedeniyle tarih boyunca toplumların gelişmesinde belirleyici bir rol oynamış, her zaman

¹ Birsen Gökçe, **Gecekondu Gençliği**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1971, s. 17.

² **Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi**, "Gençlik", V. Cilt, İstanbul, Meydan Yayınevi, 1971.

yönetenlerin ilgisini çekmiştir.³ Gençlik, dinamik bir yapı ve toplumun geleceği olan bir güç olarak tanımlandığı için güncel ve önemlidir.

Tezcan gençliği, kişiyi toplumsal olgunluğa hazırlayan bir geçiş dönemi olarak tanımlar.⁴ Gökçe ise benzer şekilde, bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan, ergenlik ve delikanlılık özelliklerinin bir arada görüldüğü geniş kapsamlı bir kavram olarak tanımlamıştır.⁵ Yine farklı bir çalışmasında Gökçe, kavramın belirsizliği ile ilgili olarak gençliğin gerek gruplandırma gerekse yaş sınırının çizilmesi konularında toplumlar ve devirler arasında farklı yaklaşımlar olduğu gibi, aynı toplumun çeşitli kesitlerinde de farklı yaklaşımlar görüldüğünü belirtir.⁶ Doğan ise gençliği, buluşa erme ile başlayan fizyolojik ve biyolojik değişmeyi içeren bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan bir yaş dönemi ve genci de bu dönemin tüm özelliklerini gösteren kişi olarak tanımlar.⁷

Türkiye’de resmi kaynaklarda gençlik, I. Gençlik Şurasında 12-24 yaş arası nüfus olarak tanımlanmıştır.⁸ II. Beş Yıllık Kalkınma Planında gençlik, 14-25 yaş arası nüfus olarak tanımlanmıştır.⁹ III. Kalkınma Planında 14-22, IV. Kalkınma Planında 12-24, daha sonraki planlama dönemlerinde ise 15-25 yaş grubu nüfus olarak tanımlanmıştır.¹⁰

Diğer yandan Gençlik Çağını Unesco 15-25 yaş aralığında, B.M. Teşkilatı ise 12-25 yaş aralığında tanımlar. Yine Unesco’nun farklı bir tanımında genç, öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan,

³ İbrahim Armağan, **Gençlik Gözüyle Gençlik: 21. Yüzyıl Eşiğinde Türkiye Gençliği**, y.y.y., Kırkirsalılar Vakfı USADEM Yayınları, 2004, s.6

⁴ Mahmut Tezcan, **Kuşaklar Çatışması**, Ankara, Kadioğlu Matbaası, 1981, s. 24

⁵ Birsen Gökçe, **Ortaöğrenim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları**, Ankara, M.E.G.S.B. Gençlik Hizmetleri Yayınları, 1984, s.21.

⁶ Gökçe, **Gecekondu Gençliği**, s.14-15.

⁷ İsmail Doğan, **Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar**, III. Baskı, İstanbul, Sistem Yayıncılık, 2000, s. 379.

⁸ **I. Gençlik Şurası 24-28 Ekim 1988**, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1989, s.28.

⁹ Akyol, **a.g.e.**, s. 14.

¹⁰ Selahattin Özyurt, M. Sait Doğan, **Gençlik Problemleri Açısından Üniversite Gençliği**, Adapazarı, Değişim Yayınları, 2002, s. 8.

kendine ait konutu bulunmayan kişidir; büyük hayal gücüne sahip, cesaretin çekingenliğe, macera isteğinin rahata üstün geldiği insandır.¹¹

Özellikle resmi tanımlamalar gençliği demografik bir kategori olarak nitelerken, sosyal bilimciler davranış ve tutumların toplamı olarak kabul etmektedir. Gençliği belirli bir yaş grubu olarak tanımlayanlar arasında alt ve üst yaş sınırı üzerinde bir anlaşma bulunmamaktadır.

Kuramsal literatürden elde edilen bu tanımlardan hareketle gençlik: “Biyolojik ve psikik bakımdan değişimin yaşandığı, döneme özgü toplumsallaşma kalıplarının ve yargılarının edinildiği, yaş dönemi bakımından 12-25 yaş grubunu içeren, çocuklukla yetişkinlik arasında bir geçiş dönemi” olarak tanımlanabilir.

Güncel araştırma literatüründe ise gençlik yaş grubu 15-30 olarak sınırlandırılmıştır.¹² Yine Avrupa Komisyonuna bağlı olarak, Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerde yürütülen “Gençlik Programları” 2007-2012 yeni döneminde gençliği 15-30 yaş grubu olarak tanımlamaktadır.¹³

Bu araştırma nicel bir araştırma projesini içermesi ve bu nedenle nicel bir yöntemle evren/örneklem tespitinin yapılabilmesi için araştırmada demografik tanımlar; bunların içinden de güncel olması ve araştırma literatüründe kullanılması nedeniyle 15-30 yaş grubunu genç olarak niteleyen tanım benimsenmiştir.

¹¹ Armağan, a.g.e., s.6.

¹² The Gallup Organization, **Young Europeans: Survey Among Young People Aged Between 15-30 in the European Union**, Flash Eurobarometer Series 202, 2007 (Erişim) http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_202_sum_en.pdf

¹³ T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, **Gençlik Programları**, (İçerik) http://www.ua.gov.tr/youth/docs/tur/YeniGenclik_Programi.doc

1.2. TUTUM KAVRAMI

Tutum kelimesinin etimolojisine bakıldığında Latince’de harekete hazır anlamına gelmektedir. Bugün için geçerli olan anlamıyla tutum kavramı ilk defa, 1918’de yayınlanan Thomas ve Znaniecki’nin *Polonya Köylüsü* adlı kitabında kullanılmıştır. Bu kitapta Amerika’ya göç eden Polonya köylüleri incelenirken tutum kavramı üzerinde önemle durulmuş, sosyal psikoloji tutum bilimi olarak tanımlanmıştır.¹⁴ Tutumun bu alanda böylesine merkezi bir yer tutmasının nedeni, tutumların davranışları etkilediği varsayımıdır. Pozitivizmin egemen olduğu dönemde ortaya çıkan diğer bütün bilimler gibi sosyoloji ve psikolojinin içinden yeni bir disiplin olarak çıkan sosyal psikoloji; tutumların davranışların yegane belirleyicisi olduğu, tutumları öngörmenin davranışları öngörmek ve kontrol edebilmek olduğu ileri sürülerek tutum bilimi olarak tanımlanmıştır.

“*Tutumlar Ölçülebilir*” makalesiyle sosyal psikoloji alanında bir çığır açan Thurstone, tutumu psikolojik bir nesneye olan lehte veya aleyhte duygular olarak tanımlamıştır. Thurstone, tutumu, bütünsel bir yapı olarak görürken çağdaşlarından Allport, tutumu iki ögeli bir yapı olarak görmektedir; tutum, öncelikle zihinsel bir hazır oluş durumu, diğer yandan bir değerlendirme sürecidir.¹⁵ Ona göre, bir tutum yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahip olan ruhsal ve sinirsel bir hazırlık durumudur.¹⁶ Burada tutum, bireyin tepkisini yönlendirici bir unsur olarak onun davranış biçimini belirlemektedir. Ayrıca deneyimlerle örgütlenmesi, tutum oluşturulmasını bir öğrenme sürecine bağlamaktadır.

¹⁴ Krech, Crutchfield, Ballachey, **Cemiyet İçinde Fert**, çev. Mümtaz Turhan, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1970, s.228.

¹⁵ Sibel A. Arkonaç, **Sosyal Psikoloji**, İstanbul, Alfa Yayınları, 1998, s.171.

¹⁶ J. L. Freedman, D. O. Sears, J. M. Carlsmith, **Sosyal Psikoloji**, çev. Ali Dönmez, Ankara, İmge Kitabevi, 1993, s. 319.

Lambert ise tutumu, bireyin insanlar, gruplar, sosyal konular ve daha genel olarak herhangi bir çevresel olayla ilgili örgütlenmiş ve tutarlı bir düşünce, duygu ve tepki biçimi olarak tanımlayarak tutum geliştirmeyi insanların çevrelerine uyum sağlama yollarından biri yani sosyalizasyon süreci olarak görmektedir.¹⁷

Lambert'e benzer şekilde Muzaffer ve Carolyn Şerif tutumu sosyal kökenli güdüler olarak tanımlar. Onlara göre bir tutum, kişinin davranışında yol açtığı sonuçlar açısından bakıldığında amaca yöneliktir. Bir tutumun oluşması, kişinin artık tutum objesine karşı nötr olmadığı anlamına gelir; artık bu objeler kişi için olumlu ya da olumsuz anlam taşır.¹⁸ Tutumlar sosyalleşme sürecinin bir ürünü olarak ortaya çıkmışlardır. Sosyalleşme sürecinin sonuçları, kişinin sosyal tutumlarında ve bu tutumları yansıtan söz ve eylemlerinde ortaya çıkar. Bir kişiyi kendi referans grubunun iyi bir üyesi yapan temel özellik, bu grupla ilişkili olarak oluşturduğu tutumlardır.

Tutum, bireyin çevresindeki herhangi bir obje veya nesneye karşı sahip olduğu tepki eğilimini ifade eder. Birey belli konuları, belli ölçülere göre gruplandırmakta ve bu gruplara uygun tutumlar oluşturmaktadır. Bireyin belli bir konuya ilişkin tutum oluşturması için o konu ile doğrudan bir ilişkiye girmesi gerekmez. Dışarıdan alınan enformasyona göre de tutum edinilebilir.

Kağıtçıbaşı tutumları, pratik ve kestirme yoldan kognitif bir kategorileştirme süreci olarak tanımlar.¹⁹ Tutumların kişilik özelliği olmaktan çok sosyal normlarla ilişkili olduğunu belirtir. Arkonaç ise tutumu, gözlenebilir öncül uyarılarla, sonuçta ortaya çıkan davranış arasına giren hipotetik bir yapı olarak görmektedir ve tutumların değerlendirici özelliğine vurgu

¹⁷ Metin İnceoğlu, **Tutum Algı İletişim**, İstanbul, Verso Yayıncılık, 1993, s.13.

¹⁸ Muzaffer Şerif, Carolyn W. Şerif, **Sosyal Psikolojiye Giriş II**, çev. Mustafa Atakay, Aysun Yavuz, İstanbul, Sosyal Yayınlar, 1996, s.489-490.

¹⁹ Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Gençlerin Tutumları Kültürler arası Bir Karşılaştırma**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1973, s.10.

yapmaktadır.²⁰ Benzer şekilde Bohner ve Wanke de tutumu, düşüncedeki bir objenin değerlendirme özeti olarak tanımlar.²¹ Tolan, İsen ve Batmaz ise, tutumu karmaşık düşünce, yargı ve değerler yığını düzenleyen, örgütleyen bir düşünsel örüntü olarak tanımlarlar.²²

Özellikle 1960'lerden sonra tutumların davranışları tek yönlü etkilediği ve davranışların tek belirleyicisi olduğu görüşünden vazgeçilmiştir. Örneğin Triandis'e göre tutum bireyin dünya hakkındaki sürekli ya da geçici varsayımlarını, diğer insanlardan beklentilerini, kendine benzer insanlarla değişik olanlar arasındaki farklılıkları; değer ve bakış açılarını, neyin doğru neyin yanlış olduğuna ve neye yaklaşması neden kaçınması gerektiğine ilişkin duygu ve inançlarını içerir.²³ Bu açıklamadan sonra her türlü davranışın tutumsal bir içeriğe sahip olmadığını ve tutumların temel ortak özelliğinin belirli örgütlenmiş düşünce yapılarını içermesi olduğunu belirtir. Kağıtçıbaşı ise bireye atfedilen bir eğilim olarak tutumun, gözlenebilen, ortaya konan bir davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilim olma özelliğini vurgular.²⁴

Triandis tutum-davranış ilişkisini şöyle açıklar:²⁵ İnsanlar önce bir şeyler yapar, daha sonra davranışlarıyla ilgili tutumlarını edinirler. Esasında, tutum ve davranışlar birbirlerini sürekli etkilerler, ama en güçlü etki davranıştan tutumadır. Tutumların davranışlara etkisi daha azdır. Normlar davranışları, doğrudan ya da dolaylı yollarla; dolaylı yollardan tutum ve değerler vasıtasıyla etkilerler. Bu süreçte normlar uygun davranışı belirtir, tutumlar ise normlara fikir savunuculuğu yapar. Böylece bireylerin tipik davranışlarında devamlılık sağlanır.

²⁰ Arkonaç, a.g.e., s.172.

²¹ Gerd Bohner, Michaela Wanke, **Attitudes and Attitudes Change**, New York, Psychology Press, 2004, s.5.

²² Barlas Tolan, Galip İsen, Veysel Batmaz, **Sosyal Psikoloji**, Ankara, Adım Yayıncılık, 1991, s. 258.

²³ Harry C. Triandis, "The Impact of Social Change on Attitudes", ed. Bert T. King, Elliott McGinnies, **Attitudes, Conflict and Social Change**, Newyork and London, Academic Press, 1972, s.127.

²⁴ Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Yeni İnsan ve İnsanlar; Sosyal Psikolojiye Giriş**, İstanbul, Evrim Yayınevi, 1999, s. 102.

²⁵ Triandis, a.g.m., s.128.

Görüldüğü gibi Triandis, tutumların davranışı belirlediği yönündeki görüşü tersine çevirmiş, genellikle davranışlardan sonra tutumların ortaya çıktığını ve davranış-tutum ilişkisinin çift yönlü olduğunu vurgulamıştır. Bohner ve Wanke ise Triandis'in de ilerisine giderek tutumla davranış ilişkisinin çok boyutluluğuna işaret eder. Onlara göre, bir insanın özel bir tutum objesine ilişkin tutumu, bu objeye ilişkin davranışını etkileyebilmekte; dahası, bir tutum objesine ilişkin tutum, farklı bir tutum objesine ilişkin davranışları ve tutumları belirleyebilmekte; yine bir insanın tutumu başka bir insanın davranışını da etkileyebilmektedir.²⁶

Tutumların davranışlara olan etkisini incelemek üzere çok sayıda araştırma yapılmıştır ve bugün artık tutumla davranış arasındaki ilişkiyi belirleyici 4 faktör olduğuna dair bir görüş birliği mevcuttur. Bunlar; davranış, davranışın yöneldiği hedef, davranışın yapıldığı çevre ve zaman unsurudur.²⁷ Davranış, karşılaştırılabilir bütüncül bir tarzda kavramlaştırıldığı sürece bütüncül tutumlarla davranışsal hareketler arasında oldukça önemli bir ilişki olabilir. Kağıtçıbaşı, çevre faktörünü vurgulayarak tutumun ortamsal etkilerle birleşip davranışa dönüştüğünü, yalnızca çok güçlü tutumların ortamsal engelleri aşarak her durumda davranışa yol açabileceğini belirtir.²⁸

Bu unsurların farklılaştığı durumlarda yapılan çalışmalar sonucunda, tutumlarla davranışlar arasında tutarsızlık olabileceği ortaya çıkmıştır. Tutarsızlıkların nedenleri araştırıldığında ise şu sonuçlar elde edilmiştir.²⁹

- Tutarsızlıklar güçsüz ya da iki yönlü duygulardan kaynaklanabilir.
- Duygusal ve bilişsel öğeler çeliştiğinde, davranış tutarlı olmayabilir.
- Tutum özellikle çarpıcı kılındığında, tutumun davranışla tutarlılık olasılığı daha fazladır.

²⁶ Bohner, Wanke, **a.g.e.**, s. 13.

²⁷ Arkonaç, **a.g.e.**, s. 183-184.

²⁸ Kağıtçıbaşı, **a.g.e.**, s. 108-109.

²⁹ Freedman, Sears, Carlsmith, **a.g.e.**, s. 338-341.

- Tutum ölçümü özgül olduğu ölçüde tutumla davranış arasındaki ilişki artmak eğilimindedir.
- Tutumların ölçüldüğü zamanla davranışın gözlemlendiği zaman arasında geçen süre tutarsızlığa neden olabilir. Bu ikisi yani tutum ölçümü ile davranış gözlemi arasında geçen sürede tutum değişmiş olabilir.
- Kişi açık davranışta bulunduğu her zaman hem tutumları ve hem de içinde bulunduğu ortam tarafından etkilenebilir.
- Tutumlarla davranışlar arasında tutarlılık bulmadaki başarısızlığın nedeni bazen yöntemsel aksaklıklardır. Tutumlar doğru ya da güvenilir olarak ölçülememiş olabilir.

Sonuç olarak, sosyal psikologlar arasında tutumun ne olduğu hakkında bir görüş birliği yoktur. Berkowitz, 30 farklı tutum tanımı belirleyerek bunları 3 grupta toplamıştır:³⁰

- Tutum, bir değerlendirme ya da duygusal tepkilerdir.
- Tutum, bir insanın bir objeye ya da konuya karşı istekliliği ya da isteksizliğidir.
- Son olarak tutum, bilişin etkili ve sürekli çalışan bir parçasının seçkin bir topluluğudur. Böylece, bir bireyin tutumu onun bir obje ya da konuyu nasıl anlayacağını, hissedeceğini ve davranacağını bir birleşimi olur.

³⁰ Leonard Berkowitz, **A Survey of Social Psychology**, USA, Holt, Rinehart and Winston, 1980, s.275.

1.2.1. Tutumların Yapısı

Tutumlar durağan bir yapıya sahip değildir. Pek çok tutum, öğrenmeye dayalı edinildiği için tutumlar görel olarak değişebilir yapıdadırlar. Genel kabul görmüş düşünceye göre tutumlar 3 bileşenden oluşmaktadır. Bunlar: bilişsel unsurlar, duygusal unsurlar ve davranışsal unsurlardır. Bu unsurlar sistemli ve sürekli bir biçimde örgütlenen, devingen bir yapı arz ederler.

Bilişsel unsurlar, tutumun yöneldiği objeye dair inançlarından oluşmaktadır.³¹ Birey yöneldiği objeyi düşünme sürecinde sınıflamalar yapar. Bu sınıflamalar ise, bireyin birbirlerinden net bir biçimde farklı olan uyarılara karşı tepkilerinde gösterdiği farklılıkları ifade eder. Tutumların bilişsel öğeleri, çevredeki uyarıcılar hakkında bireylerin edindikleri bilgi ve deneyimleri içermektedir. Tutum konusu ile ilgili bilgi ise, bireyin bu konu ya da konular grubu ile ilgili bir deneyim geçirmesi sonucu elde edilir.

Tutumun diğer bileşenlerine oranla en yalın unsuru duygusal unsurdur.³² Çevre ile ilgili bilgi, duyum ve deneyimlerin sınıflandırılmasının yanı sıra, bu sınıfların olumlu/olumsuz olaylarla, arzulan/arzulanan amaçlarla ilişkilendirilmesi söz konusudur. Duygusal öge aynı zamanda bireyin değerler sistemi ile yakından ilişkilidir. Duygusal ögesi ağır basan bir tutumun değişmesi daha güçtür.

Davranışsal unsur ya da öge ise bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bu davranış eğilimleri sözler ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir. Bunlar bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum objesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisi altındadır.³³

³¹ Krech, Crutchfield, Ballachey, **a.g.e.**, s.232.

³² Freedman, Sears, Carlsmith, **a.g.e.**, s.324.

³³ İnceoğlu, **a.g.e.**, s. 17-18.

Tutumlar esasında inançlar üzerinde varolurlar. Bu inançlar arasındaki anlaşmazlık ya da tutarsızlıklar kişiyi rahatsız eder. İnsan doğası gereği, bu uyumsuzluğa neden olacak tutumlardan kaçınır. İşte tutum öğeleri, bir tutumu kendi içinde tutarlılığı olan bir sistem haline sokar. Böylece bireyin çevresindeki çeşitli objelere karşı beslediği duyguları, o objeler hakkındaki fikirleri, bilgileri ve onlara karşı davranışları devamlılık ve düzenlilik gösterir.³⁴

İnsanların inançları, fikirleri, bilgi ve davranışları arasında devamlılık ve düzenlilik sağlayarak tutumlar 4 tür işlev görür. Bunlar tutumların egoyu savunan işlevleri, benlik gerçekleştirici ve değer ifade eden işlevleri, uyum sağlayıcı ve faydacı işlevleri, bilgi ve ekonomik işlevidir.³⁵ Tutumlar bu işlevleri yerine getirerek en başta savunma mekanizmaları gibi benliği ve kişiliği korur, bireyin temel değerlerine yönelik her türlü tehdidi önler ve toplumsal gerçeklikle uyum sağlamasına yardımcı olurlar. Yine tutumlar, kişinin kendisini kimliklendirmesini, öz değerleriyle ifade etmesini ve görmek istediği biçimde görmesini sağlar. Son olarak, bireyin dünyayı algılamasında bazı temel ölçüler geliştirebilmesini sağlayan bir bilgilenme gereksinmesi yaratma işlevine de sahiptirler.

Bunlara ek olarak Bohner ve Wanke, tutumların kişiler arası ve gruplar arası ilişkileri düzenleme işlevine işaret ederler.³⁶ Tutumlar, bireye diğer insanları değerlendirme ölçütleri verirler. Birey diğer insanları sahip olduğu tutumlara göre değerlendirerek kendi tutumlarına uyan kişilere yakınlaşır, uymayanlardan ise uzaklaşır.

Tutumların yapısıyla ilgili olarak Muzaffer ve Carolyn Şerif, tutumların özelliklerini şu şekilde özetlemiştir:³⁷

³⁴ Kağıtçıbaşı, **a.g.e.**, s.104.

³⁵ Tolan, İsen, Batmaz, **a.g.e.**, s. 264-266.

³⁶ Bohner, Wanke, **a.g.e.**, s.14.

³⁷ Şerif, Şerif, **a.g.e.**, s.496-497.

- Tutumlar doğuştan gelmez. Belli nesne, kişi grup ya da olaylarla ilişkili olarak oluşturulur ya da öğrenilir. Bir tutumun ilk ortaya çıkışı öğrenmeye bağlıdır.
- Tutumlar geçici düşünsel durumlar değildir; görece kalıcıdır.
- Tutumlar daima bir özne-nesne ilişkisini içerirler. Tutumlar bir kişi, grup, nesne, kurum, konu ya da olay gibi belirlenebilir göndergelerle ilişkili olarak oluşturulur ya da öğrenilir.
- Bir tutumun göndergesi az sayıda ya da çok sayıda maddeyi kapsayabilir.
- Tutumların güdüsel-duygusal özellikleri vardır. İnsan-nesne ilişkisinde, özellikle tutumlar aracılığıyla belirlenen bir etkilenme-güdülenme süreci ortaya çıkmaktadır. Bir objeye ilişkin bir kez tutum edinildiğinde artık yansızlık ortadan kalkmıştır.
- Sosyal bir tutumu diğer tutumlardan ayıran özellik, sosyal bir tutumun sosyal uyaran durumlarıyla ilişkili olarak oluşması ve bir grubun ya da belli bir toplumun üyeleriyle paylaşılmasıdır.

Bütün bu bilgiler ışığında tutum: “Bir bireyin bir kişi, nesne ya da yöneldiği bir objeye ilişkin geliştirdiği, kendi içerisinde kısmen tutarlı, kısmen çelişik duygusal, düşünsel ve davranışsal öğeleri barındıran; değerler, normlar ve inançlarla kişinin kompleks bir tutarlılık sağlamasına yardımcı olan ve görece kalıcılığı olan bilişsel bir yapıdır”.

1.2.2. Siyasal ve Kültürel Tutumlar

Kültür, bireyi üyesi olduğu topluma ait kılan ve toplumların kendilerine has özelliklerini içinde barındıran maddi ve manevi unsurların bütünüdür. Bu bakımdan kültür, toplum içinde yaşayan bir birey olarak insanı çevre kuşatmıştır.

Toplum halinde yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılama yollarının, araçlarının ve davranışlarının bir bütünü olarak kültür, doğası itibariyle farklı yaşam alanlarında karşılaşılan kültürel olarak tanımlanmış problemlerin bu alanlara göre hususileşmiş çözümlerinin bir bütünüdür.³⁸ Bu tanım çerçevesinde kültürel tutumlar: “Farklı yaşam alanlarında karşılaşılan kültürel olarak tanımlanmış problemlerin bu alanlara göre hususileşmiş çözümlerini bireyin kendine özgü olarak değerlendirmesi ve anlamlandırması” olarak tanımlanabilir.

Kültür, bu çalışma çerçevesinde kurumsal bir bütün olarak ele alınmış, kültürel tutumların da, bütün bir kültür evreninin alt kurumları çerçevesinde farklılaştığı varsayılmıştır. Bu bağlamda kültürel tutumlar, temel kurumları eksen alarak 6 alana bölünmüştür: siyasal tutumlar, aileye yönelik tutumlar, ekonomiye ilişkin tutumlar, dinsel tutumlar, eğitime yönelik tutumlar ve boş zamanları değerlendirmeye yönelik tutumlar.

Kültürel tutumların bir parçası olarak siyasal tutumlar, siyasal sosyalleşme ve siyasal kültürle bağlantılı olarak açıklanabilir. Siyasal sosyalleşme dar kapsamlı bir tanımla, siyasal davranışın, bilgilerin, değerlerin doğrudan ve açık bir süreç içinde toplumsallaşan kişiye aktarılması olarak tanımlanabilir. Daha geniş kapsamda Alkan ve Ergil siyasal toplumsallaşmayı, toplum-siyasal çevre ile birey arasında yaşam boyu süren

³⁸ Vehbi Başer, “Çocukluğun Değişen Dünyası: Çocukluk Alt-Kültürleri”, **Tezkire Dergisi**, Sayı:16, Kış 1999, s. 135.

dolaylı ve doğrudan etkileşim sonucunda, bireyin siyasal sistemle ilgili görüş, davranış, tutum ve değerlerinin gelişmesi olarak tanımlarlar.³⁹

Siyasal kültür ise Almond tarafından farklı unsurların bütünleşmesiyle oluşan kültürün bir unsuru olarak tanımlanır ve bu görüşün temelinde toplumun bütünü temsil eden bütüncül bir kültür sisteminin varlığı varsayımı yatar.⁴⁰ Siyasal kültür, siyasal sosyalleşme sürecinde öğrenilir ve bireyin siyasal tutumları oluşur.

Siyasal tutum, siyasete ilişkin objelerin bireylerin bilgi, davranış ve duygularında değerlendirilmesi ve bilişsel anlamı olarak tanımlanabilir. Siyasal tutum kavramı, kamuoyu şirketlerinin artmasıyla günümüzde oldukça popülerlik kazanmıştır. Kimi sosyal bilimciler kamuoyunu oluşturan temel gücün siyasal tutumlar olduğunu düşünmektedirler.⁴¹ Buna göre halk özgül bir zamanda belirli bir konuda gerçekten tutumlar geliştiren ve ifade eden bir insan topluluğudur. Dolayısıyla, farklı siyasal durumlar kamuoyunun oluşum ve ifadesini etkileyebilir.

Siyasal tutumların anlaşılması, bir dizi nedensel etmen ve sürecin dikkate alınmasını gerektirir. Kamuoyunu anlamaya çalışan araştırmacılar bireylerin siyasal konular üzerine düşünme biçimlerini etkileyen, bazen çok karmaşık olabilen bir dizi toplumsal ve kişisel güçle karşılaşır. Bu karmaşık güç, bir bireyin kişisel özellikleri ile değişik durumsal etkiler arasındaki etkileşimdir. Siyasal tutumların anlaşılmasında bu durumsal yaklaşımın genişletilmesi kamuoyunun dokusunda bulunan karmaşık örüntülerin anlaşılmasında önemli bir çıkış yolu sağlar.⁴²

³⁹ Türker Alkan, Doğu Ergil, **Siyaset Psikolojisi; Siyasal Toplumsallaşma ve Yabancılaşma**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1980, s.7.

⁴⁰ Mümtaz'er Türköne, "Siyasi Kültür", ed. Mümtaz'er Türköne, **Siyaset**, Ankara, Lotus Yayınevi, 2006, s. 222.

⁴¹ Michael A. Milburn, **Sosyal Psikolojik Açından Kamuoyu ve Siyaset**, çev. Ali Dönmez, Veli Duyan, Ankara, İmge Kitabevi, 1998, s.40.

⁴² Milburn, **a.g.e.**, s.268.

Siyasal tutumların farklılaşmasına bakıldığında, araştırma literatüründe çok farklı farklılaşma eksenlerinin kullanıldığı görülmüştür. Genel eğilim, siyasal tutumları temel ideolojiler çerçevesinde tanımlamaktan yanadır. Bu sahada en yaygın kullanım muhafazakar ve liberal tutumlar ayrımıdır. Genel olarak, sahip olunanları korumaya çalışma ve değişime karşı çıkma eğilimi muhafazakarlıkla, bunun zıttı ise liberalizmle tanımlanmıştır.⁴³ Ancak bir sonraki bölümde daha ayrıntılı tartışılacağı üzere bu tür ayrımların farklı toplumsal koşullarda farklı anlamlara sahip olmasından kaynaklanan problemler vardır.

⁴³ T. O. Odetola Ade Ademola, "Social mobility and political attitudes in Nigeria", ed. Frederick C. Turner, **Social mobility and political attitudes**, New Brunswick and London, Transaction Publishers, 1992, s.206.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2. TUTUM ÖLÇÜMÜ

Bu bölümde öncelikle tutum ölçümü ve ölçüm teknikleri incelenecek, daha sonra “gençlik”, “siyasal tutumlar” ve “kültürel tutumlar” ile ilgili araştırma literatürünün özeti verilecektir. Nihayetinde bu çalışmanın ampirik araştırma kısmına temel oluşturan siyasal ve kültürel tutumlar ölçeğinin dayandığı kuramsal boyut açıklanacaktır.

2.1. TUTUMLARIN ÖLÇÜMÜ VE ÖLÇÜM TEKNİKLERİ

Tutumlar, doğrudan gözlenebilir bir yapıda değildirler. Bu nedenle doğrudan ölçülemezler. İnsanlara doğrudan herhangi bir konuyla ilgili tutumu sorulduğunda, çoğu insan cevap veremeyecektir. Merkezi tutumlar için doğrudan soru sormak bir sonuç verebilir ancak çoğu tutum insanların düşüncelerinde söze aktarılmamış olarak vardır.¹ Bu sebeple, tutumu gösteren bir işaretleyici bulmak gerekir. Tutum ölçeklerindeki çoğu yöntemin dayandığı varsayım, kişilerin tutum nesnesine dair fikir ve inançları vasıtasıyla tutumlarının ölçülebileceğidir.² Burada hipotetik ve gizli bir yapı olarak tutumun değişkeni, hemen gözlenebilir bir değişken olmaktan ziyade, bir grup ifadeye bireylerin verdiği yanıtlardan oluşur.³

Grupların tutumlarını öğrenmeye çalışırken sosyal bilimcilerin kullandıkları teknikler arasında kamuoyu yoklamaları en iyi bilinen tekniktir. Genel olarak bu teknik, sosyal tutumların anlaşılmasına çok az katkıda

¹ Milburn, a.g.e., s.25.

² Arkonaç, a.g.e., 1998, s. 190.

³ Marvin E. Shaw, Jack M. Wright, **Scales for the Measurement of Attitudes**, USA, McGraw-Hillbook Company, 1967, s.15.

bulunmuştur. Ancak bazı durumlarda bu teknikler, sakıncaları en aza indiren araştırmalarda da kullanılmıştır. Kamuoyu yoklamaları kavramı, kişilerin tutumlarının doğrudan ve konuyla ilgili sorular sorarak elde edilebileceği varsayımına dayanmaktadır.⁴ Çoğu zaman konunun uzmanları tarafından uygulanmayan bu araştırmaların, sosyal tutumlarla ilgili bütüncül bir yaklaşımla konuyu ele alamadıkları ve analizlerin yetersiz kaldığı görülmektedir.

Tutum konusundaki ilk yoğun çalışmalar daha önce belirtildiği üzere 1920'lerde Thurstone'un "*Tutumlar Ölçülebilir*" adlı makalesiyle başlamıştır. Tutumların nasıl oluştuğuna ilişkin kuramların oluşturulması ise 1930 ve 1940'larda başlamıştır.⁵ İlk dönemde daha çok örneklem surveyleri, küçük grup araştırmaları ve psikanalitik kavramlaştırmalar yapılmıştır.

Tutum ölçümleri genel olarak doğrudan ve dolaylı ölçümler olarak ikiye ayrılırlar. Ancak şunu belirtmek gerekir ki doğrudan ölçüm, doğrudan gözlem değildir. Burada kastedilen doğrudanlık, deneklerin ölçümden haberdarlığı ile ilgilidir. Dolaylı ölçümlerde denekler ölçümden habersizdirler; doğrudan ölçümlerde ise kişilere tutumlarını açığa çıkarabilecekleri sorular sorulur ve bu yolla tutumlar tespit edilmeye çalışılır. Doğrudan ölçüm teknikleri kendi içinde 4'e ayrılmaktadır; Thurstone ölçeği, Likert ölçeği, duygusal anlam ölçeği ve Guttman ölçeği.

Eşit aralıklı ölçme tekniği ilk defa Thurstone tarafından geliştirilmiştir.⁶ Bu nedenle ölçeğe "eşit görünen aralıklarla ölçme tekniği" denilmiştir. Thurstone tipinde ölçekler hazırlanırken öncelikle ölçülecek tutuma ilişkin çok sayıda tutum ifadesi elde edilir. Daha sonra bu ifadeler bir hakem tarafından incelenerek en olumlu ifadeden en olumsuz ifadeye doğru, genellikle 1-11 aralığında sınıflandırılır. Her bir ifade grubunun bu ölçekte eşit aralıklarla

⁴ Şerif, Şerif, **a.g.e.**, s. 512-513.

⁵ Kağıtçıbaşı, **a.g.e.**, s. 145.

⁶ Bohner, Wanke, **a.g.e.**, s. 28.

sınıflandırıldığı düşünülür. Tarafsız hakemler tarafından sınıflandırılan ifadeler, son olarak tutumların ölçüleceği kişilere uygulanır ve her bir ifadenin toplam puanı hesaplanır. Bu ölçek, tutumların niceliksel olarak ölçülmesine imkan tanımaktadır. Zamanında bir devrim niteliği taşısa da günümüzde çok ender olarak kullanılmaktadır. Ölçeğin başlıca problemi, ifadeler arasında eşit görünen aralıkların olduğu varsayımının şüpheli olmasıdır. Ölçek daha ziyade bir mertebelendirme düzeni niteliğindedir.⁷

Likert ölçeği, tutum ölçekleri arasında en ünlüsü ve en çok kullanılanıdır. Likert tarafından 1932'de geliştirilmiştir ve bu tekniğe toplamalı sıralama tekniği denilmiştir.⁸ Bu ölçekte belli bir tutumla ilişkisi olduğu varsayılan çok sayıda tutum ifadesi oluşturulur. İfadelerin tutum nesnesi ile ilgili olumlu veya olumsuz his ve fikirleri açıkça ifade etmesi gerekmektedir. Daha sonra bu ifadelerden ne kadar katılıp katılmadıkları, genelde verilen 5'li ya da 7'li cetvellerle ve "fikrime çok uygun", "uygun", "karasızım", "aykırı", "çok aykırı" gibi ifadelerle ölçülür. Likert ölçeği, geliştirilirken bir ön deneme gerektirir. Ön denemede geliştirilen ifadeler denek grubuna verilir ve her bir ifadeye ne kadar katıldıklarını puanla belirtmeleri istenir. Ön deneme sonucunda her deneğin bütün ifadelerine verdiği cevaplar toplanarak toplam puan elde edilir ve her ifadenin bütün ifadelerin puanı ile karşılıklı korelasyon içerisinde olup olmadığı faktör analizi ile ölçülür. Tüm ölçek puanıyla yüksek korelasyon gösteren ifadeler muhafaza edilirken düşük korelasyon gösteren diğerleri atılır. Bu eleme işleminden sonra ölçek, ölçüm yapmak istenen asıl gruba uygulanır.

Likert ve Thurstone tekniklerinin bazı avantaj ve dezavantajları vardır. Her iki ölçekte de özel bir yapılandırma çalışmasına ihtiyaç duyulur ve genellikle daha geniş bir popülasyonda pilot uygulama gerektirirler. Bu iki ölçeğin düzenlenme ve uygulama kolaylığı bakımından birinin diğerinden üstün olduğu söylenemez. Ancak verdiği bilginin miktarı bakımından Krech

⁷ Arkonaç, a.g.e., s. 192.

⁸ Kağıtçıbaşı, a.g.e., s. 136.

ve Crutchfield, Likert metodunu daha üstün görmektedir.⁹ Buna göre, bu ölçekteki ifadeler ikili bir fonksiyon icra etmektedirler. Hem bir tek ifadenin belirttiği hususi duruma ait kanaat veya tutumlar hakkında bilgi vermekte, hem de incelenen tutum veya kanaat hakkında toplam bir puan elde edilmektedir. Diğer yandan Likert tekniği mutlak değildir. Bu ölçekte taraftarlığın veya aleyhtarlığın hudutları tamamen ölçülen denek grubuna bağlıdır. Thurstone ölçeğinde puanlama, Likert tekniğinin aksine daha mutlak ve daha rasyoneldir. Denek grubundaki diğer şahısların puanlarından bağımsız olarak her bir ifadenin kendi içinde manası vardır. Ancak, Thurstone ölçeği puanlarının daha mutlak ve rasyonel bir anlamlılık ifade etmesi, hakimler grubunun ifadeleri ait oldukları yere yerleştirmelerindeki objektiflik derecesine bağlıdır.

Üçüncü en yaygın tutum ölçüm tekniğine, “duygusal anlam ölçeği” adı verilmiştir. Osgood, Suci ve Tannenbaum’ un 1957’de geliştirdikleri duygusal anlam ölçeği, tek bir ölçekte farklı tutumları ölçme imkanını vermektedir. Duygusal anlam ölçeğinin uygulamasında, deneklere ölçülecek tutuma ilişkin bazı kavramlar verilir ve her bir kavramı değişik iki uçlu değerlendirme ölçeklerinde değerlendirmeleri istenir. Bu ölçeklerin her iki ucunda birbirine zıt sıfatlar yer alır. Böylece çok çeşitli kavramların duygusal anlamı ölçülmüş olur. Duygusal anlam ölçeği kolay uygulanabildiğinden ve denekler için ilginç karşılandığından yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak ölçeği hazırlamak oldukça güçtür. Çok sayıda kavram ve sıfat çifti toplanarak çeşitli istatistiki analizlerden geçirilir.

Son olarak, Guttman tarafından geliştirilen birikimli ölçme tekniğinde ölçülmek istenen tutuma ilişkin ifadeler birikimli bir şekilde olumludan olumsuzaya ya da tam tersi olarak olumsuzdan olumluya doğru sıralanarak verilir ve deneklerden uygun maddeyi seçmeleri istenir. Bu ölçeğin temel amacı, yeteri kadar geniş bir denek grubunun, ölçekteki ifadelere istikrarlı bir

⁹ Krech, Crutchfield, a.g.e., s. 251.

şekilde cevap verip vermeyeceğini tespit etmektir. Bu istikrarın kriteri ise, üretilebilirlik ilkesidir.¹⁰ Yani belli bir ifade onaylanınca, daha az aşırı olan diğer bütün ifadelerinin de onaylanmış olması, daha fazla aşırı olan ifadelerin ise reddedilmiş olmasıdır. Diğer taraftan bir ifade grubu istikrarsız, yani birbirini tutmayan cevaplara yol açarsa, ölçekte birden çok boyutun bulunduğuna hükmedilir. Bogardus bu tekniği daha da geliştirerek “sosyal mesafe ölçeğini” oluşturmuştur.¹¹ Sosyal mesafe ölçeği, toplumlar arası karşılaştırmalarda kullanılmaktadır.

İnsanlara sorular sorup cevaplar alarak tutumları ölçmenin yeterli olmadığı durumlarda dolaylı ölçüm teknikleri kullanılır. Burada yapılan ölçüm gizli tutulur. Ölçüm, araştırmacının yaratıcılığına bağlı olarak çok çeşitli yollarla yapılabilir. En çok bilinen yöntemler: davranış gözlemi ve tepkisel olmayan ölçümlerdir.

Muzaffer ve Carolyn Şerif, tutum ölçüm tekniklerini dolaylılık veya doğrudanlık ölçütünden farklı şekilde tasnif etmiştir.¹² Onlara göre 4 tür ölçüm vardır: gizlenmemiş-yapılandırılmış ölçümler, gizlenmemiş-yapılandırılmamış ölçümler, gizlenmiş-yapılandırılmamış ölçümler ve son olarak gizlenmiş-yapılandırılmış ölçümler. Bu ayırmada Thurstone ve Likert'in klasik ölçüm teknikleri ile hazırlanmış doğrudan tutum testleri gizlenmemiş-yapılandırılmış ölçümlerdir.

Bohner ve Wanke doğrudan ölçüm tekniklerinde rasgele ve sistematik olmak üzere iki tür hata olabileceğine işaret ederler.¹³ Rasgele hatalar, deneklerin okumadan ya da gelişigüzel sorulara cevap vermelerinden kaynaklanır. Deneklere ölçeğin günün farklı zamanlarında uygulanması, işaretleme, kodlama ya da data girişinde yapılabilecek hatalar, ölçeklerin geçerliliğini azaltır. Sistematik hata ise ölçeği uygulayan anketörün denekleri

¹⁰ Kağıtçıbaşı, **a.g.e.**, s.138.

¹¹ Krech, Crutchfield, **a.g.e.**, s. 254.

¹² Şerif, Şerif, **a.g.e.**, s. 497-498.

¹³ Bohner, Wanke, **a.g.e.**, s. 31-32.

etkilemesi ya da deneğin, anketörün hoşlanacağı tarzda cevap verdiğini düşündüğü durumlarda yani kendi düşüncesini ifade etmemesi durumunda ortaya çıkar. Bir ölçeğin geçerliliği, rasgele hataların azaldığı oranda artar. Güvenirlik ise her iki hata riskinin az olduğu durumlarda artar. Hata paylarını azaltmak ve güvenirliliği arttırmak için olabildiğince çok tutum ifadesi ile ölçeği oluşturmak ve geniş bir örneklemede, tecrübeli ve eğitilmiş bir anketör ekibiyle saha çalışmasını uygulamak gerekir.

Shaw ve Wright ise bir tutum ölçeğinin kullanılabilirliğinin onun niteliklerine bağlı olduğunu belirtirler.¹⁴ Minimum olarak, kullanılabilir bir ölçek, güvenilir (tutarlı sonuçlar vermek) ve geçerli (ölçüleceği iddia edilen şeyi ölçmek) olmalıdır. Bir tutum ölçeğinin diğer bir karakteristiği ise bölümlerin eşitliği ve çok boyutluluğudur. Kağıtçıbaşı ise ölçek geliştirilirken tutum ölçeği cümlelerin iyi seçilip hakemlere danışılması, madde analizi, geçerlilik ve güvenilirlik testlerinin yapılması gerektiğini vurgular.¹⁵ Bu yöntemlerin sakıncaları ile ilgili olarak şu hususları belirler: anketörler insanların dikkatlerini soru-cevap ortamına çekerek verdikleri cevapları etkilerler. Bu nedenle verilen cevapların gerçekten tutumları yansıtmayı yansıtmadığı her zaman bir sorun olarak kalmaktadır. Ölçeklerin dikkatle hazırlanıp uygun ortamlarda uygulanması bu sorunu azaltabilir.

Krech ve Crutchfield tutum ölçeği hazırlarken ne tür ifadeler alınacağını ve ne tür ifadelerin çıkarılması gerektiğinin tespiti hususunda bazı kriterler belirlemişlerdir:¹⁶

- Teşhis fonksiyonu : Bir ifade, ölçmek istenen kanaat veya tutumu teşhis edecek mahiyette olmalıdır. Yani ifadenin teşhis edici bir fonksiyonu olmalıdır ki farklı inanç ve tutumlara sahip kişiler bu ifadelerle farklı şekilde cevap versinler.

¹⁴ Shaw, Wright, **a.g.e.**, s.16.

¹⁵ Kağıtçıbaşı, **a.g.e.**, s. 141.

¹⁶ Krech, Crutchfield, **a.g.e.**, s. 244-246.

- Ayrım keskinliği : Bir ifadenin sadece konu edinilen inanç veya tutumlarla psikolojik ilişkisi bulunan cevaplara yol açması değil, aynı zamanda ölçülen bu boyut üzerinde çeşitli noktalara düşen insanlar arasında keskin bir ayrıma imkan vermesi gerekir. İdeal olarak, bir ifadeye verilen cevap ile araştırılan inanç veya tutum arasında tam bir korelasyon bulunması gerekir. Bir ifadeyi onaylayanlar, onaylamayanlara oranla ölçeğin çok uzak bir ucuna düşmelidir.
- Bütün ölçek boyunca ayırım : İfadeler, ölçülen tutum veya kanaatlerle anlamlı bir şekilde ilişkili, şahıslar arasında keskin ayrımlar yapmalı ve bu ayırım ölçülen boyut üzerinde her noktada yapılacak şekilde seçilmelidir. İdeal olarak, bir kutuptan öteki kutuba kadar bütün tutumlar birbirinden ayırt edilebilmelidir.
- Güvenirlilik için gereken en az ifade sayısı : İfadeler iyi olduğu takdirde, bir ölçekte bulunması gereken en az ifade sayısı, ölçümden beklenen niteliğe bağlıdır. Ancak ifadeler hiçbir zaman mükemmel olamazlar. Daima işin içine herhangi bir ifadenin ayırım kabiliyetini azaltan özel faktörler karışır. Gerek ifadeleri mükemmel hale getirmek gerekse geçici, gelişmiş güzel değişimleri önlemek için ifade sayısını arttırmak lazımdır. İfadeler ne kadar fazla olursa güvenirlilikleri o oranda artar. Ayrıca bu yolla ölçekle alakasız “ölçme hataları” da azalır.

2.2. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA LİTERATÜRÜ

Harold D. Lasswell, 1930’lu yıllarda siyasal tutumları psikanalitik açıdan ele alarak ilk siyasal tutum ölçeğini geliştirmiştir.¹⁷ Adorno ve arkadaşları aynı psikanalitik yaklaşımı kullanarak “otoriteriyen kişilik” kuramını kurmuşlar ve otoriteriyenizmi ölçmek üzere 4 tür ölçek üretmişlerdir; Yahudi karşıtlığı ölçeği, genel etnosentrizm ölçeği, siyasal-ekonomik muhafazakarlık ölçeği ve f skalası olarak bilinen faşizm ölçeği.

¹⁷ Alkan, Ergil, a.g.e., s.4-5.

Çalışmaların içeriğine bakıldığında, Freud'dan etkilenecek Adorno ve arkadaşları, Musevi düşmanlığı ve ayrımcı ön yargıların psikanalitik açıdan temellerini incelemişlerdir. Bu çalışmalar genellikle önyargılı ve kalıplaşmış tutumların kişiye, kişilik bütünü'nün bir parçası olarak kendi iç çatışmasına karşı koruyucu bir görev yüklediğini ileri sürmüşlerdir. Bu bakış açısından, tutumların erken çocukluk devresinde gelişen kişiliğin koruyucu bir parçası olduğu ve böylelikle tutum psikolojisinin, kişilik psikolojisinin içinde ele alınabileceği görüşü ortaya konmuştur.¹⁸

Adorno ve arkadaşlarının geliştirdiği kurama göre otoriteriyen kişilik, kişinin kendisinin ve diğerlerinin iç tepilerini ve saldırganlıklarını kontrol yeteneklerine karşı bir güvensizlik; bütün durumlarda katı hiyerarşik otorite gereksinimi; belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlük ve bunun sonucu oluşan katı bir anlayışla belirginlik kazanmaktadır. Bu kişilik yapısına sahip bireyler ayrıca muhafazakar siyasal görüşlere sahip olmak ve sapkın gruplarla etnik azınlıklara karşı düşmanlık duyguları da beslemek eğilimindedirler.¹⁹

Kağıtçıbaşı *Gençlerin Tutumları*²⁰ isimli çalışmasında, Adorno'nun kuramını temel alarak otoriteriyen ve demokrat tutumları ölçen kültürler arası bir ölçek geliştirmiştir. Araştırmanın amacını, ampirik araştırma yöntemi kullanarak toplumsal yapı ve kültürel normların, bazı aile içi ilişkilere ve gençlerin tutumlarına yaptığı etkiyi ve bunların birbiriyle olan ilişkilerini bulmak olarak tanımlamıştır.

Kağıtçıbaşı, otoriteriyenizmi bir sendrom olarak adlandırır. Bu sendromda hoşgörmezlik, otoriteye boyun eğme, milliyetçilik, kurallara körü körüne bağlanma, dogmatiklik, sevgi yerine kuvvet ilişkilerine önem verme, tutuculuk, ayrımcı önyargı ve etnosentrizm gibi özellikler dinamik bir organizasyon içinde birleşirler.

¹⁸ Kağıtçıbaşı, a.g.e., s. 145.

¹⁹ Milburn, a.g.e., s. 88-100.

²⁰ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Gençlerin Tutumları; Kültürler arası Bir Karşılaştırma*, Ankara, Sevinç Matbaası, 1973.

Çalışmasında başlıca şu skalaları kullanır: SSRC S-A envanteri, Rokeach dogmatizm skalası, Gough Kaliforniya psikolojik envanteri, Wesley katılık skalası, Frenkel-Brunswik etnosentrizm skalası, McGranaham hipotetik durumlar envanteri ve son olarak Adorno ve diğerleri etnosentrizm skalaları. Araştırmasında, Türklerin otoriteye itaatinin, itaat etmekten hoşlanmaları ve körü körüne bir şeye bağlanma ve itaat etme ihtiyacından gelmediğini, otoriteye uygun hareket etmenin daha ziyade idealist bir nedeni olduğunu; haklı otoriteye karşı itaat göstermenin, geleneksel Türk ahlak ve terbiyesinin kurallarından olduğunu vurgular. Yine Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi kişilik tiplerini karşılaştırarak; Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzyıllar boyu süren egemenliği sırasında tipik kişiliğin geleneksel, durağan, dindar, dışarıya kapalı, ticarete karşı olumsuz tutumlu olduğunu, cumhuriyetin kurulmasıyla yeni düzende geleneğin yerini yeni değerler ve alışkanlıkların, durağanlık yerine hareket ve çalışmanın, dine bağlılık yerine ulusa bağlılığın ön plana çıktığını belirtir. Kağıtçıbaşı'nın bu çalışması, Türkiye'deki tutum araştırmalarının ilki olması bakımından önemlidir.

Sosyal bilimciler, tutum araştırmalarına dönemsel koşulların da etkisiyle farklı dönemlerde farklı yoğunlukta ilgi göstermişlerdir. Bu alandaki araştırmalara ilk başlangıç 1920'li yıllardır. Ancak tutum araştırmalarının en çok 1950'li yıllarda popüler olduğu görülmüştür. Bu eğilim, II. Dünya Savaşını bilimsel olarak anlamlandırmaya çalışmakla açıklanabilir. Nihayetinde Adorno'nun meşhur ölçekleri faşizan ve otoriter eğilimleri ölçmektedir.

Özellikle Amerika'da 1960'lı yıllarda pek çok araştırma yapılmış, çeşitli ölçekler geliştirilmiştir. Bu ölçekleri Shaw ve Wright, 1967 yılında toplayarak ölçeklerin içeriklerini özetlemişlerdir.²¹ En erken geliştirilen ideolojik ölçek, Lentz ve Allport'un muhafazakarlık-radikallik ölçeğidir. Bu ölçek ahlak, eğitim, kadın-erkek eşitliği, ifade özgürlüğü, cinsiyet ve evlilik, din gibi pek çok alanda ifadeler barındırmaktadır.

²¹ Shaw, Wright, a.g.e., 1967.

Kimbrough ve Hines ise 60 likert tipi maddeden oluşan, içeriğinde ekonomi, devlet, halk ekonomisi, insan doğası ve toplumla ilgili maddeler bulunan ve temel ayrımın muhafazakar-liberal tutumlar olduğu Florida-sivil inançlar ölçeğini geliştirmişlerdir. Shaw ve Wright'ın çalışmasında yer alan siyasal tutum ölçeklerinin hemen hemen tamamı muhafazakar-liberal tutumlar çerçevesinde şekillenmiştir.

Türkiye'de bu alanda yapılan herhangi bir çalışma nerdeyse yoktur. Siyasal tutumlarla ilgili çalışmalar genellikle kamuoyu şirketleri aracılığıyla yapılmaktadır.

Gençlik araştırmalarına bakıldığında ise, Nermin Abadan Unat'ın 1966 yılında yaptığı *Türk Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri* isimli çalışması bu alanda yapılan ilk çalışmadır. Abadan Unat, çalışmasının sonunda bir tipoloji çıkarmış, üç tip öğrenci belirlemiştir. Buna göre: Birinci tip, müstakbel idareci-önder tiptir. Bunların milli ve siyasi problemlere önderlik yaptıklarını, kamusal olayların siyasi yönleriyle ileri derecede ilgilendiklerini, fikir kalıpları bakımından Türk düşünce sisteminden kaynak almakla beraber Batıya ilgisiz kalmadıklarını, kültür seviyeleri bakımından entelektüel kategoriye mensup olduklarını, Atatürk devrimlerini benimsemiş, Batı uygarlığına ulaşmanın gereğini sentezci bir görüşle savunduklarını bulgulamıştır. İkinci tip, mesleğe bağlı tiptir. Bunlar mesleki enformasyonu önemseyen, gelenekçi değer hükümlerine sahip ve problemleri bu değerlere bağlı kalarak çözmeye çalışan yapıdadırlar. Atatürk ilkelerini ancak şeklen benimsediklerini ve sosyal yükselişi gaye edindiklerini bulgulamıştır. Üçüncü tipi ise başarıcı-manager tip olarak tanımlar. Bunlar endüstri toplumlarına has değer yargılarını benimserler ve siyasete ilgisizlerdir.

Gençlikle ilgili diğer çalışmalar arasında Birsen Gökçe'nin *Gecekondu Gençliği*²² (1971) araştırması, Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın *Sosyal Değişmenin*

²² Birsen Gökçe, *Gecekondu Gençliği*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1971.

*Psikolojik Boyutları*²³ (1972) isimli çalışması ve *Kuşaklar Çatışması; Okuyan ve Çalışan Gençlik Üzerine Bir Araştırma*²⁴ (1981) isimli çalışması, Meral Aksu ve Fersun Paykoç'un, *ODTÜ Kampusünde Gençlik ve Sorunları*²⁵ (1986) araştırması, Aysel Ekşi'nin *Üniversiteli Gençler*²⁶ (1986) araştırması ve son olarak İbrahim Armağan'ın *Gençlik Gözüyle Gençlik; 21. Yüzyıl Eşiğinde Türkiye Gençliği*²⁷ (2004) adlı çalışması zikredilebilir. Bu araştırmalar genel olarak belli gençlik kategorilerini inceleme birimi olarak seçmiştir. Araştırmaların içeriklerine bakıldığında Gökçe'nin araştırması, 14-20 yaş aralığında olan ve gecekonduda yaşayan gençlerin özelliklerini ve sorunlarını saptamayı amaçlamaktadır. Araştırmanın örnekleme 1022 hane reisi ve 1172 gençten oluşmaktadır.

Kağıtçıbaşı *Sosyal Değişmenin Psikolojik Boyutları* isimli çalışmasında öncelikle literatürde varolan kişilik kuramlarını incelemiştir. Umutsal, sosyo-ekonomik, kişilik ve ailesel değişkenler temelinde bir ölçek geliştirmiş ve İzmir'de devlet liselerinde okuyan 1425 kişiden oluşan lise son öğrencilerine uygulamıştır. *Kuşaklar Çatışması* araştırmasında ise gençlerin sosyo-ekonomik düzeyleri ve arka planları ile aile ve arkadaşlarıyla çatışma oranları arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Aksu ve Paykoç'un çalışması nicel bir araştırma projesini kapsamakta; kavramsal ve kuramsal bir tartışma bölümü içermemektedir. Araştırmada şu alanlara ilişkin problemler incelenmiştir: Öğrencilerin barınma, dinlenme ve geçim durumları; üniversiteyi tanıma ve üniversitenin birimlerinden yararlanma durumları; kampus hayatına katılma ve boş zamanlarını değerlendirme durumları; karşı cinsle arkadaşlık ve kendini tanıma özellikleri;

²³ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Sosyal Değişmenin Psikolojik Boyutları*, Ankara, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 1972.

²⁴ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Kuşaklar Çatışması; Okuyan ve Çalışan Genlik Üzerine Bir Araştırma*, Ankara, Kadioğlu Matbaası, 1981.

²⁵ Meral Aksu, Fersun Paykoç, *ODTÜ Kampusünde Gençlik ve Sorunları*, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1986.

²⁶ Aysel Ekşi, *Üniversiteli Gençler*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1986.

²⁷ İbrahim Armağan, *Gençlik Gözüyle Gençlik; 21. Yüzyıl Eşiğinde Türkiye Gençliği*, y.y.y., Kırkısraklılar Vakfı USADEM Yayınları, 2004.

durumundan memnun olma düzeyi ve ODTÜ öğrencisi olarak karşılaştıkları en önemli sorunlar. Aysel Ekşi'de benzer şekilde üniversiteli gençleri konu edinen ve 425 kişiden oluşan bir örneklem grubuna uygulanan araştırmasını İstanbul, Marmara ve Atatürk Üniversitesinde 6 farklı fakültede gerçekleştirilmiştir.

İncelenen araştırmalar içinde en güncel ve kapsamlı olanı İbrahim Armağan'ın çalışmasıdır. Yazar, kitabı oluşturan araştırmalarda 17.000 gence anket uyguladığını belirtmiş ve bir takım tespitlerde bulunmuştur. Ona göre, 12 Eylül Harekatı, gençliği depolitize etmiş, toplumsal yaşamın karar sürecinin dışına atmış ve kimlik bunalımına sürüklemiştir. Gençliğin örgütlenmesi, görüş ve istemlerini özgürce dile getirmeleri, kendilerinin ve toplumun geleceğine yön vermeleri sistematik bir biçimde engellenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre gençlerin başlıca sorunları; özgür tartışma ortamının olmaması, toplumsal baskı ve dışlanmışlık hissidir. Gençler demokrasiyi çağdaş bir yaşam biçimi olarak görmekte, kendilerini tutarsız, inançsız, kaderci ve ilkesiz olarak tanımlamaktadırlar.

2.3. SİYASAL VE KÜLTÜREL TUTUM ÖLÇEĞİ

Literatürden elde edilen kuramsal perspektiflerin doğrudan uygulanabilir olmaması nedeniyle araştırmada bütünlüklü bir kuramsal şema oluşturulmaya çalışılmış ve bu yolla siyasal ve kültürel tutumlar ölçeği hazırlanmıştır.

Kuramsal şemada temel varsayım, kültürün siyasette dahil bütün sosyal alanı kuşattığıdır. Bütün bir kültürel varoluş evreni Fichter'in²⁸ 6 temel kurum sınıflandırması göz önüne alınarak 6 alana bölünmüştür. Bunlar: aile, siyaset, ekonomi, din, eğitim ve boş zamanlardır. Daha sonra bu alanlara

²⁸Josep Fichter, **Sosyoloji Nedir?**, çev. Nilgün Çelebi, Konya, S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1992.

ilişkin temel problem alanları, problem alanlarına ilişkin kritik problemler ve son olarak alternatif tercihler belirlenerek elde edilen şema ile odak grup görüşmelerine başlanmıştır. Her görüşme sonunda elde edilen veriler kuramsal şemaya yerleştirilerek ve kritik problemler yeniden gözden geçirilerek eksik kalan ifadeler tamamlanincaya kadar odak grup görüşmeleri yinelenmiştir.

Kuramsal şema hazırlanırken kilit nokta alternatif tercihler alanı olmuştur. İfadelerin kimliğini ve ölçeğin kendi içindeki boyutlarını belirleyen bu kısımda, ne tür bir ayırım kullanılacağına uzun literatür incelemelerinden sonra karar verilmiştir. Bilindiği üzere kuramsal bakımdan ideolojiler muhafazakarlık, liberalizm, sosyalizm ve milliyetçilik olmak üzere 4'e ayrılmaktadır. Başlangıçta ideolojileri merkeze alan bir tutum ölçeği geliştirmek fikrinden, bu ideolojilerin pratik yaşamda karşılığını bulmaması ya da tutumlar düzeyinde iç içe geçen/ayrışmayan bir yapı sergilemesi gerekçesiyle uzak durulmuştur. Ancak daha sonra yapılan araştırma literatürü incelemelerinde kullanılan liberal-muhafazakar, liberal-muhafazakar-sosyalist, radikal-muhafazakar, otoriter-demokrat gibi temel politik ayrımların hepsinde aynı sakıncaların bulunduğu sonucuna varılmıştır. Nihayetinde bu araştırmada alternatif tercihleri belirleyen kriterin liberal-muhafazakar ayırımı olmasına karar verilmiştir.

Liberal – muhafazakar ayırımını kullanırken yaşanan temel problem, kavramların çok net tanımlarının olmaması ve diğer ayrımlarda olduğu gibi kuramsal tanımlamaların pratikle birebir örtüşmemesidir. Özellikle muhafazakar tanımında “Neye göre muhafazakar?” sorusu ölçeği epeyce zorlamıştır. Bu problemin çok farklı muhafazakarlık alanlarında olabildiğince çeşitli ifadelerin kullanımı ile aşıldığı düşünülmektedir. Diğer yandan muhafazakar-liberal ayırımının çeviri bir ayırım olduğu ve Türkiye pratiğinde kutupsal bir farklılaşma yaratmadığı gerçeği ile karşılaşmıştır. Ancak alternatif ayrımlarla kıyaslandığında, bazı kriterlere bağlı kalınarak bu ayırım içinde bir kutupsallık üretilebileceği düşünülmüştür.

Bu çerçevede elde edilen tutum ifadeleri liberallik-muhafazakarlık temelinde devletçilik/özgürlükçülük, gelenekçilik/yenilikçilik ve devlet kontrollü ekonomi/özelleştirme taraftarlığı gibi kriterlere bağlı olarak kuramsal şemaya yerleştirilmiştir. Böylece hem odak gruplarda elde edilen milliyetçi ve sosyal adalet yanlısı tutum ifadeleri bu kriterlere bağlı olarak ölçekte yer edinmiş hem de kültürel alanların ve problemlerin tamamında kullanılabilir bir alternatif tercih şeması oluşturulmuştur. Bu yolla çok çeşitli problem alanlarına ilişkin kendi içinde aşırı uçlarda 224 tutum ifadesi içeren bir ölçek elde edilmiştir. Elde edilen ölçekle pilot uygulama yapılmış, elde edilen veri faktör analizi ve Cronbac's Alpha testiyle analiz edilerek 65 ifade içeren siyasal ve kültürel tutumlar ölçeği oluşturulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde gerçekleştirilen saha araştırmasının bulguları verilerek, araştırmanın sonuçları analiz edilecek ve araştırmanın hipotezleri sınanacaktır.

3.1. GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Araştırmaya katılanların cinsiyet kategorisine göre dağılımı Tablo - 4'te gösterilmiştir.

Tablo - 4: Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	453	43.9
Erkek	580	56.1
Toplam	1033	100.0

Araştırmada deneklerin yaşı açık uçlu olarak sorulmuş ve soruya verilen cevaplar, TÜİK'in yaş kategorileendirme sistemine bağlı kalınarak üç yaş kategorisine ayrılmıştır. 15-19, 20-24 ve 25-30 olarak kategorileendirilen yaş dilimleri dağılımı Tablo - 5'te gösterilmiştir. Örneklem belirlenirken hazırlanan kotalarda oranlar, Tablo - 1'de görüleceği üzere 15-19 yaş diliminde 33.0, 20-24 yaş diliminde 36.0 ve 25-30 yaş diliminde ise 31.0'dır. Bu rakamlar, sahadan elde edilen rakamlarla (Tablo - 5) karşılaştırıldığında oranların birbirine çok yakın olduğu ve örneklemin, evreni temsil edecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Tablo - 5: Yaş Dağılımı

Yaş	Sayı	Yüzde
15-19	386	37.4
20-24	382	37.0
25-30	265	25.7
Toplam	1033	100.0

Araştırmaya katılan gençlere medeni durumları sorulmuş ve cevaplar “Evli”, “Bekar”, “Dul/Boşanmış” kategorileri üzerinden alınmıştır. Gençlerin medeni durumlarına ilişkin dağılım Tablo - 6’ da verilmiştir.

Tablo - 6: Medeni Duruma Göre Dağılım

Medeni Durum	Sayı	Yüzde
Evli	137	13.3
Bekar	887	85.9
Dul / Boşanmış	9	0.9
Toplam	1033	100.0

Araştırmaya katılan gençlerin eğitim durumunu tespit için iki aşamalı bir soru sorulmuştur. Öncelikle gençlere okula devam etme, mezun olma durumları sorulmuştur. “Hiç Okula Gitmedim”, “Mezunum” ve “Öğrenciyim” kategorileri üzerinden alınan yanıtlar Tablo - 7’de verilmiştir.

Tablo - 7: Eğitim Durumuna Göre Dağılım

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
Hiç okula gitmedim	1	0.1
Mezunum	488	47.2
Öğrenciyim	544	52.7
Toplam	1033	100.0

Eğitim durumu ile ilgili sorunun ikinci aşamasında “Mezunum” cevabı verenlere hangi okuldan mezun oldukları sorulmuştur. Mezun olunan okullara göre dağılım Tablo - 8’ de gösterilmiştir.

Tablo - 8: Mezun Olunan Okula Göre Dağılım

Mezun Olduğu Okul	Sayı	Yüzde
İlkokul	41	8.4
Ortaokul	57	11.7
İlköğretim	30	6.1
Lise	288	59.0
Yükseköğretim	61	12.5
Açık-ğretim	5	1.0
Lisansüstü	6	1.2
Toplam	488	100.0

Eğitim durumu ile ilgili sorunun ikinci aşamasında “ğrenciyim” cevabı verenlere ise hangi okulda okuduğu sorulmuştur. Eğitim görülen okula göre dağılım Tablo - 9’ da gösterilmiştir.

Tablo - 9: Eğitim Görülen Okula Göre Dağılım

Eğitim Grdğu Okul	Sayı	Yüzde
İlköğretim	5	0.9
Lise	210	38.6
Yükseköğretim	278	51.1
Açık-ğretim	39	7.2
Lisansüstü	12	2.2
Toplam	544	100.0

Araştırmada gençlere şu an bir işte çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. “alışıyorum” ve “alışmıyorum” seçenekleri üzerinden alınan cevaplar Tablo- 10’ da gösterilmiştir.

Tablo - 10: Çalışma Durumuna Göre Dağılım

Çalışma Durumu	Sayı	Yüzde
Çalışıyorum	386	37.4
Çalışmıyorum	647	62.6
Toplam	1033	100.0

Araştırmaya katılan gençlerden şu an bir işte çalıştığını belirtenlere nasıl bir işte çalıştığı sorulmuştur. “Tam zamanlı bir işte ücretli olarak,” “Yarı zamanlı bir işte ücretli olarak” ve “Kendi işimde çalışıyorum” seçenekleri üzerinden değerlendirilen cevaplar Tablo - 11’ de gösterilmiştir.

Tablo - 11: İş Durumuna Göre Dağılım

İş Durumu	Sayı	Yüzde
Tam zamanlı bir işte ücretli olarak	282	73.1
Yarı-zamanlı bir işte ücretli olarak	45	11.7
Kendi işimde	59	15.3
Toplam	386	100.0

Şu an bir işte çalışanlara “Çalıştığınız işteki konumunuz nedir?” şeklinde açık uçlu bir soru sorulmuştur. Verilen cevaplar TÜİK’in kullandığı meslek sınıflandırmasına uygun olarak kategorize edilmiştir. Çalışılan işteki konumla ilgili veriler Tablo - 12’de özetlenmiştir.

Tablo - 12: Çalışılan İşteki Konuma Göre Dağılım

Meslek	Sayı	Yüzde
Düz memur veya yönetici olmayan personel	47	12.2
Ordu mensubu	1	0.3
Esnaf	48	12.4
Vasıflı işçi, şef veya formen	104	26,9
Orta düzey yönetici	19	4.9
Vasıfsız işçi	162	42.0
Özel sektörde ya da kamuda profesyonel	5	1.3
Toplam	386	100.0

Şu an bir işte çalışmadığını belirtenlere ise neden çalışmadıkları kapalı uçlu bir soruyla sorulmuştur. Soruya verilen cevaplar “Ev kızıyım / Ev hanımıyım”, “Öğrenciyim” ve “İşsizim” seçenekleri üzerinden alınarak Tablo - 13’te gösterilmiştir.

Tablo - 13: Çalışmama Nedenine Göre Dağılım

Çalışmama Nedeni	Sayı	Yüzde
Ev kızıyım / Ev hanımıyım	66	10.2
Öğrenciyim	475	73.4
İşsizim	106	16.4
Toplam	647	100.0

3.2. GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN AİLE BİLGİLERİ

Araştırmada görüşülen kişilere anne ve babalarının eğitim düzeyi ayrı ayrı sorulmuştur. Soruya verilen cevapların dağılımı Tablo – 14’te özetlenmiştir.

Tablo - 14: Anne - Babanın Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Eğitim düzeyi	Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Bir okuldan mezun değil, okur-yazar değil	59	5.7	15	1.5
Bir okuldan mezun değil, okur-yazar	23	2.2	14	1.4
İlkokul	459	44.4	295	28.6
Ortaokul	142	13.7	159	15.4
Lise	219	21.2	312	30.2
Üniversite	117	11.3	216	20.9
Lisansüstü	3	0.3	12	1.2
Cevapsız	11	1.1	10	1.0
Toplam	1033	100.0	1033	100.0

Araştırmada, görüşülen kişilere anne ve babalarının çalışma durumları ile ilgili üç aşamalı bir soru sorulmuştur. Öncelikle anne ve babalarının çalışıp çalışmadığı sorulmuştur. Verilen cevapların dağılımı Tablo - 15'te özetlenmiştir.

Tablo - 15: Anne - Babanın Çalışma Durumuna Göre Dağılım

Çalışma Durumu	Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Çalışıyor	149	14.4	639	61.9
Çalışmıyor	878	85.0	388	37.6
Cevapsız	6	0.6	6	0.6
Toplam	1033	100.0	1033	100.0

Anne ve babasının çalıştığını belirtenlere nasıl bir işte çalıştığı sorulmuştur. “Tam zamanlı bir işte ücretli olarak”, “Yarı zamanlı bir işte ücretli olarak” ve “Kendi işinde çalışıyor” seçenekleri üzerinden alınan cevaplar Tablo - 16’ da gösterilmiştir.

Tablo - 16: Anne - Babanın İş Durumuna Göre Dağılım

İş durumu	Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Tam Zamanlı Bir İşte Ücretli Olarak	125	83.9	409	64.0
Yarı-Zamanlı Bir İşte Ücretli Olarak	12	8.1	21	3.3
Kendi İşinde	12	8.1	192	30.0
Cevapsız	0	0.0	17	2.7
Toplam	149	100.0	639	100.0

Gençlerden anne ve babasının çalıştığını belirtenlere son aşamada anne ve babasının “Çalıştığı işteki konumu nedir?” şeklinde açık uçlu bir soru sorulmuştur. Verilen cevaplar TÜİK’in kullandığı meslek sınıflandırmasına uygun olarak kategorize edilmiştir. Çalışılan işteki konumla ilgili veriler Tablo - 17’de özetlenmiştir.

Tablo - 17: Çalışılan İşteki Konuma Göre Dağılım

Meslek	Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Düz memur veya yönetici olmayan personel	62	41.6	114	17.8
Ordu veya Polis Teşkilatı mensubu	2	1.3	16	2.5
Esnaf	10	6.7	125	19.6
Vasıflı işçi, şef veya formen	28	18.8	67	10.5
Orta düzey yönetici	11	7.4	50	7.8
Vasıfsız İşçi	17	11.4	158	24.7
Özel sektörde ya da kamuda profesyonel	7	4.7	27	4.2
Çiftçi	0	0.0	28	4.4
Genel müdür veya üst düzey yönetici	0	0.0	3	0.5
Şirket sahibi veya ortağı	0	0.0	1	0.2
Cevapsız	12	8.1	50	7.8
Toplam	149	100.0	639	100.0

Anne ve babasının bir işte çalışmadığını belirtenlere ise neden çalışmadıkları kapalı uçlu bir soruyla sorulmuştur. Soruya verilen cevaplar “Ev hanımı”, “Emekli”, “İşsiz”, “Vefat etti” ve “Diğer” seçenekleri üzerinden alınarak Tablo - 18’de gösterilmiştir.

Tablo - 18: Çalışmama Nedenine Göre Dağılım

Çalışmama Nedeni	Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Ev hanımı	759	86,4	0	0,0
Emekli	75	8,5	290	74,7
İşsiz	0	0,0	27	7,0
Vefat etti	23	2,6	68	17,5
Diğer	1	0,1	1	0,3
Cevapsız	20	2,3	2	0,5
Toplam	878	100,0	388	100,0

Araştırmada görüşülen kişilere, ailelerinin ortalama aylık gelirinin ne kadar olduğu sorulmuştur. Açık uçlu olarak sorulan soruya verilen cevaplar doğrultusunda bir sınıflandırma yapılmış ve sonuçlar Tablo - 19'da gösterilmiştir.

Tablo - 19: Ailelerin Ortalama Aylık Gelir Dağılımı

Aylık gelir	Sayı	Yüzde
300-500 YTL	87	8.4
501-1000 YTL	404	39.1
1001-1500 YTL	195	18.9
1501-2500 YTL	200	19.4
2501-5000 YTL	74	7.2
5001 YTL ve st	16	1.5
Cevapsız	57	5.5
Toplam	1033	100.0

3.3. GöRüşüLEN KİŞİLERİN KIR – KENT KÖKENİ

Araştırmada, gençlere, "Hayatınızın en uzun dönemi nerede geçti?" şeklinde bir soru sorulmuş ve cevaplar açık uçlu olarak alınmıştır. İl, ilçe ve köy bazında cevap vermeleri istenilen soruda, görüşülen kişilerin yaşamlarının en uzun dönemini geçirdikleri yerleşim biriminin tipi tespit edilmeye çalışılmıştır. Verilen cevaplara göre yerleşim birimlerinin tipi "Metropol", "Büyükkent", "Kent", "İlçe merkezi", "Köy" ve "Yurt dışı" olarak kategorize edilmiştir. Yerleşim birimi tiplerinin dağılımı Tablo - 20'de gösterilmiştir.

**Tablo - 20: Hayatınızın En Uzun Dönemi Nerede Geçti
Yerleşim Birimi Tipine Göre Dağılım**

Yerleşim birimi tipi	Sayı	Yüzde
Metropol	730	70.7
Büyükkent	56	5.4
Kent	79	7.6
İlçe Merkezi	121	11.7
Köy	11	1.1
Yurtdışı	7	0.7
Cevapsız	29	2.8
Toplam	1033	100.0

Yerleşim birimi tipine göre elde edilen cevaplar kır-kent ayırımına göre yeniden kodlanmış ve dağılım Tablo - 21’de verilmiştir.

Tablo - 21: Kır – Kent Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Kent	872	84.4
Kır	132	12.8
Cevapsız	29	2.8
Toplam	1033	100,0

Araştırmada, görüşülen kişilere, kaç yıldır Ankara’da yaşadıkları sorulmuştur. Açık uçlu olarak sorulan soruya verilen cevaplar üzerinden kategorizasyon yapılmış ve Tablo - 22’de sunulmuştur.

Tablo - 22: Kaç Yıldır Ankara’da Yaşıyorsunuz

	Sayı	Yüzde
1 yıl ve daha az	81	7.8
2 – 6 yıl	175	16.9
7 – 11 yıl	73	7.1
12 – 16 yıl	116	11.2
17 – 21 yıl	313	30.3
22 yıl ve daha fazla	265	23.7
Toplam	1033	100.0

Araştırmada, gençlere, aslen nereli oldukları sorulmuştur. İl ve ilçe bazında açık uçlu olarak alınan cevaplar üzerinde yerleşim birimi tipine göre yeniden kodlama yapılmıştır. Alınan cevaplar Tablo - 23'te gösterilmiştir.

**Tablo - 23: Aslen Nerelisiniz?
Yerleşim Birimi Tipine Göre Dağılım**

Yerleşim birimi tipi	Sayı	Yüzde
Metropol	168	16.3
Büyükkent	72	7.0
Kent	294	28.5
İlçe Merkezi	471	45.6
Köy	3	0.3
Yurtdışı	6	0.6
Cevapsız	19	1.8
Toplam	1033	100.0

Asıl memleket sorusuna verilen cevaplar üzerinden yapılan kır-kent kategorizasyonunun dağılımı Tablo - 24'te verilmiştir.

Tablo -24: Asıl Memlekete Göre Kır-Kent Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Kent	540	52.3
Kır	474	45.9
Cevapsız	19	1.8
Toplam	1014	100.0

Görüşülen kişilere, anne ve babalarının 18 yaşına kadar en uzun süreyle yaşadıkları yerleşim birimleri ayrı ayrı sorulmuştur. "İl merkezi", "İlçe merkezi", "Belde/Kasaba" ve "Köy" seçenekleri üzerinden alınan cevapların dağılımı Tablo - 25'te gösterilmiştir.

Tablo - 25: Anne-Babanın En Uzun Yaşadığı Yerleşim Birimi

Yerleşim birimi	Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İl Merkezi	436	42.2	459	44.4
İlçe Merkezi	197	19.1	195	18.9
Belde / Kasaba	43	4.2	47	4.5
Köy	343	33.2	318	30.8
Cevapsız	14	1.4	14	1.4
Toplam	1033	100.0	1033	100.0

3.4. KÜLTÜREL VE SİYASAL DAVRANIŞLAR

Araştırmada, bazı sosyal faaliyetlerin ne sıklıkla yapıldığı sorulmuş ve cevaplar “Hiç”, “Nadiren” ve “Sık sık” seçenekleri üzerinden alınmıştır. Alınan cevaplar Tablo – 26’da özetlenmiştir.

Tablo - 26: Gençlerin Katıldıkları Kültürel Faaliyetler

		Hiç	Nadiren	Sık sık	Cevapsız	Toplam
Sinemaya gitmek	Sayı	157	541	324	11	1033
	Yüzde	15,2	52,4	31,4	1,1	100.0
Tiyatroya gitmek	Sayı	491	422	109	11	1033
	Yüzde	47,5	40,9	10,6	1,1	100.0
Opera ya da bale gösterisine gitmek	Sayı	884	104	28	17	1033
	Yüzde	85,6	10,1	2,7	1,6	100.0
Konferans / panellere katılmak	Sayı	601	316	96	20	1033
	Yüzde	58,2	30,6	9,3	1,9	100.0
Müze gitmek	Sayı	548	381	79	25	1033
	Yüzde	53,0	36,9	7,6	2,4	100.0
Müzik konserine gitmek	Sayı	305	414	295	19	1033
	Yüzde	29,5	40,1	28,6	1,8	100.0

Tablo - 26: Gençlerin Katıldıkları Kültürel Faaliyetler (Devamı)

		Hiç	Nadiren	Sık sık	Cevapsız	Toplam
Resim, heykel, vb. sergi gezmek	Sayı	628	299	74	32	1033
	Yüzde	60,8	28,9	7,2	3,1	100.0
Spor yapmak	Sayı	221	394	399	19	1033
	Yüzde	21,4	38,1	38,6	1,8	100.0
İçkili eğlence mekanlarına gitmek	Sayı	413	344	255	21	1033
	Yüzde	40,0	33,3	24,7	2,0	100.0
İnternette vakit geçirmek	Sayı	159	324	531	19	1033
	Yüzde	15,4	31,4	51,4	1,8	100.0
Televizyon izlemek	Sayı	86	317	616	14	1033
	Yüzde	8,3	30,7	59,6	1,4	100.0
Radyo dinlemek	Sayı	106	331	579	17	1033
	Yüzde	10,3	32,0	56,1	1,6	100.0
Kitap okumak	Sayı	188	414	417	14	1033
	Yüzde	18,2	40,1	40,4	1,4	100.0
Turistik gezilere katılmak	Sayı	448	404	163	18	1033
	Yüzde	43,4	39,1	15,8	1,7	100.0
İçkisiz kahvehane ya da cafelere gitmek	Sayı	251	420	342	20	1033
	Yüzde	24,3	40,7	33,1	1,9	100.0
Diğer	Sayı	77	60	56	840	1033
	Yüzde	7,5	5,8	5,4	81,3	100.0

Araştırmada, görüşülen kişilere, herhangi bir vakıf, dernek, parti yada meslek örgütüne üye olup olmadıkları sorulmuş ve cevaplar Tablo - 27'de gösterilmiştir.

Tablo - 27: Vakıf, Dernek, Parti ya da Meslek Örgütüne Üye misiniz?

	Sayı	Yüzde
Evet, üyeyim	175	16.9
Hayır, üye değilim	858	83.1
Toplam	1033	100.0

Herhangi bir vakıf, dernek, parti ya da meslek örgütüne üye olanlara ne tür bir vakıf, dernek, parti ya da meslek örgütüne üye olduğu sorulmuştur. Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam %100'ü geçmiştir.

Tablo - 28: Üye Olunan Vakıf, Dernek, Parti ya da Meslek Örgütlerinin Türleri

	Sayı	Yüzde
Siyasi Parti	47	26.9
Okul Klüpleri / Toplulukları	45	25.7
Yardım Derneği / Vakfı	21	12.0
Kültürel Dernek	21	12.0
Mahalle / Semt Derneği	5	2.9
Sendika /Meslek Örgütü	15	8.6
Spor Klubü / Derneği	35	20.0
Hemşehri Derneği	3	1.7
Diğer	20	11.4
Toplam	212	121.1

Araştırmada, görüşülen kişilere, eş seçimi konusundaki görüşleri sorulmuştur. Evli olanların da cevaplaması istenilen sorudan alınan cevaplar Tablo - 29'da verilmiştir.

Tablo - 29: Eş Seçimi ile İlgili Görüşlerin Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Ailem karar verir	47	4.5
Ailem karar verir ama benim görüşüm de alınır	71	6.9
Kendim karar veririm ama ailemin görüşünü de alırım	568	55.0
Kendim karar veririm	338	32.7
Cevapsız	9	0.9
Toplam	1033	100.0

“Ailenizde önemli konulardaki kararı kim verir?” sorusuna verilen cevaplar Tablo - 30’da verilmiştir.

Tablo - 30: Ailede Önemli Kararların Kim Tarafından Alındığının Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Baba tarafından aile büyükleri	107	10.4
Anne tarafından aile büyükleri	18	1.7
Baba tek başına	106	10.3
Anne tek başına	30	2.9
Anne-baba beraber	217	21.0
Ailece	541	52.4
Cevapsız	14	1.4
Toplam	1033	100.0

Gençlere, evlilik öncesi cinsel ilişki konusundaki düşünceleri sorulmuş, alınan cevaplar Tablo - 31’ de verilmiştir.

Tablo - 31: Evlilik Öncesi Cinsel İlişki Konusundaki Değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Hem erkek hem kız için kesinlikle kabul edilemez	481	46.6
Erkek için kabul edilebilir ama kız için kabul edilemez	215	20.8
Hem kız hem erkek için normal karşılanmalı	292	28.3
Diğer	14	1.4
Cevapsız	31	3.0
Toplam	1033	100.0

Araştırmada, görüşülen kişilere, “0” ile “10” arasında değişen değerlerin yer aldığı bir dindarlık ölçeğinde kendilerini, annelerini ve babalarını nerede konumlandıkları sorulmuştur. Ölçekte “0” “dindar değil” ifadesine karşılık gelirken “10” “dindar” ile ifade edilmiş ve aradaki her değer eşit aralıklı olduğu kabul edilerek “5” orta değer olarak konumlandırılmıştır. Kişilerin kendileri, anneleri ve babaları için yaptıkları konumlandırmalar ve cevapların ortalamaları Tablo – 32’de verilmiştir.

Tablo – 32: Kişilerin Kendisi, Anne ve Babaları Hakkındaki Dindarlık Algıları

	Kendisi		Anne		Baba	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Dindar Değil	109	10.6	47	4.5	72	7.0
1	12	1.2	9	0.9	18	1.7
2	23	2.2	28	2.7	34	3.3
3	44	4.3	38	3.7	40	3.9
4	38	3.7	30	2.9	34	3.3
Orta	404	39.1	351	34.0	357	34.6
6	51	4.9	43	4.2	48	4.6
7	56	5.4	47	4.5	38	3.7
8	66	6.4	66	6.4	61	5.9
9	30	2.9	69	6.7	56	5.4
Dindar	181	17.5	275	26.6	237	22.9
Cevapsız	19	1.8	30	2.9	38	3.7
Toplam	1033	100.0	1033	100.0	1033	100.0
Ortalama değer	5.59		6.52		6.07	

Siyasette kullanılan "sağcı – solcu" kavramlarından hareketle geliştirilmiş ölçekte görüşülen kişilere, kendilerini bu ölçekte nerede konumlandıkları sorulmuştur. Dindarlık algısına benzer şekilde hazırlanan ölçekte "0" sol kavramına karşılık gelirken; sağ kavramı "10" değeri ile gösterilmiş ve aradaki her değer için eşit aralıklı olduğu kabul edilerek "5" orta değer olarak konumlandırılmıştır. Alınan cevaplar Tablo – 33'te verilmiştir.

Tablo – 33: Kişilerin Kendilerine Yönelik Siyasi Algısı

	Sayı	Yüzde
Sol	109	10.6
1	33	3.2
2	65	6.3
3	26	2.5
4	22	2.1
Orta	427	41.3
6	34	3.3
7	47	4.5
8	39	3.8
9	35	3.4
Sağ	124	12.0
Cevapsız	72	7.0
Toplam	1033	100.0
Ortalama değer	5,06	

Görüşülen kişilere, siyasetle ve siyasi konularla ne kadar ilgilendikleri sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo – 34’te verilmiştir.

Tablo – 34 : Kişilerin Siyasete ve Siyasi Konulara İlgili Düzeyleri

	Sayı	Yüzde
Çok İlgileniyorum	126	12.2
Biraz İlgileniyorum	256	24.8
Ne İlgileniyorum Ne İlgilenmiyorum	346	33.5
Pek İlgilenmiyorum	302	29.2
Hiç İlgilenmiyorum	3	0.3
Toplam	1033	100.0

Araştırmada, gençlere, siyasi görüşlerini etkileyen faktörler; “Anne/Babam”, “Arkadaşlarım”, “Aile büyüklerimiz”, “Eşim”, “Ailem dışında saygı duyduğum büyüklerim”, “Köşe yazarları”, “Televizyon/Radyo haberleri” ve “Diğer” adlı 8 kategoride; “Çok Etkiler”, “Etkiler”, “Etkilemez”, “Hiç Etkilemez” seçenekleri verilerek sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo – 35’te verilmiştir.

Tablo – 35 : Siyasi Görüşleri Etkileyen Faktörler

		Hiç Etkilemez	Etkilemez	Etkiler	Çok Etkiler	Cevapsız	Toplam
Annem / Babam	Sayı	302	359	260	78	34	1033
	Yüzde	29.2	34.8	25.2	7.6	3.3	100.0
Arkadaşlarım	Sayı	345	421	202	28	37	1033
	Yüzde	33.4	40.8	19.6	2.7	3.6	100.0
Aile büyüklerimiz	Sayı	367	400	198	30	38	1033
	Yüzde	35.5	38.7	19.2	2.9	3.7	100.0
Eşim	Sayı	384	377	161	22	89	1033
	Yüzde	37.2	36.5	15.6	2.1	8.6	100.0
Ailem dışında saygı duyduğum büyüklerim	Sayı	356	373	224	40	40	1033
	Yüzde	34.5	36.1	21.7	3.9	3.9	100.0

Tablo – 35 : Siyasi Görüşleri Etkileyen Faktörler (Devamı)

		Hiç Etkilemez	Etkilemez	Etkiler	Çok Etkiler	Cevapsız	Toplam
Köşe yazarları	Sayı	397	373	183	43	37	1033
	Yüzde	38.4	36.1	17.7	4.2	3.6	100.0
Televizyon / Radyo haberleri	Sayı	369	364	226	39	35	1033
	Yüzde	35.7	35.2	21.9	3.8	3.4	100.0
Diğer	Sayı	167	96	33	51	686	1033
	Yüzde	16.2	9.3	3.2	4.9	66.4	100.0

Görüşülen kişilere, tablo halinde verilen siyasi partilere kendilerini “Yakın” ya da “Uzak” bulup bulmadıkları sorulmuştur. Alınan cevaplar Tablo - 36’ da verilmiştir.

Tablo – 36 : Kişilerin Parti Algıları

		Uzak	Fikrim Yok	Yakın	Toplam
AKP	Sayı	464	261	308	1033
	Yüzde	44.9	25.3	29.8	100.0
ANAP	Sayı	619	354	60	1033
	Yüzde	59.9	34.3	5.8	100.0
CHP	Sayı	489	297	247	1033
	Yüzde	47.3	28.8	23.9	100.0
DEHAP / DTP	Sayı	655	351	27	1033
	Yüzde	63.4	34.0	2.6	100.0
DSP	Sayı	545	338	150	1033
	Yüzde	52.8	32.7	14.5	100.0
DYP	Sayı	579	362	92	1033
	Yüzde	56.1	35.0	8.9	100.0
GP	Sayı	648	327	58	1033
	Yüzde	62.7	31.7	5.6	100.0
MHP	Sayı	523	314	196	1033
	Yüzde	50.6	30.4	19.0	100.0
SP	Sayı	651	352	30	1033
	Yüzde	63.0	34.1	2.9	100.0
Diğer	Sayı	-	-	46	1033
	Yüzde	-	-	4.5	100.0

Gençlere, Türkiye'nin en önemli sorunu/sorunları açık uçlu olarak sorulmuştur. Verdikleri yanıtlar kodlanıp tasnif edilerek Tablo – 37'de sunulmuştur. Bu soruda birden fazla şık işaretlenebildiği için toplam oran %100'ün üzerindedir.

Tablo – 37 : Türkiye'nin En Önemli Sorunu

	%
İşsizlik	48.3
Ekonomi	42.1
Eğitim / Sınav Sistemi	32.9
Siyasi Karışıklıklar	23.6
Terör / PKK Sorunu	22.3
Su Sorunu	11.9
Dış Politikayla İlgili Sorunlar	8.9
Sağlık Sorunları	4.9
Ahlaki Problemler	4.2
Ücretlerdeki Adaletsizlik	3.6
Laiklik	3.5
Demokrasi	3.5
Güvenlik	3.0
Çevre Sorunları	3.0
Yolsuzluk	2.7
Özgürlükler	2.4
İrtica	1.0
Konut Sorunu	0.5
Diğer	22.9
Fikrim Yok	5.2
Toplam	250.4

Gençlere, herhangi bir siyasi partide yönetici konumunda görev alıp almadıkları sorulmuş, verdikleri yanıtlar Tablo – 38’ de verilmiştir.

Tablo – 38 : Bir Siyasi Partide Görev Alma Durumları

	Sayı	Yüzde
Hayır	1000	96.8
Evet	33	3.2
Toplam	1033	100.0

Gençlerden herhangi bir siyasi partide yönetici konumunda görev yapanlara, hangi konumda görev aldıkları açık uçlu bir soruyla sorularak verdikleri cevaplar Tablo – 39’da özetlenmiştir.

Tablo – 39 : Siyasi Partilerde Hangi Görevlerde Buldukları

	Sayı	Yüzde
Gençlik Kolları	15	1.5
Üye	14	1.4
Okul Teşkilatları	2	0.2
Gençlik Kolları Başkanı	2	0.2
Cevapsız	1000	96.8
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Eğer yarın seçim olsa ne yapardınız?” şeklinde bir soru yöneltilmiş, alınan cevaplar Tablo – 40’ta verilmiştir.

Tablo – 40 : Eğer Yarın Bir Seçim Olsa Ne Yapardınız?

	Sayı	Yüzde
Sandığa Gidip Bir Siyasi Partiye Oy Veririm	803	77.7
Sandığa Gidip Boş/Geçersiz Oy Kullanırım	61	5.9
Sandığa Gitmem	46	4.5
Kararsızım	123	11.9
Toplam	1033	100.0

Gençlere, seçim dönemlerinde siyasi partilerin seçim ve propaganda faaliyetlerinin hangilerine katıldıkları sorulmuştur. Birden fazla şık işaretleyebilecekleri belirtildiğinden toplam oran yüzden fazladır. Alınan cevaplar Tablo – 41’de verilmiştir.

Tablo – 41 : Seçim Dönemlerinde Katıldıkları Siyasi Faaliyetler

	Sayı	Yüzde
Hiçbir Faaliyete Katılmam	639	61.9
Meydan Toplantılarına Katılmak	102	9.9
Kahve Sohbetlerine Katılmak	44	4.3
Radyo Ve T.V.’de Seçim Konuşmalarını Dinlemek	268	25.9
Broşürleri İncelemek	197	19.1
Bir Siyasal Partinin Seçim Çalışmalarında Etkin Görev Almak	48	4.6
Toplam	1298	125.7

3.5. GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN KİMLİK ALGILARI

Araştırmaya katılan gençlere, tablo halinde 20 kategoriden oluşan kimlik tanımlamaları verilmiş ve bunlara kendilerini ne kadar yakın bulduklarını “Hiç Uygun Değil”, “Uygun Değil”, “Ne Uygun Ne Uygun Değil”, “Uygun”, “Çok Uygun” şıklarından birini işaretleyerek belirtmeleri istenmiştir. Gençlerin “Muhafazakar” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları Tablo- 42’ de verilmiştir.

Tablo – 42 : “Muhafazakar” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	166	16.1
Uygun Değil	214	20.7
Ne Uygun Ne Uygun Değil	248	24.0
Uygun	292	28.3
Çok Uygun	85	8.2
Cevapsız	28	2.7
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Kemalist” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 43’te verilmiştir.

Tablo – 43 : “Kemalist” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	99	9.6
Uygun Değil	178	17.2
Ne Uygun Ne Uygun Değil	255	24.7
Uygun	334	32.3
Çok Uygun	134	13.0
Cevapsız	33	3.2
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Dindar” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 44’te verilmiştir.

Tablo – 44 : “Dindar” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	132	12.8
Uygun Değil	157	15.2
Ne Uygun Ne Uygun Değil	281	27.2
Uygun	352	34.1
Çok Uygun	74	7.2
Cevapsız	37	3.6
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Komünist” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 45’te verilmiştir.

Tablo – 45 : “Komünist” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	431	41.7
Uygun Değil	293	28.4
Ne Uygun Ne Uygun Değil	167	16.2
Uygun	70	6.8
Çok Uygun	32	3.1
Cevapsız	40	3.9
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Siyasal Konularda Liberal” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 46’ da verilmiştir.

Tablo – 46 : “Siyasal Konularda Liberal” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	166	16.1
Uygun Değil	227	22.0
Ne Uygun Ne Uygun Değil	348	33.7
Uygun	202	19.6
Çok Uygun	29	2.8
Cevapsız	61	5.9
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Laik” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 47’ de verilmiştir.

Tablo – 47 : “Laik” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	70	6.8
Uygun Değil	63	6.1
Ne Uygun Ne Uygun Değil	163	15.8
Uygun	451	43.7
Çok Uygun	245	23.7
Cevapsız	41	4.0
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Anarşist” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 48’ de verilmiştir.

Tablo – 48 : “Anarşist” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	500	48.4
Uygun Değil	291	28.2
Ne Uygun Ne Uygun Değil	132	12.8
Uygun	44	4.3
Çok Uygun	27	2.6
Cevapsız	39	3.8
Toplam	1033	100.0

Gençlere “İslamcı” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 49’ da verilmiştir.

Tablo – 49 : “İslamcı” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	199	19.3
Uygun Değil	230	22.3
Ne Uygun Ne Uygun Değil	266	25.8
Uygun	208	20.1
Çok Uygun	85	8.2
Cevapsız	45	4.4
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Sosyalist” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 50’ de verilmiştir.

Tablo – 50 : “Sosyalist” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	198	19.2
Uygun Değil	242	23.4
Ne Uygun Ne Uygun Değil	250	24.2
Uygun	223	21.6
Çok Uygun	75	7.3
Cevapsız	45	4.4
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Atatürkçü” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 51’ de verilmiştir.

Tablo – 51 : “Atatürkçü” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	66	6.4
Uygun Değil	62	6.0
Ne Uygun Ne Uygun Değil	155	15.0
Uygun	422	40.9
Çok Uygun	296	28.7
Cevapsız	32	3.1
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Ekonomik Konularda Liberal” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 52’ de verilmiştir.

Tablo – 52 : “Ekonomik Konularda Liberal” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	140	13.6
Uygun Değil	192	18.6
Ne Uygun Ne Uygun Değil	315	30.5
Uygun	262	25.4
Çok Uygun	78	7.6
Cevapsız	46	4.5
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Milliyetçi” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 53'te verilmiştir.

Tablo – 53 : “Milliyetçi” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	82	7.9
Uygun Değil	108	10.5
Ne Uygun Ne Uygun Değil	177	17.1
Uygun	429	41.5
Çok Uygun	203	19.7
Cevapsız	34	3.3
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Cinsel Serbestliğe İnanan” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 54'te verilmiştir.

Tablo – 54 : “Cinsel Serbestliğe İnanan” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	260	25.2
Uygun Değil	244	23.6
Ne Uygun Ne Uygun Değil	223	21.6
Uygun	181	17.5
Çok Uygun	89	8.6
Cevapsız	36	3.5
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Sosyal Demokrat” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 55'te verilmiştir.

Tablo – 55 : “Sosyal Demokrat” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	173	16.7
Uygun Değil	258	25.0
Ne Uygun Ne Uygun Değil	286	27.7
Uygun	202	19.6
Çok Uygun	65	6.3
Cevapsız	49	4.7
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Radikal” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 56’ da verilmiştir.

Tablo – 56 : “Radikal” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	184	17.8
Uygun Değil	269	26.0
Ne Uygun Ne Uygun Değil	290	28.1
Uygun	192	18.6
Çok Uygun	51	4.9
Cevapsız	47	4.5
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Ülkücü” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 57’ de verilmiştir.

Tablo – 57 : “Ülkücü” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	282	27.3
Uygun Değil	251	24.3
Ne Uygun Ne Uygun Değil	234	22.7
Uygun	139	13.5
Çok Uygun	86	8.3
Cevapsız	41	4.0
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Demokrat” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 58’ de verilmiştir.

Tablo – 58 : “Demokrat” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	124	12.0
Uygun Değil	165	16.0
Ne Uygun Ne Uygun Değil	261	25.3
Uygun	324	31.4
Çok Uygun	117	11.3
Cevapsız	42	4.1
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Feminist” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 59’ da verilmiştir.

Tablo – 59 : “Feminist” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	359	34.8
Uygun Değil	282	27.3
Ne Uygun Ne Uygun Değil	205	19.8
Uygun	98	9.5
Çok Uygun	40	3.9
Cevapsız	49	4.7
Toplam	1033	100.0

Gençlere “İlerici” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 60’ da verilmiştir.

Tablo – 60 : “İlerici” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	99	9.6
Uygun Değil	119	11.5
Ne Uygun Ne Uygun Değil	152	14.7
Uygun	383	37.1
Çok Uygun	243	23.5
Cevapsız	37	3.6
Toplam	1033	100.0

Gençlere “Marjinal” kimliğini kendilerine ne kadar uygun buldukları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo - 61’ de verilmiştir.

Tablo – 61 : “Marjinal” Nitelemesinin Uygunluğu

	Sayı	Yüzde
Hiç Uygun Değil	236	22.8
Uygun Değil	255	24.7
Ne Uygun Ne Uygun Değil	297	28.8
Uygun	134	13.0
Çok Uygun	60	5.8
Cevapsız	51	4.9
Toplam	1033	100.0

Bu suretle, soru kağıdında “Siyasal ve Kültürel Tutumlar” ölçeğinin dışında kalan sorulara örneklemden alınan cevapların dağılımı sunulmuş bulunmaktadır. Son olarak, gençlerin kimlik algılarıyla ilgili elde edilen veriler toplu halde özetlendiğinde elde edilen tablo (Tablo – 62) aşağıda gösterilmiştir.

Tablo – 62 : Gençlerin Kimlik Algıları

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Ne Uygun Ne Uygun Değil	Yakın	Çok Yakın	Cevapsız	Toplam
Muhafazakar	16.1	20.7	24.0	28.3	8.2	2.7	100.0
Kemalist	9.6	17.2	24.7	32.3	13.0	3.2	100.0
Dindar	12.8	15.2	27.2	34.1	7.2	3.6	100.0
Komünist	41.7	28.4	16.2	6.8	3.1	3.9	100.0
Siyasal Konularda Liberal	16.1	22.0	33.7	19.6	2.8	5.9	100.0
Laik	6.8	6.1	15.8	43.7	23.7	4.0	100.0
Anarşist	48.4	28.2	12.8	4.3	2.6	3.8	100.0
İslamcı	19.3	22.3	25.8	20.1	8.2	4.4	100.0
Sosyalist	19.2	23.4	24.2	21.6	7.3	4.4	100.0
Atatürkçü	6.4	6.0	15.0	40.9	28.7	3.1	100.0
Ekonomik Konularda Liberal	13.6	18.6	30.5	25.4	7.6	4.5	100.0
Milliyetçi	7.9	10.5	17.1	41.5	19.7	3.3	100.0
Cinsel Serbestliğe İnanan	25.2	23.6	21.6	17.5	8.6	3.5	100.0
Sosyal Demokrat	16.7	25.0	27.7	19.6	6.3	4.7	100.0
Radikal	17.8	26.0	28.1	18.6	4.9	4.5	100.0
Ülkücü	27.3	24.3	22.7	13.5	8.3	4.0	100.0
Demokrat	12.0	16.0	25.3	31.4	11.3	4.1	100.0
Feminist	34.8	27.3	19.8	9.5	3.9	4.7	100.0
İlerici	9.6	11.5	14.7	37.1	23.5	3.6	100.0
Marjinal	22.8	24.7	28.8	13.0	5.8	4.9	100.0

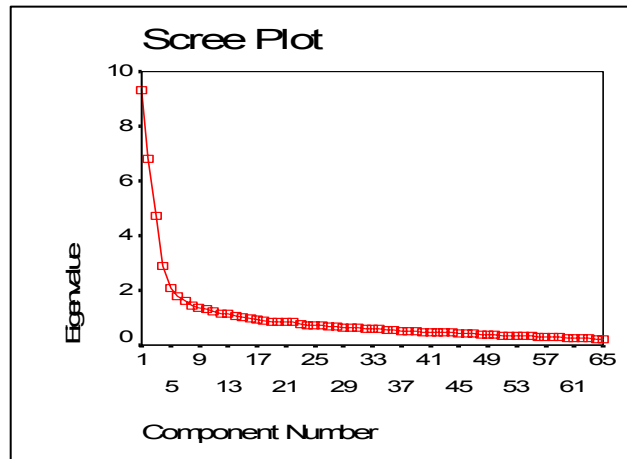
3.6. GENÇLERİN SİYASAL VE KÜLTÜREL TUTUMLARI

Çalışmanın kuramsal çerçevesinde tartışıldığı üzere hazırlanan “Siyasal ve Kültürel Tutumlar Ölçeği”, 65 madde altında Likert tipi ölçme tekniği ile oluşturulmuştur. Ancak ölçekte kullanılan 6 madde, teorik olarak başlangıçta kurgulanan faktörlere düşmedikleri için ilk analizde ölçekten çıkarılarak nihai analizler yapılmıştır. Bu maddeler şunlardır:

- “Devlet, insanların özgürlüğünü, yaşama ve mülk edinme haklarını zedeleyecek hiçbir müdahalede bulunmamalıdır.”
- “Kendi ırkımızın bekası için şiddete başvurmamız gerekebilir.”
- “Toplumun refahı ve mutluluğu tehlikede ise ordu yönetime el koyarak bu tehlikeyi önlemelidir.”
- “Elektrik, maden ve demiryolları gibi kaynaklar özelleştirilmemeli, devlet tarafından işletilmelidir.”
- “İnsanların gelirleri arasındaki uçurum ortadan kaldırılarak, gelir seviyeleri eşit hale getirilmelidir.”
- “Siyasal parti tercihimizi hiçbir koşulda değiştirmem.”

Geriye kalan ifadeler yeniden faktör analizine tabi tutulduğunda Eigen Değerleri ile faktörlerin dağılımı grafikte incelendiğinde (Grafik - 1), itemlerin 4 faktöre yüklendiği görülmektedir.

Grafik – 1 : Eigen Değerine Göre Faktör Yüklenimi

Buna bağılı olarak faktör analizi, faktör sayısı 4 ile sınırlandırılarak Varimax rotasyonlu yapıldığında tutum ifadelerinin toplam varyansın %36.5'ini açıkladığı görülmüştür. Bu analizin sonuçları Tablo – 63'te verilmiştir.

Tablo – 63 : Faktör Analizi

Rotated Component Matrix		Component			
		1	2	3	4
55	Kızlarla erkekler arasında aşırı samimiyet toplumun ahlakını bozar.	0.730			
34	Ekonomide İslam hükümleri uygulanmalı ve adil bir ekonomik düzen kurulmalıdır.	0.722			
56	Kadın, mutluluğu evinde aramalı, evinin kadını, çocuklarının annesi olmalıdır.	0.689			
32	Çoğunluğun iktidara getirdiği parti ülkeyi felakete sürüklemez.	0.655			
44	Birlikte yaşama, toplumun ahlakını bozacağı için hukuki olarak yasaklanmalı, buna karşı tedbir alınmalıdır.	0.632			
33	Dini vazifelerimi yerine getiremediğim zaman günaha girdiğimi düşünüyorum.	0.612			
40	Milli güvenliğimiz için insanlar daha çok çocuk yapmaya teşvik edilmeli, aile planlamasından vazgeçilmelidir.	0.605			
25	Erkeğin, kız arkadaşına bakan birini görünce sinirlenmesi normaldir, ısrar ediyorsa döver bile.	0.563			
20	Lise ve Üniversitelerde başörtüsü serbest olmalıdır.	0.551			
57	Vaktinin çoğunu internette harcayanlar, kendilerini uygunsuz sohbetlere kaptırıp aile hayatını altüst eden ilişkiler kurarlar.	0.425			
47	Toplumdaki önemli konumlara erkekler gelmelidir; kadının doğası bu konumlara uygun değildir.	0.402			
53	İnsanlar evlenmek için flört etmezler, flört geçici arzuları tatmine yarar.	0.401			
59	Dinimizde milliyetçiliğe yer yoktur. Bir milletin öbürüne üstünlüğü takvayladır.	0.364			
45	Kamu kurumlarında çalışanların türban takmasına izin verilmelidir.	0.361			
4	Ülkeyi kurtaracak kişi ben olmadığım için siyasi konularla ilgilenmiyorum.		0.683		
36	Mecbur kalmadıkça siyasetten uzak dururum.		0.630		
21	Hemen her alanda devletten çok daha verimli ve başarılı çalıştığı için özel teşebbüs daha iyidir.		0.613		
12	Devlet ekonomiye müdahale etmemelidir.		0.601		
24	Devlet küçüldükçe bireylerin özgürlüğü artar.		0.549		
29	Oy versek de vermesek de bu ülkede hiçbirşey değişmez.		0.532		
49	Türkiye'de tam demokrasiye geçiş için, şartlar henüz olgunlaşmamıştır.		0.518		
50	Özel okullar daha kaliteli eğitim verdiği için devlet okulları özel sektöre devredilmelidir.		0.512		
37	Din, devlet, aile gibi bütün kurumlar özgürlüğü kısıtlar, bu yüzden ortadan kaldırılmalıdırlar.		0.506		

Tablo – 63 : Faktör Analizi (Devamı)

Rotated Component Matrix		Component			
		1	2	3	4
41	İnsanlar kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılarlar; devlet vergi de toplamasın, hizmet de vermesin.		0.490		
16	Siyasetle uğraşmak bir lükstür, karnı aç adam siyasetle uğraşsa da memleketeye faydası olmaz.		0.471		
54	Devlet, hiçbir dine ayrıcalık tanımamalıdır; Müslümanlık da buna dahil.		0.411		
64	Milliyetçilik, zararlı ve bölücü bir ideolojidir.		0.384		
60	Çocuk yapmak için ille de evlenmek şart değildir.		0.379		
27	Devletin yoksullara yardım etmesi yoksulluğu ödüllendirip kalıcı hale getirir.		0.358		
61	Bir genç kız erkek arkadaşıyla dilediği gibi eğlenebilmelidir.		0.347		
35	Devletin sosyal ve ekonomik planlama yetkisi arttıkça rejim diktatörlüğe dönüşür.		0.321		
42	Dince kutsal sayılan değerler de eleştirilebilmelidir.		0.308		
43	Bayrağa saygısızlık etmeye kalkanlar en sert şekilde cezalandırılmalıdır.			0.648	
26	Çağdaş bir toplum olabilmek için eğitim şarttır.			0.631	
18	Batının yalnızca tekniğini almalı, kültürümüzü ve kimliğimizi korumalıyız.			0.590	
5	Siyasetle sadece bu işi bilen eğitimi almış, memleketi bilerek yönetecek kişiler uğraşmalıdır.			0.530	
31	Okullarda eğitimciler sadece derslerini anlatmalı, kendi kişisel inanç ve düşüncelerini aşılamamalıdır.			0.524	
3	Suçun artmasını engellemek için suçlulara daha ağır cezalar verilmelidir.			0.505	
6	T.V. 'de ki zararlı yayınlar denetlenmeli ve zararlı görülenler yayından kaldırılmalıdır.			0.473	
19	Gelecekte dünyaya hakim olmaya en layık millet, Türk milletidir.			0.425	
22	Gençlere Türk milletinin manevi değerlerine sahip çıkmayı öğretmek demokrasi eğitimi vermekten daha önemlidir.			0.410	
10	Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur.			0.393	
48	AB ye girmek yerine diğer Türk devletleriyle birlik olsun süper güç olurduk.			0.373	
1	Oy vermek zorunlu bir yurttaşlık ödevidir.			0.363	
63	Devletin bekasına zarar verecek düşüncelerin ifade edilmesi yasaklanmalıdır.			0.356	
52	Bizi siyasetten uzak tutarak geleceğimize istedikleri gibi yön veriyorlar.				0.564
58	Yoksulluğun sebebi, kaynak dağılımındaki adaletsizliktir.				0.555
11	Devlet her vatandaşın temel ihtiyaçlarını karşılamayı üstlenmelidir.				0.547
14	Devlet tepeden inme düzenlemelerle insanları şekillendirmeye çalışmamalıdır.				0.505

Tablo – 63 : Faktör Analizi (Devamı)

Rotated Component Matrix		Component			
		1	2	3	4
51	İş buluncaya kadar devlet herkese işsizlik sigortası ödemelidir.				0.487
17	Devlet gücü azınlıkta bile olsalar insanların sesini kısmak için kullanılmamalıdır.				0.479
7	Bir sürü insan ekmek bile bulamazken beş yıldızlı otellerde tatil yapmak ahlaklı bir insana yakışmaz.				0.455
13	Çalışamayacak duruma gelenler dışında emeklilik gereksizdir, insanlar iş yapabildikleri sürece çalışmalıdır.				0.415
8	Devlet güçsüzlerin hakkını korumak için ekonomiyi denetim altında tutmalıdır.				0.405
28	Zenginlerin daha çok vergi vermesi sağlanmalıdır.				0.392
38	Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir.				0.388
9	Demokratik bir ülke olabilmemiz için ordu siyasete karışmamalıdır.				0.346
30	Bireyler arasında eşitlik sağlanmadan bireysel özgürlük diye bir şey olamaz.				0.266
46	Aşırı söylemler de dahil, her türlü farklı düşüncenin ifade edilmesi serbest bırakılmalıdır.				0.266

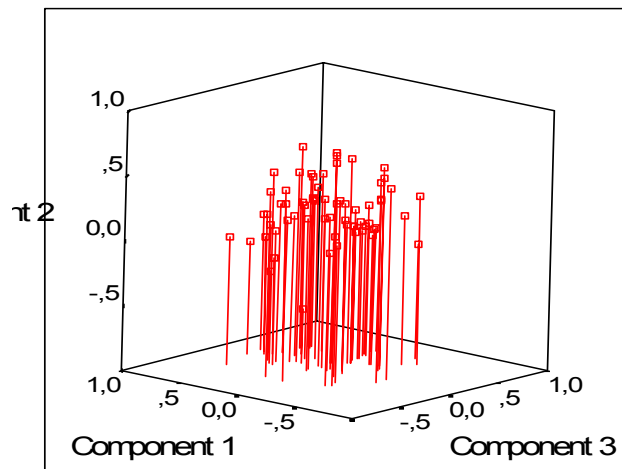
Faktör analizinde bulgularanan faktör dağılımının, kuramsal tasarım aşamasındaki teorik beklentilerle hemen hemen örtüştüğü görülmektedir. Buna göre, ilk faktör (component 1) muhafazakar tutumlar olarak adlandırılabilir. Ancak ifadelerin muhtevasına bakıldığında bu muhafazakarlığın daha çok kültürel bakımdan muhafazakarlık olduğunu belirtmek gerekir. İkinci faktöre (component 2) serbest piyasa ekonomisinin ve birey özgürlüklerinin vurgulanması nedeniyle liberal tutumlar denilebilir. Bu gruptaki ifadeler içinde en yüksek Eigen değerini alan iki ifadenin ve diğer birkaç ifadenin, siyasete karşı ilgisiz bir tutumu yansıtan ifadeler olması göze çarpmaktadır. Üçüncü faktörde (component 3) ise genel olarak milli değerlere vurgu yapan ancak yer yer ırkçı ve otoriter ifadeler de barındıran milliyetçi bir tutum görülmektedir. Son olarak dördüncü faktöre bakıldığında, eşitlikçi ifadelerin genele yayıldığı ancak protest, marjinal ve özgürlükçü ifadelerinde yer aldığı bulgulanmıştır. Bu faktör yapısının homojen olmadığı düşünülmektedir. Bir yanda ekonomik bakımdan sosyal adalet yanlısı bir tavır söz konusu iken diğer yanda siyasal bakımdan liberal bir tavır görülmektedir.

Eşitlikçi ifade sayısının daha fazla olması nedeniyle bu faktör sosyalist olmasa da sosyal adalet yanlısı bir tutum olarak değerlendirilebilir.

Faktörlerin rotasyonlu uzaydaki yerleşimi, Grafik – 2 ' de gösterilmiştir. Bu grafikten anlaşılacağı üzere faktör yapısının kendi içinde bir kutupsallaşma ve ayrışma sağlamadığı görülmektedir. Kutupsallaşma ve ayrışmanın sağlanamaması ya da faktörlerin merkezde yoğunlaşması, gençliğin karakteristiğiyle ve sakıncalarından bahsedilen muhafazakar-liberal ayrımının gençler arasında kutupsallık/ayrışma eksenini oluşturamaması ile açıklanabilir. Çalışmanın ilk bölümünde incelenen tanımlarda, gençlik, yetişkinlikle çocukluk arasında bir geçiş dönemi olarak tanımlanmıştı. Bu dönemde sabit bir dünya görüşü kadar siyasal fikirlerinde tutarlı bir bütünlük arz etmeyeceği düşünülebilir. Diğer yandan muhafazakar-liberal ayrımı temelde kullanılmış olsa da ideolojik bakımdan milliyetçi ve sosyalist ifadelerin ölçeğe yerleştirilmesi bir kutupsallık/ayrışma eksenini oluşturulmasını sağlayamamıştır. Son olarak bu tablo, gençlerin siyasal ve kültürel bakımdan temelde kutupsal/ayrışmış tutumlara sahip olmadıkları şeklinde de yorumlanabilir.

Grafik - 2 : Faktörlerin Rotasyonlu Uzayda Yerleşimi

Component Plot in Rotated Space

Ölçeğin faktör analizi yapıp faktör yapısı belirlendikten sonra, ölçek güvenilirlik analizine (Cronbac's Alpha) tabi tutulmuştur. Ölçeğin kendi içinde 4 farklı boyut içermesi nedeniyle her bir boyut için ayrı ayrı "Yöntem 2; Covariance Matrix" ile analiz yapılmıştır. Buna göre elde edilen güvenilirlik katsayıları şöyledir;

Muhafazakarlık

Güvenirlik Katsayısı 14 madde

Alpha = ,8406 Standartlaştırılmış madde alpha = ,8408

Liberalizm

Güvenirlik Katsayısı 18 madde

Alpha = ,8305 Standartlaştırılmış madde alpha = ,8304

Ulusalçı

Güvenirlik Katsayısı 13 madde

Alpha = ,8221 Standartlaştırılmış madde alpha = ,8224

Sosyalist

Güvenirlik Katsayısı 14 madde

Alpha = ,7500 Standartlaştırılmış madde alpha = ,7595

Güvenirlik analizinde, varyansın anlamlılığını ifade eden "Alpha" güvenilirlik katsayısı (0,50) düzeyinde kabul edilebilir olmaktadır. Yukarıda sunulan analiz sonuçlarına göre sağlanan ve muhafazakar tutumlarda (0,84) düzeyinde, liberal tutumlarda (0,83) düzeyinde, ulusalçı tutumlarda (0,82), sosyal adalet yanlısı tutumlarda ise (0,75) düzeyinde varyansın anlamlı

olduğunu gösteren “Alpha” güvenilirlik katsayısı, kabul edilebilir düzeyin üstündedir.

Güvenirlik analizinin ardından her bir faktör için hesaplanan faktör skor puanlarının ortalama ve standart sapmaları alınmıştır. Elde edilen yüzdeler Tablo – 64’te verilmiştir.

Tablo – 64 : Faktör Skor Puanlarının Ortalaması ve Standart Sapması

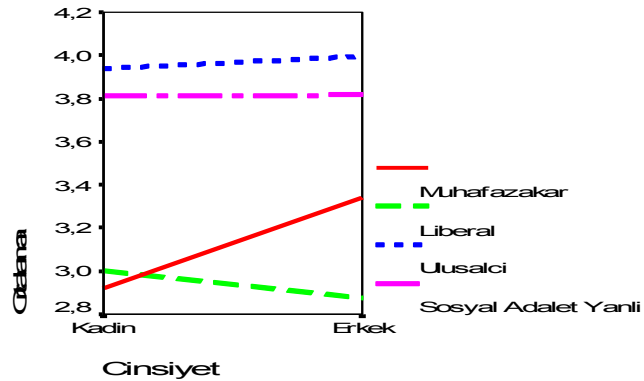
	Muhafazakar	Liberal	Ulusalçı	Sosyal Adalet Yanlısı
N	1029	1031	1032	1031
Cevapsız	4	2	1	2
Ortalama	3.16	2.93	3.97	3.81
Std. Sapma	0.77	0.69	0.64	0.54

3.7. HİPOTEZ TESTLERİ

Güvenirlik analizinden sonra hesaplanan faktör skor puanları “Muhafazakar”, “Liberal”, “Ulusalçı” ve “Sosyal Adalet Yanlısı” olarak adlandırılan değişkenlere aktararak faktör analizi tamamlanmıştır. Bu bölümde araştırmanın hipotezleri sınanacaktır.

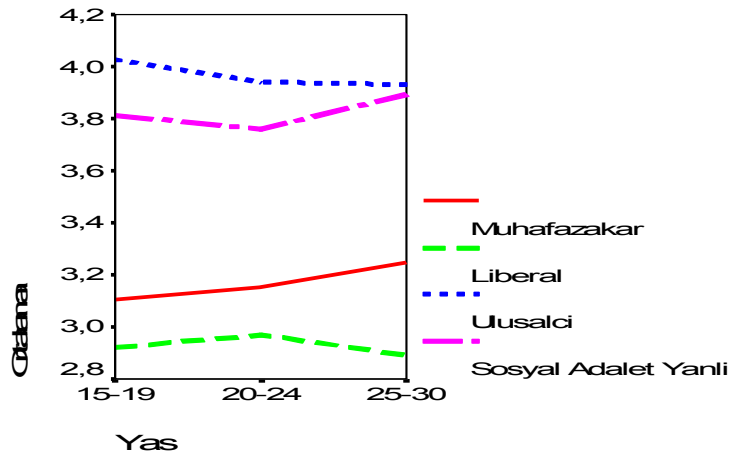
İlk olarak kültürel ve siyasal tutumlarla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak üzere varyans analizi yapılmıştır. Bu analizde sırasıyla muhafazakarlık ($F= 81,669$; $sd:1$, $p<,001$), liberallik ($F= 8,878$; $sd:1$, $p<,003$), ulusalcılık ($F= 1,725$; $sd:1$, $p<,189$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=,012$; $sd:1$, $p<,914$) olarak bulunduğundan, kadınlarla erkekler arasında yalnızca muhafazakar ve liberal tutumlar bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Grafik – 3’te görüleceği üzere erkeklerde muhafazakarlık ortalamaları kadınlara oranla daha yüksek, kadınların ise liberallik ortalamaları erkeklerden daha yüksektir. Cinsiyete göre ulusalcı ve sosyal adalet yanlısı tutumlar bakımından bir farklılaşma yoktur.

Grafik – 3 : Cinsiyet ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Araştırmanın ikinci hipotezi; kültürel ve siyasal tutumlarla yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu idi. Yapılan varyans analizinde sırasıyla muhafazakarlık ($F= 2,796$; $sd:2$, $p<,061$), liberallik ($F= ,978$; $sd:2$, $p<,376$), ulusalcılık ($F= 2,288$; $sd:2$, $p<,102$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=4,942$; $sd:2$, $p<,007$) olarak bulunduğundan yaş ile yalnızca sosyal adalet yanlısı tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yapılan Posthoc (LSD) karşılaştırmalarda, sosyal adalet yanlısı tutum bakımından 20-24 yaş grubu ile 25-30 yaş grubu ($p<,002$) arasında anlamlı bir ilişki olduğu, muhafazakar tutumlarda ise 15-19 yaş grubu ile 25-30 ($p<,018$) yaş grubu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

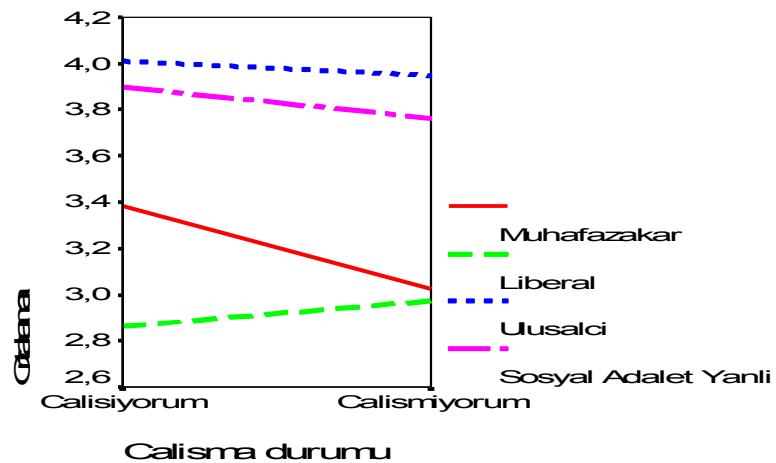
Grafik – 4 : Yaş ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik - 4'te görüldüğü üzere yaş ilerledikçe muhafazakarlık ortalaması artmakta, sosyal adalet yanlılığı ise en yüksek faktör skor puanını 25-30 yaş aralığında, en düşük puanı ise 20-24 yaş aralığında almaktadır.

Araştırmanın üçüncü hipotezi; kültürel ve siyasal tutumlar ile kişilerin çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Yapılan varyans analizinde sırasıyla muhafazakarlık ($F= 55,592$; $sd:1$, $p<,001$), liberallik ($F= 6,240$; $sd:1$, $p<,013$), ulusalcılık ($F= 2,082$; $sd:1$, $p<,149$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=14,797$; $sd:1$, $p<,001$) olarak bulunduğundan, gençlerin çalışma durumu ile muhafazakar, liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, ulusalcı tutumlarla ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

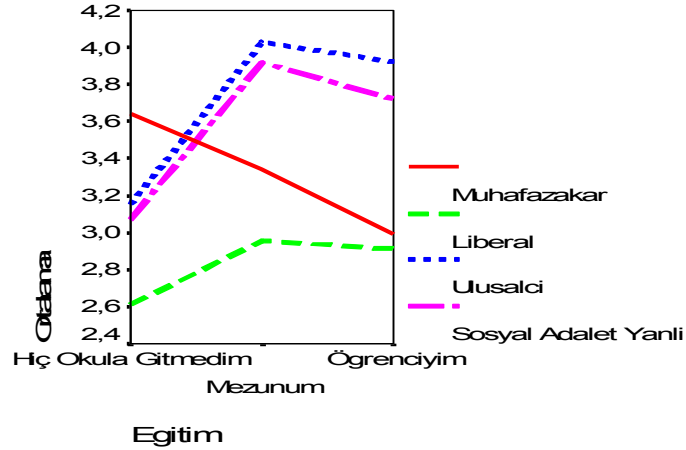
Grafik – 5 : Çalışma Durumu ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 5'te görüldüğü üzere herhangi bir işte çalışmayanların liberal faktör skorları çalışanlardan, çalışanların ise muhafazakar ve sosyal adalet yanlı faktör skor puanları çalışmayanlara oranla daha yüksektir.

Araştırmanın dördüncü hipotezi; kültürel ve siyasal tutumlar ile kişilerin eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Kişilerin eğitim durumuyla ilgili soru ayrıntılı betimleme için üç aşamada sorulduğundan, her bir soru için ayrı analiz yapılmıştır. Kişilerin öğrenci ya da mezun olma durumlarıyla faktör skor puanları arasında yapılan varyans analizinde sırasıyla muhafazakarlık ($F= 28,943$; $sd:2$, $p<,001$), liberallik ($F= ,648$; $sd:2$, $p<,523$), ulusalcılık ($F= 4,639$; $sd:2$, $p<,010$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=18,464$; $sd:2$, $p<,001$) olarak bulunduğundan, gençlerin öğrenci olma ya da mezun olma durumlarıyla muhafazakar, ulusalcı ve sosyal adalet yanlısı tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, liberal tutumları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

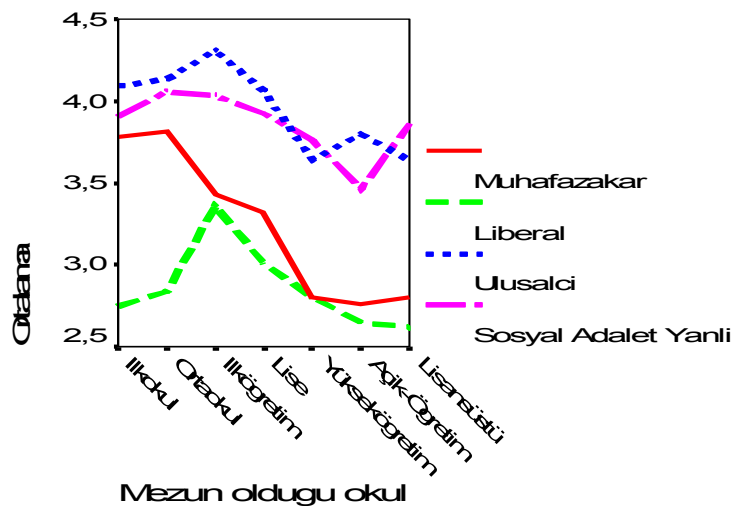
Grafik – 6 : Mezun / Öğrenci Olma Durumu İle Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 6' da görüldüğü üzere muhafazakar tutum ortalaması hiç okula gitmeyenlerde en yüksek, mezun durumda olanların ise öğrencilerden daha yüksektir. Ulusalcı ve sosyal adalet yanlı tutumların ortalamaları ise en yüksek değerlerini mezun kategorisinde almış, en düşük değeri ise hiç okula gitmeyenler kategorisinde almıştır.

Mezun durumda olan gençlerin mezun oldukları okul ile faktör skor puanları arasında yapılan varyans analizinde sırasıyla muhafazakarlık (F= 14,637; sd:6, p<,001), liberallik (F= 3,592; sd:6, p<,002), ulusalcılık (F= 5,962; sd:6, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F=2,659; sd:6, p<,015) olarak bulunduğundan, mezun durumda olan gençlerin mezun oldukları okul türüyle siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Grafik – 7 : Mezun Olunan Okul İle Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

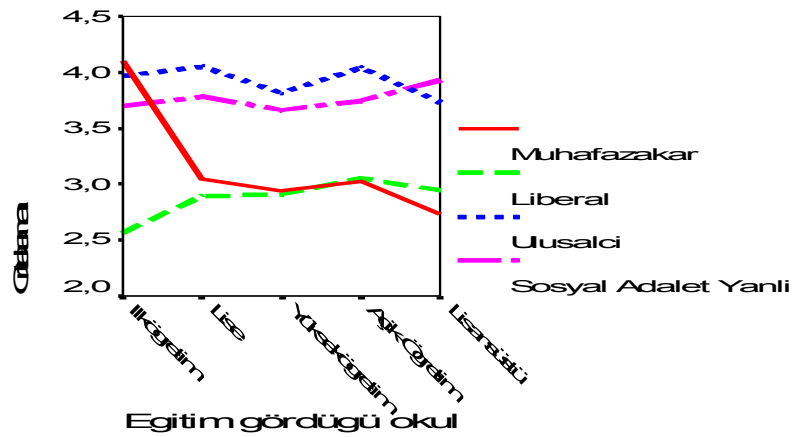

Grafik – 7’de görüldüğü gibi genel olarak, bütün tutum tiplerinde ortalamalar ilköğretim ve daha düşük kademedede yüksektir. Mezun olunan okulun kademesi yükseldikçe genel olarak bütün tutumların ortalama puanları düşmektedir.

Halen öğrenciliği devam eden gençlerin eğitimlerini sürdürdükleri okul ile tutumları arasında ilişki olup olmadığını saptamak için yapılan varyans analizinde, sırasıyla muhafazakarlık (F= 3,759; sd:4, p<,005), liberallik (F= ,750; sd:4, p<,558), ulusalcılık (F= 4,807; sd:4, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F=1,911; sd:4, p<,107) olarak bulunmuştur. Buna bağlı olarak

öğrencilikleri devam eden gençlerin eğitim gördükleri okul değişkeni ile muhafazakar ve ulusalcı tutumları arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

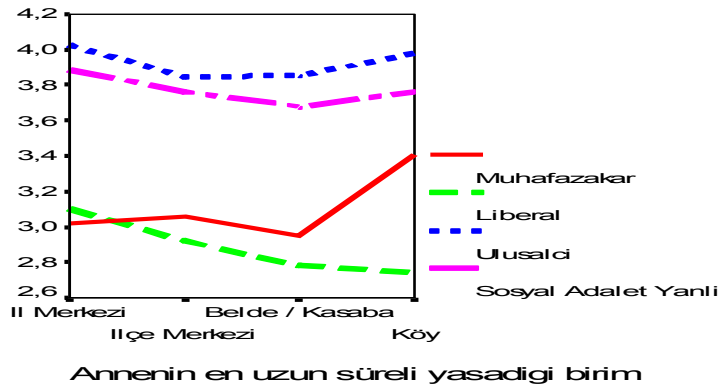
Grafik – 8 : Eğitim Görülen Okul İle Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 8’de görüldüğü gibi muhafazakar tutumlarda en yüksek ortalama ilköğretim kademesinde eğitimini sürdürenler kategorisine aittir. Eğitim düzeyi arttıkça muhafazakar tutumların ortalaması düşmektedir. Ulusalcı tutumlara bakıldığında, yüksek öğretim ve lisansüstü kademelerde ortalamalar düşmüş, diğer kademelerde ve açık öğretimde ise 4’ün üzerine çıkmıştır.

Araştırmanın beşinci hipotezi; kültürel ve siyasal tutumlar ile anne-babanın kır/kent kökeni arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Öncelikle varyans analiziyle annenin kır/kent kökeni ve gençlerin tutumları arasında bir ilişki olup olmadığına bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 19,941$; $sd:3$, $p<,001$), liberallik ($F= 18,638$; $sd:3$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 4,097$; $sd:3$, $p<,007$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=5,209$; $sd:3$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Yani annenin kır / kent kökeni ile siyasal ve kültürel tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

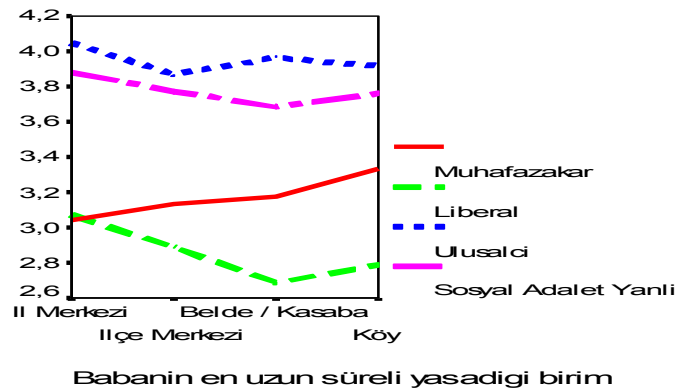
Grafik – 9 : Annenin Kır / Kent Kökeni ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 9’ da görüldüğü üzere gençlerin muhafazakar tutumu, annesi 18 yaşından önce köyde yaşayanlarda en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu ortalama, en düşük seviyeye belde/kasaba değişkeninde ve il merkezinde ulaşmıştır. Buna göre muhafazakar tutumların, annesi kır kökenli olanlarda arttığı söylenebilir. Liberal tutumlarda ise tersine bir ilişki söz konusudur. Annesi kent kökenli olanlarda ortalama en üst seviyesine ulaşmış, en düşük ortalamayı ise annesi kır kökenli olanlar almıştır. Ulusalci ve sosyal adalet yanlı tutumlar bakımından ise liberal tutumlara benzer şekilde annesi kent kökenli olanlardan kır kökenli olanlara gidildikçe ortalamanın düşme eğilimi gösterdiği görülmektedir.

Babanın kır/kent kökeni ile gençlerin tutumları arasındaki ilişkiye varyans analiziyle bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 9,295$; $sd:3$, $p<,001$), liberallik ($F= 13,384$; $sd:3$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 4,501$; $sd:3$, $p<,004$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=4,449$; $sd:3$, $p<,004$) olarak bulunmuştur. Yani babanın kır / kent kökeni ile siyasal ve kültürel tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

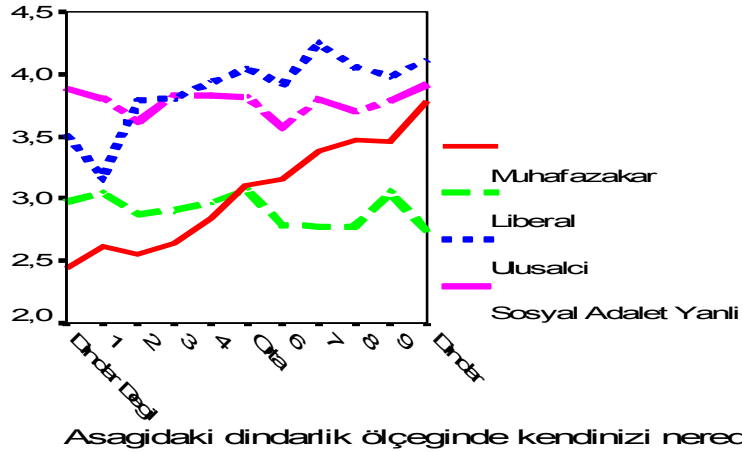
Grafik – 10 : Babanın Kır / Kent Kökeni ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik - 10'da görüleceği gibi annenin kır/kökeniyle gençlerin tutumları arasındaki ilişkinin benzeri burada da söz konusudur. Yani gençlerin muhafazakar tutumu, babası 18 yaşından önce köyde yaşayanlarda en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu ortalama, en düşük seviyeye il merkezinde ulaşmıştır. Buna göre; gençlerin muhafazakar tutumları, babası kır kökenli olan gençlerde, babası kent kökenli olan gençlere oranla daha yüksektir. Liberal, ulusalci ve sosyal adalet yanlı tutumlarda ise genel anlamda tersine bir ilişki söz konusudur. Babası kent kökenli olanlarda ortalamalar en üst seviyesine ulaşmış, en düşük ortalamayı ise babası kır kökenli olanlar almıştır.

Araştırmanın bir diğer hipotezi; kişilerin dindarlık düzeyi ile kültürel ve siyasal tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Gençlerin kendilerine ilişkin dindarlık algıları ile siyasal ve kültürel tutumları arasındaki ilişkiye varyans analiziyle bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 39,144$; $sd:10$, $p<,001$), liberallik ($F= 4,163$; $sd:10$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 11, 562$; $sd:10$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=2,405$; $sd:10$, $p<,008$) olarak bulunmuştur. Yani kişilerin dindarlık algıları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Grafik – 11 : Kişilerin Dindarlık Algısı ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

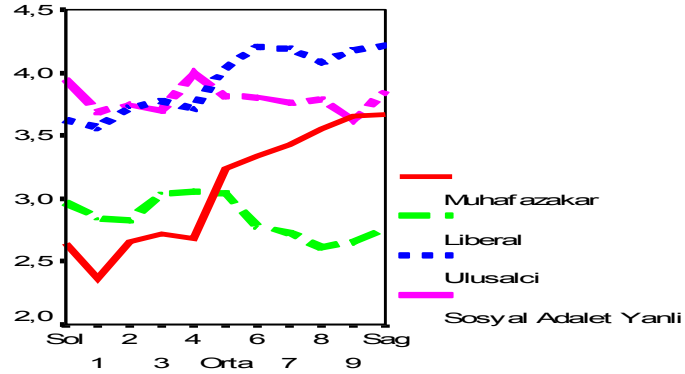
Grafik – 11’e bakıldığında muhafazakar tutumlar en yüksek ortalamayı kendisini dindar olarak tanımlayanlarda, en düşük ortalamayı ise dindar değil şeklinde tanımlayanlarda almıştır. 11’li cetvel üzerinde “dindar”dan “dindar değil”e doğru gidildikçe muhafazakar tutumların ortalamaları düşmektedir. Liberal tutumlar ise en düşük ortalamalarını orta ve üstü dindarlıkta almıştır. En yüksek değerlerini ise dindar değil, orta ve dindarda almıştır. Ulusalci tutumlar muhafazakarlığa benzer bir eğilim göstermektedir: Genel olarak, ulusalci tutumlar, dindarlık arttıkça artmaktadır. Ancak en yüksek değerini “en dindar”da değil, orta üstü 7’de almış, en düşük değerini ise “dindar değil”de değil, 1 puan “dindar değil”de almıştır. Sosyal adalet yanlı tutumlar ise en yüksek ortalamalara dindar değil ile orta derecede dindar seçenekleri arasında ulaşmıştır.

Araştırmanın bir diğer hipotezi; kişilerin kendilerini sağcı ya da solcu olarak tanımlamaları ile kültürel ve siyasal tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Kişilerin kendilerini sağcı/solcu olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasındaki ilişkiye varyans analiziyle bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 28,338$; $sd:10$, $p<,001$), liberallik ($F= 4,116$; $sd:10$, $p<,001$), ulusalçılık ($F= 11,292$; $sd:10$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=1,817$; $sd:10$, $p<,054$) olarak bulunmuştur. Buna göre; muhafazakar,

liberal ve ulusalcı tutumlarla kişilerin kendilerini sağcı/solcu olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki vardır; sosyal adalet yanlı tutumlarda ise anlamlı bir ilişki mevcut değildir.

Yapılan Posthoc (LSD) karşılaştırmalarda, muhafazakar tutumların sol ile ortadan en sağa giden seçeneklerin tamamı arasında anlamlı ilişkiler olduğu ($p<,001$), liberal tutumlarda sol ile 7 ve üstü puan sağ arasında anlamlı ilişkiler olduğu ($p<,001$), ulusalcı tutumlarda ise sol ile orta ve ortanın üstü sağ puanlar arasında anlamlı ilişkiler olduğu ($p<,001$) saptanmıştır.

Grafik – 12 : “Sağ”/ “Sol” Nitelemesi ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

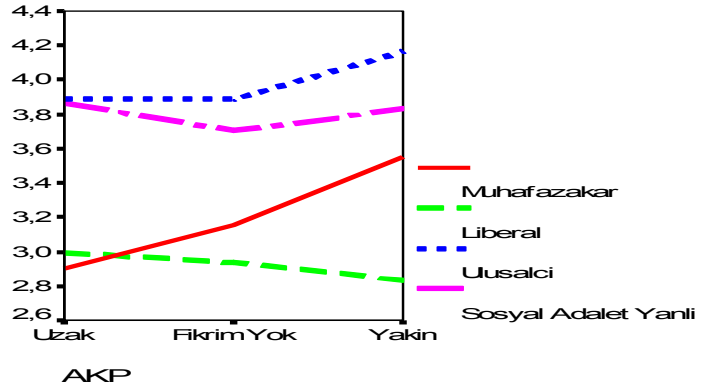

Grafik – 12’de görüldüğü üzere, kişilerin kendilerini “sol”dan “sağ”a doğru tanımlama oranları arttıkça, muhafazakar ve ulusalcı tutumlar yükselmektedir. Liberal tutumlar ise en yüksek ortalamayı “sol ortaya yakın”, “sol” ve “orta”da almıştır. Sosyal adalet yanlı tutumlar, en düşük ortalamayı “sağ” ve “sağ”a yakın seçeneklerde almıştır.

Araştırmanın bir diğer hipotezi ise, kültürel ve siyasal tutumlar ile kişilerin parti tercihleri arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Bu hipotezi sınamak için kişilerin “AKP”, “CHP”, “MHP”, “DSP” ve “DEHAP / DTP”ye ilişkin “yakın”/“uzak” değerlendirmeleri ile tutumları arasında varyans analizleri yapılmıştır. Gençlerin kendilerine “AKP”yi yakın ya da uzak

görmeleri ile tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 74,405$; $sd:2$, $p<,001$), liberallik ($F= 4,982$; $sd:2$, $p<,007$), ulusalcılık ($F= 21,856$; $sd:2$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=7,824$; $sd:2$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Yani kişilerin kendilerini “AKP”ye yakın ya da uzak görmeleriyle siyasal ve kültürel tutumları arasında ilişki vardır.

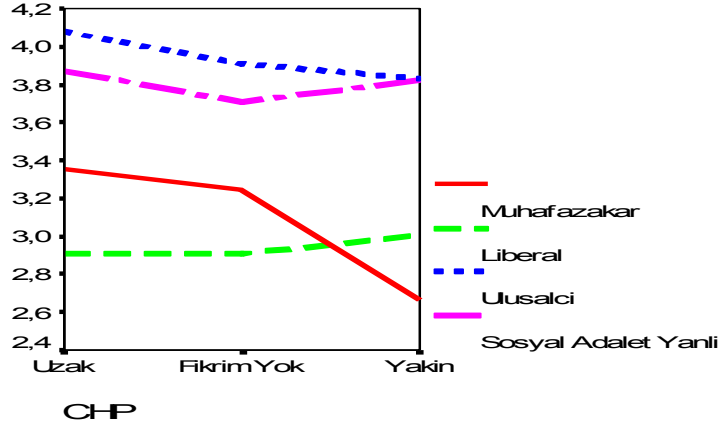
Grafik – 13 : AKP’ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 13’te görüldüğü gibi gençlerin “AKP”ye yakınlığı arttığı oranda muhafazakar tutumların ortalamaları artmakta, liberal tutumların ortalamaları azalmakta, ulusalcı tutumların ortalamaları artmaktadır; sosyal demokrat tutumların ortalamaları ise azalmaktadır. “AKP”yi en yüksek ortalamayla uzak bulanlar ulusalcılar ve sosyal demokrasi yanlılarıdır.

Gençlerin kendilerine “CHP”yi yakın ya da uzak görmeleri ile tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 79,629$; $sd:2$, $p<,001$), liberallik ($F= 1,670$; $sd:2$, $p<,189$), ulusalcılık ($F= 14,598$; $sd:2$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=9,070$; $sd:2$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Bu anlamda gençlerin kendilerini “CHP”ye yakın/uzak görmeleri ile muhafazakar, ulusalcı ve sosyal adalet yanlısı tutumlar arasında anlamlı bir ilişki varken liberal tutumlar bakımından anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

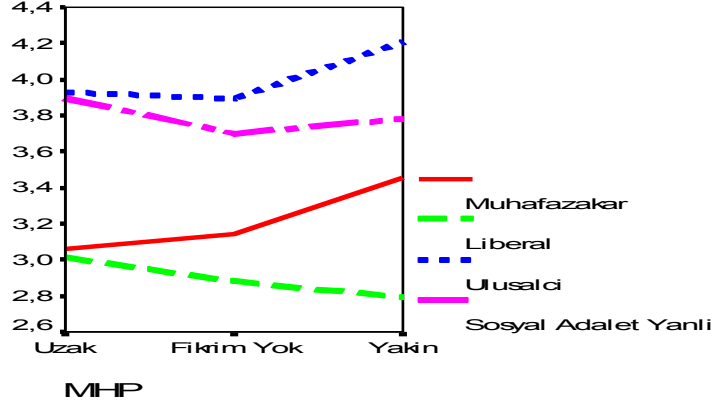
Grafik – 14 : CHP’ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 14’te görüldüğü gibi gençlerin muhafazakar tutum ortalamaları, “CHP”yi uzak bulanlarda yüksek, yakın bulanlarda düşük, ulusalcı tutum ortalamaları “CHP”yi uzak bulanlarda yüksek, yakın bulanlarda düşüktür. Sosyal adalet yanlı tutum, ortalamaları ise “CHP”yi uzak bulanlar arasında oldukça yüksek, yine yakın bulma oranı bu tutum grubunda oldukça yüksektir.

Gençlerin kendilerine “MHP”yi yakın ya da uzak görmeleri ile tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 19,781$; $sd:2$, $p<,001$), liberallik ($F= 8,274$; $sd:2$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 17,570$; $sd:2$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=13,074$; $sd:2$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Bu anlamda gençlerin kendilerini “MHP”ye yakın/uzak görmeleri ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

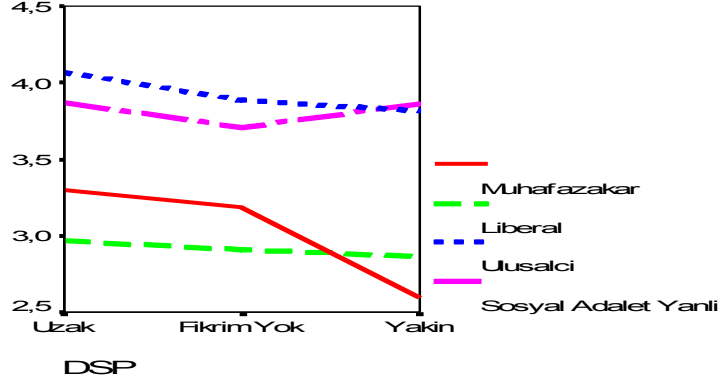
Grafik – 15 : MHP’ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 15’te görüldüğü gibi gençlerin kendilerini “MHP”ye yakın bulma oranları arttıkça, muhafazakar ve ulusalcı tutum ortalamaları artmakta, liberal ve sosyal adalet yanlı tutumların ortalaması ise azalmaktadır.

Gençlerin kendilerine “DSP”yi yakın ya da uzak görmeleri ile tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 53,784$; $sd:2$, $p<,001$), liberallik ($F= 1,507$; $sd:2$, $p<,222$), ulusalcılık ($F= 13,968$; $sd:2$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=9,911$; $sd:2$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Bu anlamda gençlerin kendilerini “DSP”ye yakın/uzak görmeleri ile muhafazakar, ulusalcı ve sosyal demokrat tutumlar bakımından anlamlı bir ilişki vardır. Liberal tutumlar bakımından ise anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

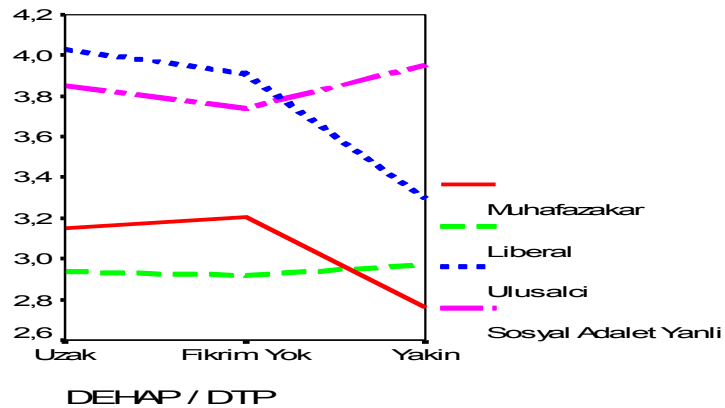
Grafik – 16 : DSP'ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 16’da görüldüğü gibi gençlerin muhafazakar tutum ortalamaları “DSP”yi uzak bulanlarda yüksek, yakın bulanlarda düşük; ulusalcı tutum ortalamaları, “DSP”yi uzak bulanlarda yüksek, yakın bulanlarda düşüktür. Sosyal adalet yanlı tutum ortalamaları ise “DSP”yi uzak bulanlar arasında oldukça yüksek, yine yakın bulma oranı bu tutum grubunda en yüksek değeri almıştır.

Gençlerin kendilerine “DEHAP-DTP”yi yakın ya da uzak görmeleri ile tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 4,182$; $sd:2$, $p<,016$), liberallik ($F= ,099$; $sd:2$, $p<,906$), ulusalcılık ($F= 19,139$; $sd:2$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=5,635$; $sd:2$, $p<,004$) olarak bulunmuştur. Bu anlamda gençlerin kendilerini “DEHAP-DTP”ye yakın/uzak görmeleri ile muhafazakar, ulusalcı ve sosyal demokrat tutumlar bakımından anlamlı bir ilişki vardır. Liberal tutumlar bakımından ise anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

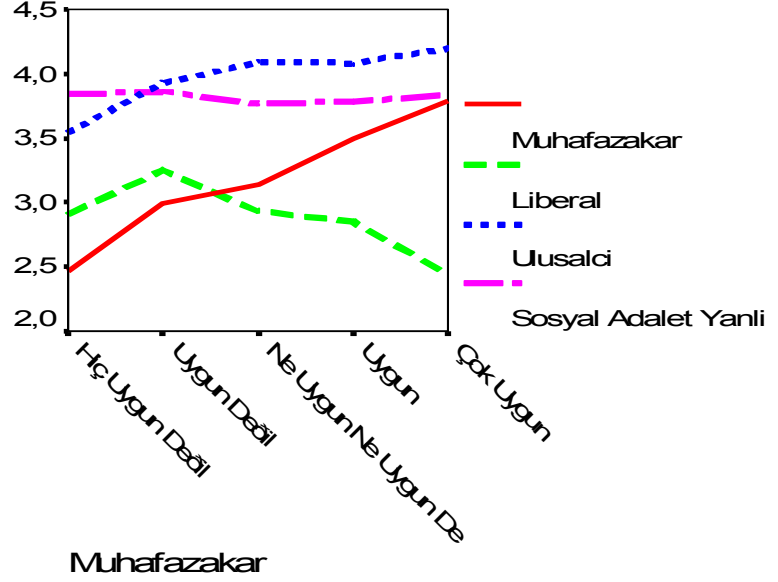
Grafik – 17 : DEHAP-DTP’ ye Yakınlık ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 17’de görüldüğü gibi gençlerin muhafazakar tutum ortalamaları “DEHAP-DTP”yi uzak bulanlarda yüksek, yakın bulanlarda düşük, ulusalci tutum ortalamaları “DEHAP-DTP”yi uzak bulanlarda yüksek, yakın bulanlarda düşüktür. Sosyal adalet yanlı tutum ortalamaları ise “DEHAP-DTP”yi uzak bulanlar arasında oldukça yüksek, yine yakın bulma oranı bu tutum grubunda en yüksek değeri almıştır.

Araştırmanın bir diğer hipotezi ise, siyasal ve kültürel tutumlar ile kişilerin kendilerini nasıl tanımladıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Buna bağlı olarak, her bir kimlik ifadesiyle faktör skorları arasında varyans analizi yapılmıştır. “Muhafazakar” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 85,695$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 24,480$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalçılık ($F= 29,057$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=1,305$; $sd:4$, $p<,266$) olarak bulunmuştur. Buna göre; kişilerin kendilerini muhafazakar olarak tanımlamaları ile muhafazakar, liberal, ulusalci tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Sosyal adalet yanlısı tutumlarla, “Muhafazakar” kimlik tanımı arasında ise anlamlı bir ilişki yoktur.

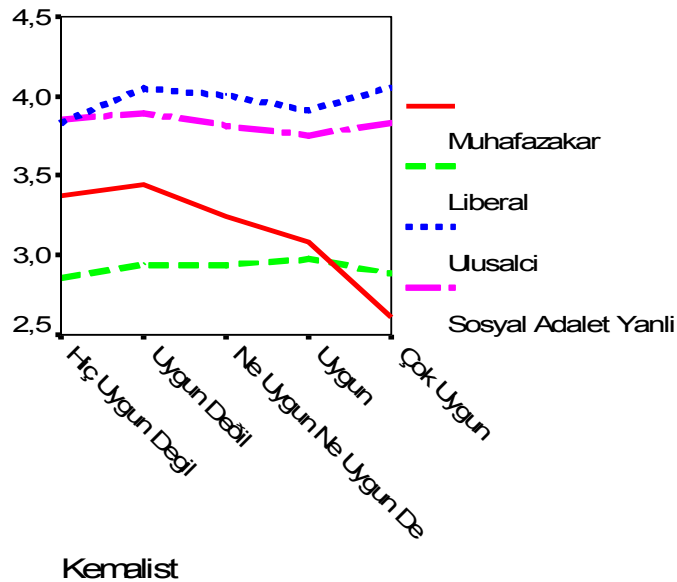
Grafik – 18 : “Muhafazakar” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 18’de görüldüğü üzere muhafazakar ve ulusalci tutumların ortalamaları, kişilerin kendilerine “Muhafazakar” kimliğini uygun bulmaları oranında artmaktadır. Liberal tutumların ortalamaları ise kişilerin kendilerine “Muhafazakar” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır.

“Kemalist” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 30,005$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= ,766$; $sd:4$, $p<,547$), ulusalcılık ($F= 3,491$; $sd:4$, $p<,008$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=2,246$; $sd:4$, $p<,062$) olarak bulunmuştur. Buna göre; kişilerin kendilerini, “Kemalist” olarak tanımlamaları ile muhafazakar, ulusalci ve sosyal adalet yanlısı tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Liberal tutumlarla, “Kemalist” kimlik tanımında ise anlamlı bir ilişki yoktur.

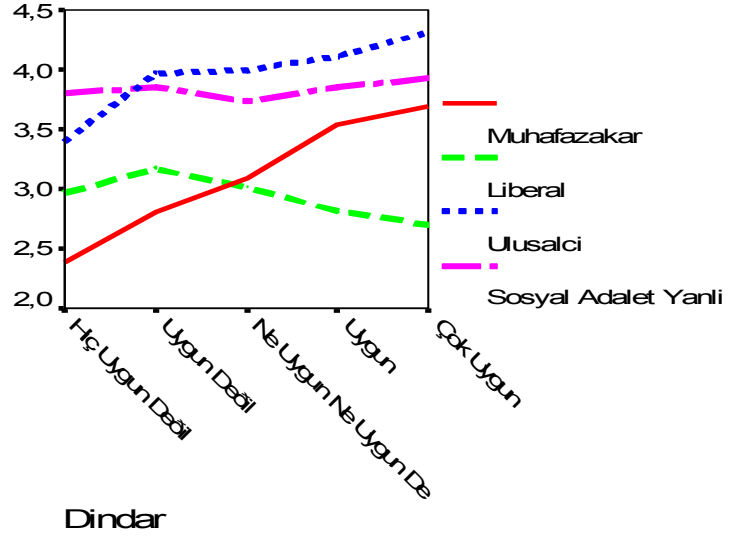
Grafik – 19 : “Kemalist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 19’da görüldüğü üzere muhafazakar tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Kemalist” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Ulusalci tutumların ortalamaları ise bu kimliği uygun bulmaktan çok uygun bulmaya doğru artmaktadır. Ulusalci tutum ortalamasının en düşük kaldığı seviye ise “hiç uygun değil” seçeneğidir. Sosyal adalet yanlı tutum ortalamasının en yüksek olduğu seviye, “hiç uygun değil” ile “ne uygun ne uygun değil” seçenekleri arasındadır.”Uygun” seçeneğine doğru bir düşüş, “çok uygun” seçeneğinde ise yeniden bir artış görülmektedir.

“Dindar” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 101,705$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 10,435$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalçılık ($F= 42,688$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=3,036$ $sd:4$, $p<,017$) olarak bulunmuştur. Buna göre; kişilerin kendilerini “Dindar” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

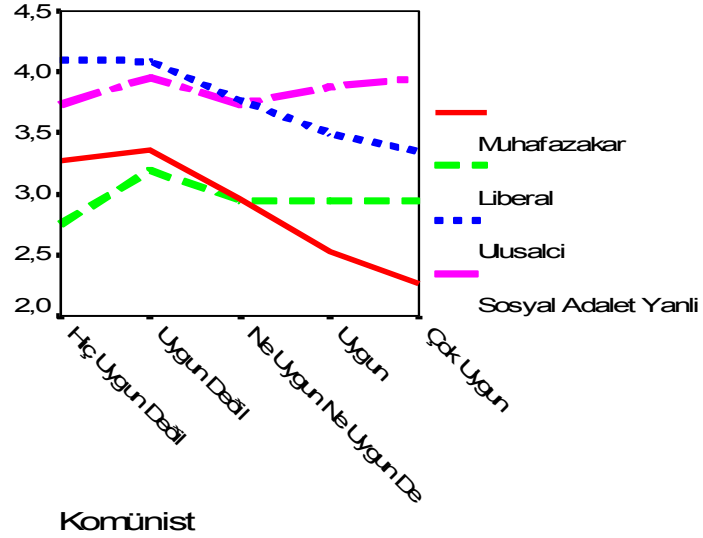
Grafik – 20 : “Dindar” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 20’de görüldüğü üzere muhafazakar ve ulusalci tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Dindar” kimliğini uygun bulmaları oranında artmaktadır. Liberal tutumların ortalamaları ise kişilerin kendilerine “Dindar” kimliğini uygun bulmaları oranında düşmektedir.

“Komünist” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 37,351$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 18,844$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 32,164$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=8,707$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre kişilerin kendilerini “Komünist” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Grafik – 21 : “Komünist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

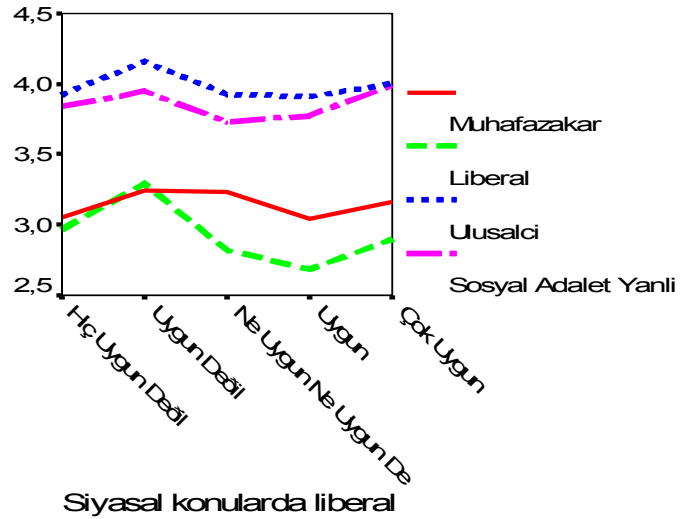

Grafik – 21’de görüldüğü üzere muhafazakar, ulusalcı ve liberal tutumların ortalamaları, kişilerin kendilerine “Komünist” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Sosyal adalet yanlı tutumların ortalamaları ise kişilerin kendilerine “Komünist” kimliğini uygun bulmaları oranında artmaktadır.

“Siyasal Konularda Liberal” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 3,563$; $sd:4$, $p<,007$), liberallik ($F= 26,782$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 6,091$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=6,633$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Siyasal Konularda Liberal” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Grafik – 22’de görüldüğü üzere muhafazakar, liberal, ulusalcı, sosyal adalet yanlı tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Siyasal Konularda Liberal” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır.

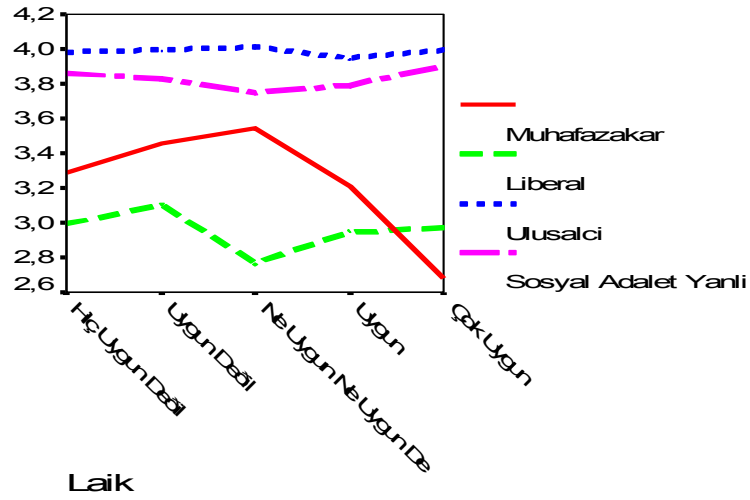
Grafik – 22 : “Siyasal Konularda Liberal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

“Laik” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 43,948$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 3,408$; $sd:4$, $p<,009$), ulusalcılık ($F= ,468$; $sd:4$, $p<,760$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=2,490$; $sd:4$, $p<,042$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Laik” olarak tanımlamaları ile muhafazakar, liberal, sosyal adalet yanlı tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ulusalci tutumlarla ise bu kimlik tanımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

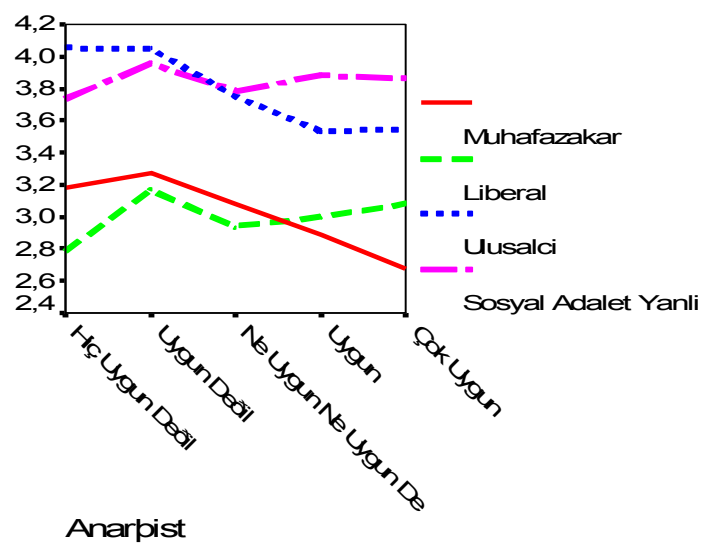
Grafik – 23’de görüldüğü üzere muhafazakar ve liberal tutumların ortalamaları, kişilerin kendilerine “Laik” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Sosyal adalet yanlı tutumlarda ise en yüksek ortalamalar “hiç uygun değil” ve “çok uygun” seçeneklerinde en yüksek değeri almıştır.

Grafik – 23 : “Laik” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

“Anarşist” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 6,211$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 15,110$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 16,544$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F=8,151$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Anarşist” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

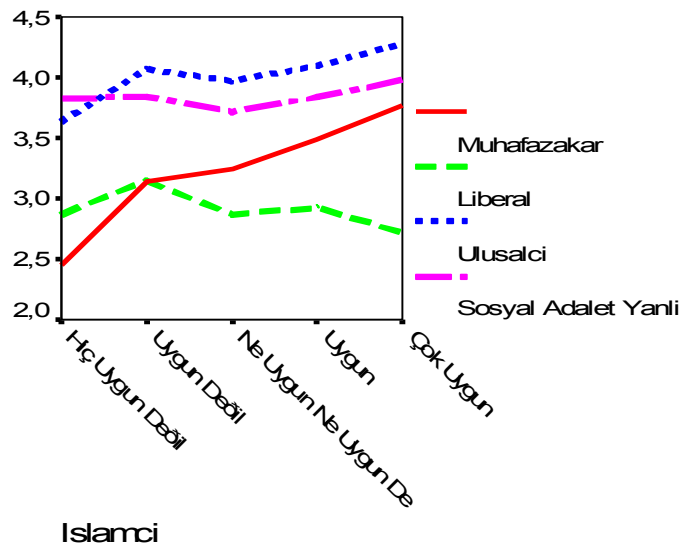
Grafik – 24 : “Anarşist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 24'te görüldüğü üzere muhafazakar ve ulusalcı tutumların ortalamaları, kişilerin kendilerine “Anarşist” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Sosyal adalet yanlı ve liberal tutumlarda ortalamalar “ne uygun ne uygun değil” seçeneğinden “çok uygun” seçeneğine doğru artmaktadır. Ancak bu iki tutum ortalaması da en yüksek değerini “uygun değil” seçeneğinde almıştır.

“İslamcı” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık (F= 89,243; sd:4, p<,001), liberallik (F= 8,624; sd:4, p<,001), ulusalcılık (F= 24,200; sd:4, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F= 4,417; sd:4, p<,002) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “İslamcı” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

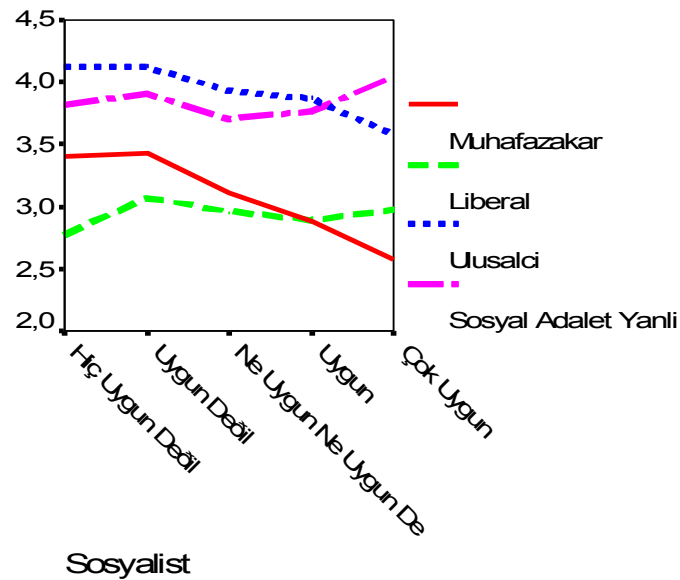
Grafik – 25 : “İslamcı” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 25'te görüldüğü üzere muhafazakar, ulusalcı ve sosyal adalet yanlı tutumların ortalamaları, kişilerin kendilerine “İslamcı” kimliğini uygun bulmaları oranında artmaktadır. Liberal tutumlarda ise ortalamalar kişilerin kendilerine “İslamcı” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır.

“Sosyalist” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık (F= 35,390; sd:4, p<,001), liberallik (F= 5,245; sd:4, p<,001), ulusalcılık (F= 16,049; sd:4, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F= 8,613; sd:4, p<,001) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Sosyalist” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Grafik – 26 : “Sosyalist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

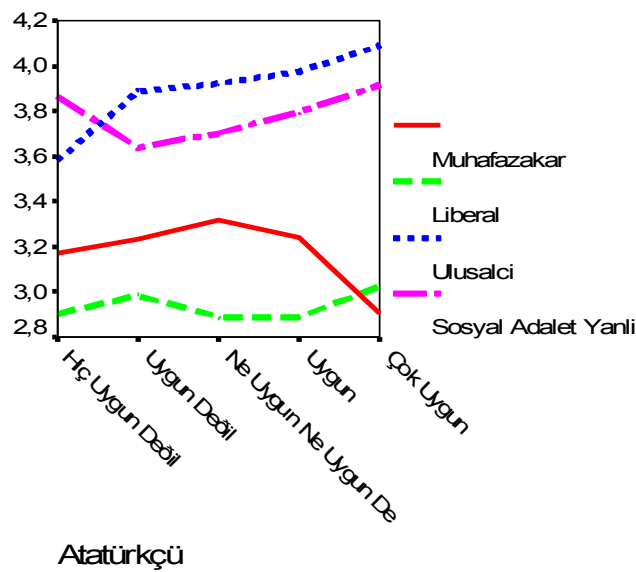

Grafik – 26’da görüldüğü üzere muhafazakar, ulusalcı tutumların ortalamaları, kişilerin kendilerine “Sosyalist” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Liberal tutumlarda ise ortalamaların en yüksek olduğu seçenek uygun değil seçeneğidir. Sosyal adalet yanlı tutumların ortalamaları ise kişilerin kendilerine “Sosyalist” kimliğini uygun bulmaları oranında artmaktadır.

“Atatürkçü” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık (F= 11,391; sd:4, p<,001), liberallik (F= 1,863; sd:4, p<,115), ulusalcılık (F= 9,418; sd:4, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F= 6,319; sd:4,

$p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Atatürkçü” olarak tanımlamaları ile muhafazakar, ulusalcı, sosyal adalet yanlı tutumlar bakımından anlamlı ilişki vardır. Liberal tutumlar bakımından ise anlamlı bir ilişki yoktur.

Grafik – 27 : “Atatürkçü” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

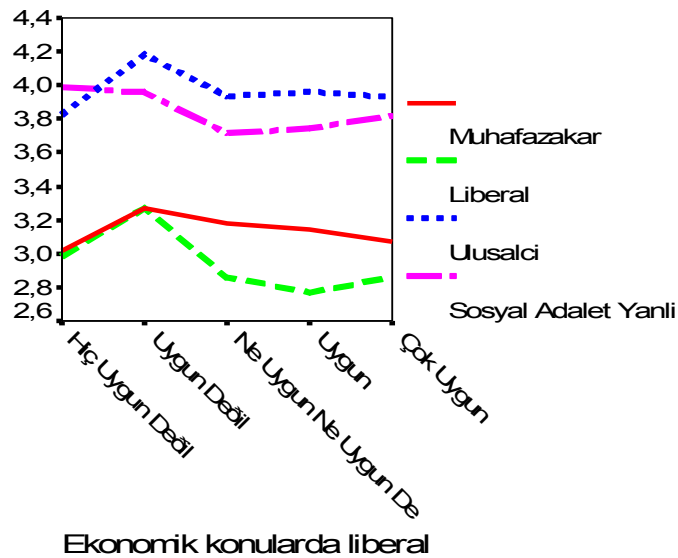

Grafik – 27’de görüldüğü üzere muhafazakar tutumun ortalamaları en yüksek değerlerini “ne uygun ne uygun değil” ile “uygun” seçenekleri arasında almıştır. Muhafazakar tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Atatürkçü” kimliğini uygun bulmaları oranında azalma eğilimindedir. Ulusalci ve sosyal adalet yanlısı tutumların ortalamaları ise kişilerin kendilerine “Atatürkçü” kimliğini uygun bulmaları oranında artmaktadır.

“Ekonomik Konularda Liberal” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 2,612$; $sd:4$, $p<,034$), liberallik ($F= 17,413$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 7,697$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 11,099$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin

kendilerini “Ekonomik Konularda Liberal” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

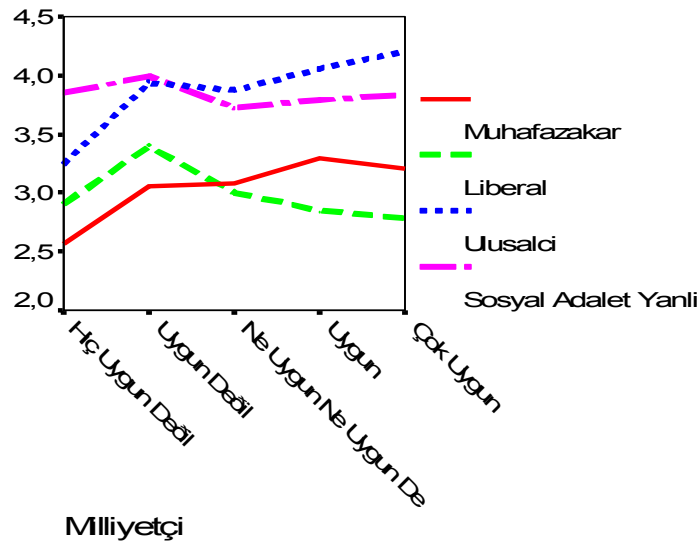
Grafik – 28 : “Ekonomik Konularda Liberal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 28’de görüldüğü üzere siyasal ve kültürel tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Ekonomik Konularda Liberal” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Burada ve Grafik – 22’de, liberal tutumlarla “siyasal ve ekonomik anlamda liberal” kimlik tercihleri arasında doğru orantılı bir ilişki saptanmamıştır. Gençler her ne kadar liberal tutum ifadelerini onaylamış olsalar da kendilerini “Liberal” olarak tanımlamamaktadırlar.

“Milliyetçi” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık (F= 17,213; sd:4, p<,001), liberallik (F= 17,349; sd:4, p<,001), ulusalcılık (F= 42,217; sd:4, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F= 4,597; sd:4, p<,001) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Milliyetçi” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Grafik – 29 : “Milliyetçi” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

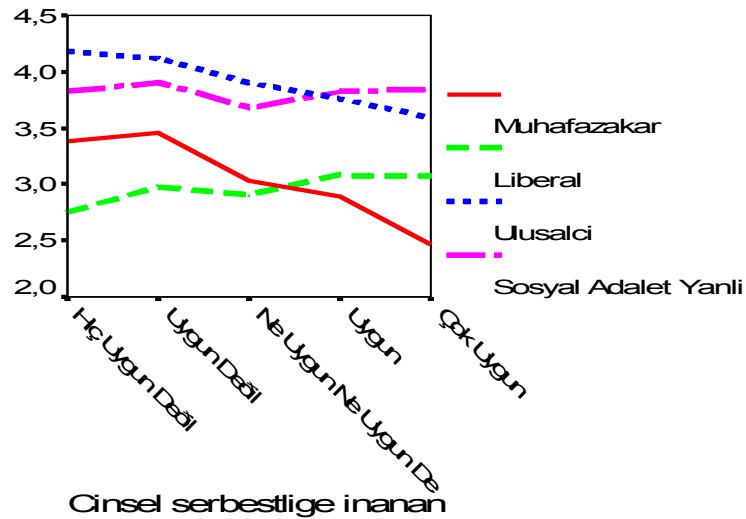

Grafik – 29’da görüldüğü üzere muhafazakar ve ulusalci tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Milliyetçi” kimliğini uygun bulmaları oranında artmakta, liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumların ortalamaları ise azalmaktadır.

“Cinsel Serbestliğe İnanan” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 47,088$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 7,763$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 26,463$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 5,273$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Cinsel Serbestliğe İnanan” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

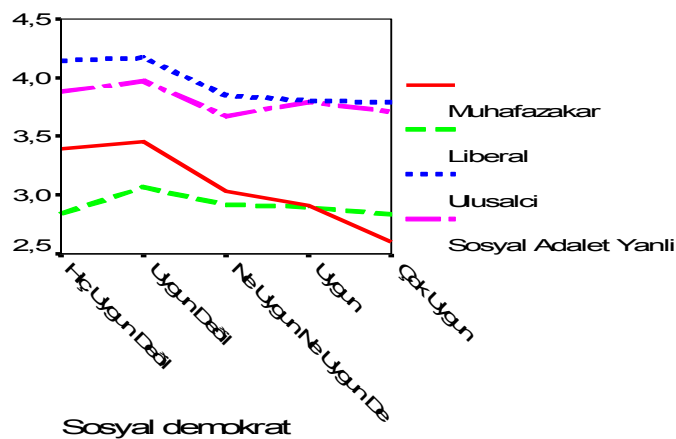
Grafik – 30’da görüldüğü üzere muhafazakar ve ulusalci tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Cinsel Serbestliğe İnanan” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmakta, liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumların ortalamaları ise artmaktadır.

Grafik – 30 : “Cinsel Serbestliğe İnanan” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

“Sosyal Demokrat” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 33,472$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 3,743$; $sd:4$, $p<,005$), ulusalcılık ($F= 18,031$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 12,267$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Sosyal Demokrat” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

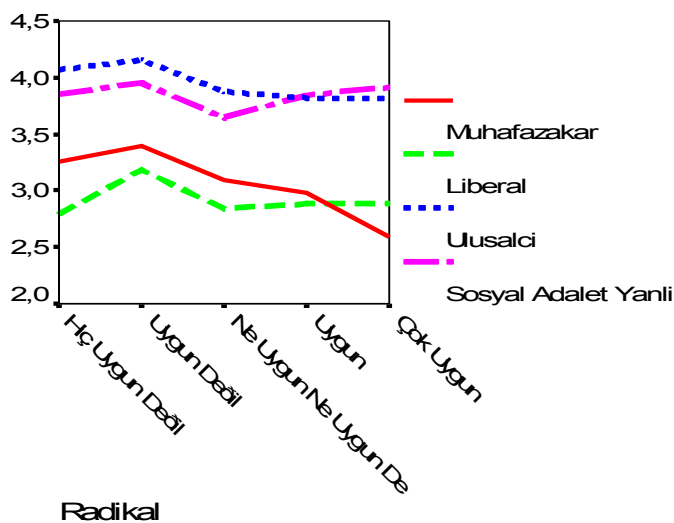
Grafik – 31 : “Sosyal Demokrat” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 31’de görüldüğü üzere siyasal ve kültürel tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Sosyal Demokrat” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Burada sosyal adalet yanlısı tutumlarla sosyal demokrat kimlik tercihi arasında doğru orantılı bir ilişki saptanmamıştır. Gençler her ne kadar sosyal adalet yanlısı tutum ifadelerini onaylamış ve “Sosyalist” kimliğini en yüksek ortalamayla onaylamış olsalar da kendilerini “Sosyal Demokrat” olarak tanımlama oranları tanımlamama oranlarından daha düşük görülmektedir.

“Radikal” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık (F= 18,902; sd:4, p<,001), liberallik (F= 13,010; sd:4, p<,001), ulusalcılık (F= 12,408; sd:4, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F= 13,083; sd:4, p<,001) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Radikal” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Grafik – 32 : “Radikal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

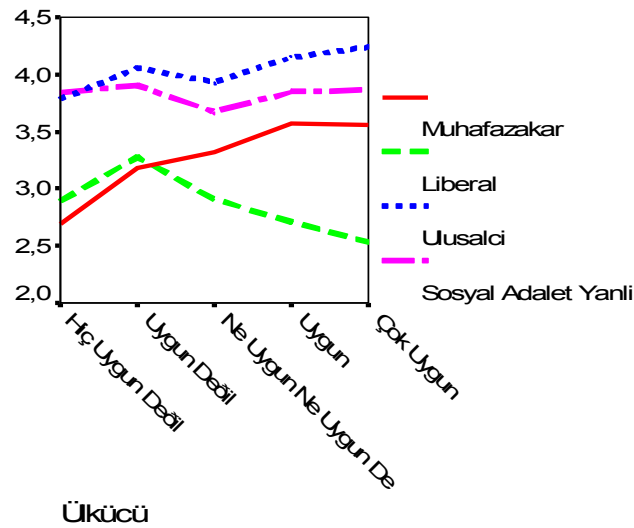

Grafik – 32’de görüldüğü üzere siyasal ve kültürel tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Radikal” kimliğini uygun bulmaları oranında

azalmaktadır. Ancak sosyal adalet yanlısı tutumların ortalamaları “ne uygun ne uygun değil” seçeneğiyle “çok uygun” seçeneği arasında artış göstermektedir.

“Ülkücü” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık (F= 52,920; sd:4, p<,001), liberallik (F= 29,147; sd:4, p<,001), ulusalcılık (F= 14,674; sd:4, p<,001) ve sosyal adalet yanlılığı (F= 6,300; sd:4, p<,001) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Ülkücü” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

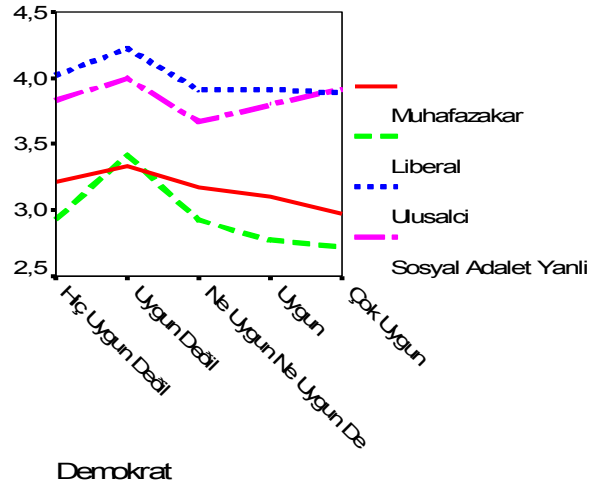
Grafik – 33 : “Ülkücü” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 33’de görüldüğü üzere muhafazakar ve ulusalcı tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Ülkücü” kimliğini uygun bulmaları oranında artmaktadır. Ancak ulusalcı tutumlarda bu kimliği kendine uygun bulmayanların ortalamaları yine yüksek görülmektedir. Sosyal adalet yanlısı tutumların ortalamaları en yüksek değeri, “uygun” ve “uygun değil” seçeneklerinde almıştır. Liberal tutumların ortalamaları ise kişilerin kendilerine “Ülkücü” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır.

“Demokrat” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 4,738$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 30,673$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 8,978$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 11,041$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Demokrat” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

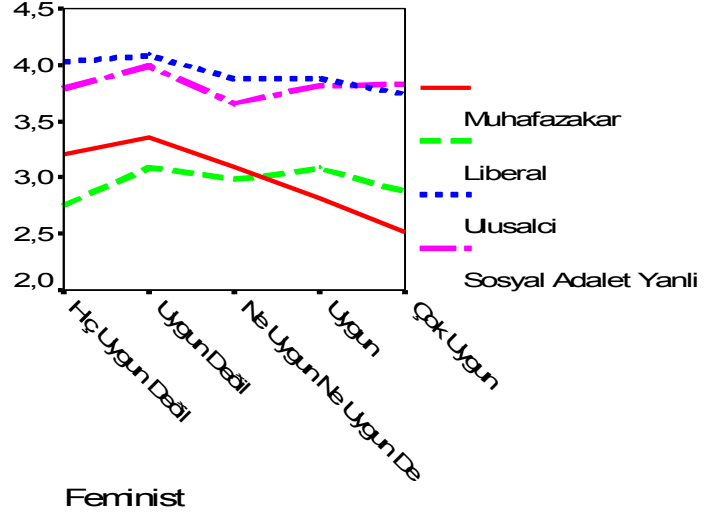
Grafik – 34 : “Demokrat” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 34’te görüldüğü üzere siyasal ve kültürel tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Demokrat” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır.

“Feminist” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 18,144$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 11,428$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 5,757$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 12,093$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Feminist” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Grafik – 35 : “Feminist” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

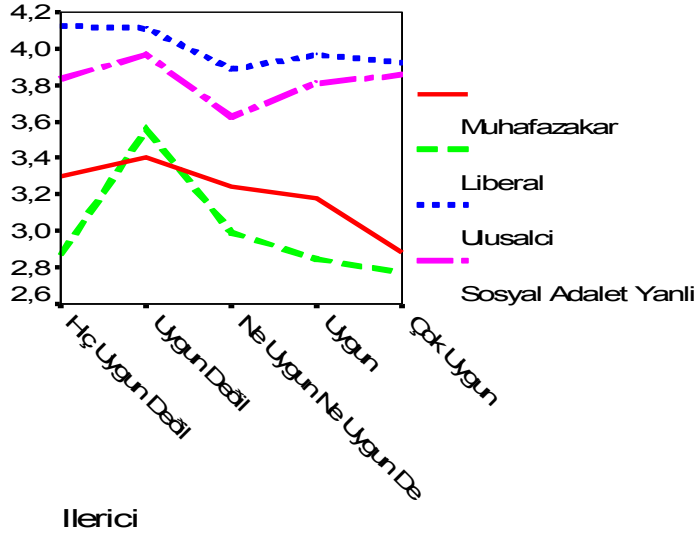
Grafik – 35’te görüldüğü üzere muhafazakar, ulusalci ve sosyal adalet yanlısı tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Feminist” kimliğini uygun bulmaları oranında azalma eğilimindedir. Ancak liberal tutumlarda en yüksek ortalamalar “uygun” ve “uygun değil” seçeneklerinde en yüksek değerleri almıştır.

“İlerici” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 13,183$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 33,465$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 3,984$; $sd:4$, $p<,003$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 7,751$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “İlerici” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Grafik – 36’da görüldüğü üzere muhafazakar, liberal, ulusalci tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “İlerici” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. Ancak sosyal adalet yanlısı tutumlarda en yüksek

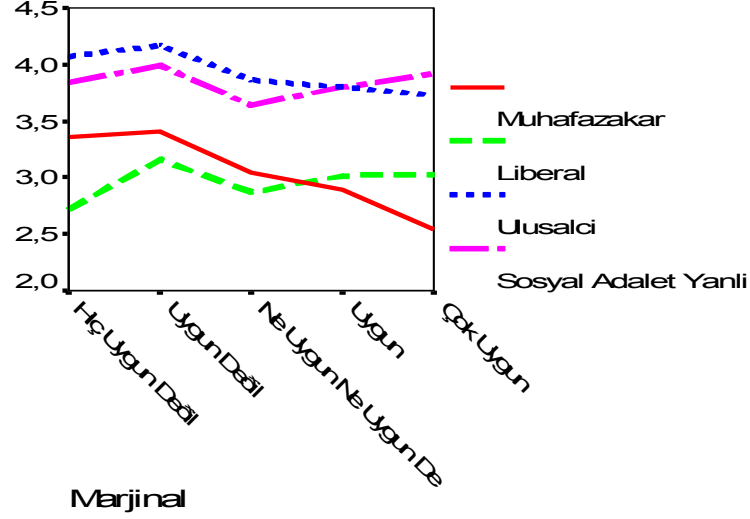
ortalamalar “uygun” ve “uygun değil” seçeneklerinde en yüksek değerleri almıştır.

Grafik – 36 : “İlerici” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

“Marjinal” kimliği ile tutumlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, sırasıyla muhafazakarlık ($F= 28,793$; $sd:4$, $p<,001$), liberallik ($F= 14,842$; $sd:4$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= 15,296$; $sd:4$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 16, 241$; $sd:4$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, kişilerin kendilerini “Marjinal” olarak tanımlamaları ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

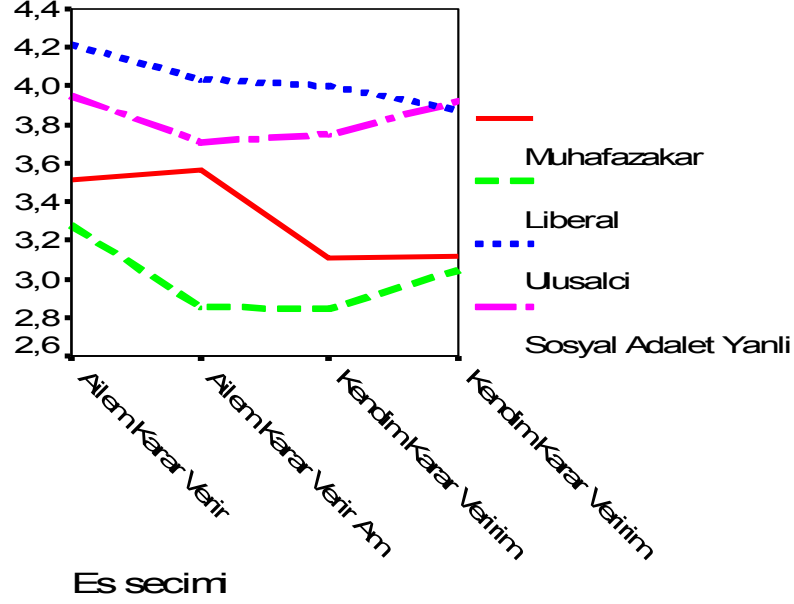
Grafik – 37’de görüldüğü üzere muhafazakar ve ulusalcı tutumların ortalamaları kişilerin kendilerine “Marjinal” kimliğini uygun bulmaları oranında azalmaktadır. “çok uygun” seçeneğinde en yüksek ortalamayı sosyal adalet yanlısı tutum, “hiç uygun değil” seçeneğinde ise en yüksek ortalaması olan tutum, ulusalcı tutumlardır.

Grafik – 37 : “Marjinal” Kimlik ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Kimlik ifadeleri ile siyasal ve kültürel tutumlar arasındaki ilişki incelenmiş bulunmaktadır. Sonuç olarak, muhafazakar ve ulusalci tutumların tutarlı kimlik ifadeleriyle örtüştüğü, liberal ve sosyal adalet yanlı tutumların ise örtüşmediği söylenebilir. Bu bağlamda liberal ve sosyal adalet yanlı tutumların en yüksek ortalama aldığı seçeneklere bakıldığında liberal tutumların ortalamasının genelde düşük olduğu, ancak sosyal adalet yanlı tutumların “komünist”, “anarşist”, “sosyalist”, “cinsel serbestliğe inanan”, “radikal”, “demokrat”, “feminist” ve “marjinal” kimlik ifadelerini kendisine en yakın bulan grup olduğu görülmektedir.

Araştırmanın son hipotezi; kültürel ve siyasal tutumlar ile evlilik usulü, aile içinde demokratiklik gibi kültürel özellikler arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Siyasal tutumlar ile gençlerin eş seçimi konusundaki görüşleri varyans analiziyle karşılaştırıldığında sırasıyla, muhafazakarlık ($F= 11,380$; $sd:3$, $p<,001$), liberallik ($F= 10,625$; $sd:3$, $p<,001$), ulusalçılık ($F= 5,994$; $sd:3$, $p<,001$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 9,373$; $sd:3$, $p<,001$) olarak bulunmuştur. Buna göre, siyasal ve kültürel tutumlar ile gençlerin eş seçimi konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

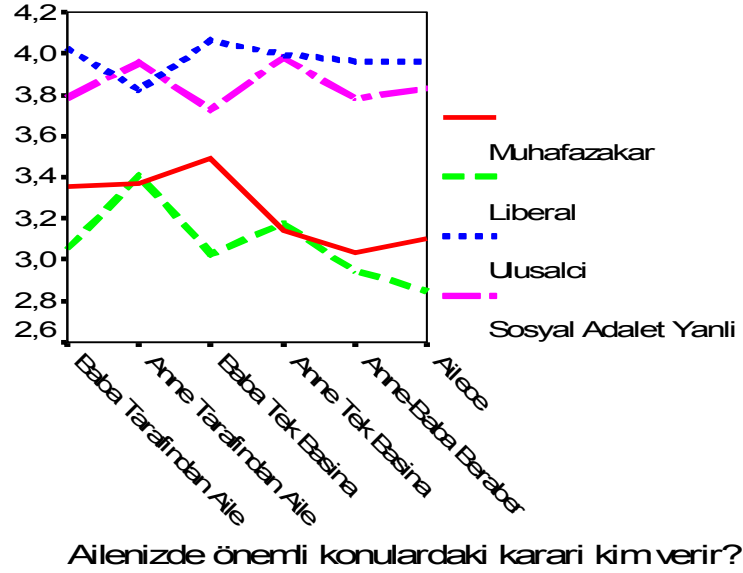
Grafik – 38 : Kişilerin Eş Seçimi Konusundaki Görüşleri ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 38’de görüldüğü gibi muhafazakarlık ve ulusalcılıkta en yüksek ortalamayı “Ailem Karar Verir” seçeneği almış, “Kendim Karar Veririm” seçeneğine doğru oranlar gitgide düşmüştür. Liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumların en yüksek ortalamaları ise “Ailem Karar Verir” seçeneği ve “Kendim Karar Veririm” seçeneği almıştır.

Ailede önemli kararların nasıl alındığı ile tutumlar arasındaki ilişkiye varyans analiziyle bakıldığında, sırasıyla, muhafazakarlık ($F= 7,321$; $sd:5$, $p<,001$), liberallik ($F= 5,088$; $sd:5$, $p<,001$), ulusalcılık ($F= ,763$; $sd:5$, $p<,557$) ve sosyal adalet yanlılığı ($F= 1,558$; $sd:5$, $p<,169$) olarak bulunmuştur. Bu anlamda ailede kararların nasıl alındığı ile muhafazakar ve liberal tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak ulusalcı ve sosyal adalet yanlı tutumlarda bu bakımdan ilişki yoktur.

Grafik – 39 : Ailede Önemli Kararların Nasıl Alındığı ile Siyasal ve Kültürel Tutumlar Arasındaki İlişki

Grafik – 39’da görüldüğü üzere muhafazakar tutumların ortalamaları, en yüksek değeri ailedeki kararları babanın tek başına aldığı durumda almış, “Anne-Baba Beraber Karar Verir” ve “Ailece Karar Verilir” seçeneklerine doğru ortalamanın düştüğü görülmüştür. Bu anlamda muhafazakar tutumlara sahip olan gençlerin aile yapılarının daha otoriter olduğu söylenebilir. Aynı dağılım liberal tutum ortalamalarında da görülmüştür. Ancak “Baba Tek Başına Karar Verir” seçeneği en düşük ortalama puanı almıştır.

SONUÇ

Ankara'da yaşıyan 15-30 yaş grubu genç nüfusun siyasal ve kültürel tutumlarını betimlemeyi amaçlayan ve tanımlayıcı bir araştırma deseni kullanan bu çalışmada öncelikle, siyasal ve kültürel tutumları bütüncül bir kültür yapısı içinde tanımlayan kuramsal perspektiften hareketle "Siyasal ve Kültürel Tutumlar Ölçeği" geliştirilmiştir. Bu bakımdan, bu çalışma kendi alanında bir ilk sayılabilir.

Uzun çalışmalar sonucunda elde edilen ölçek, temsil edici Ankara örneğine uygulanarak gençlerin demografik, kültürel ve siyasal durumlarıyla ilgili ayrıntılı betimlemeler elde edilmiştir. Elde edilen betimsel verileri özetlemek gerekirse, çalışmaya 15-30 yaş aralığında yer alan toplam 1033 genç katılmıştır. 453 kadın ve 580 erkek katılımcıyla yürütülen çalışmada; 15-19 yaş aralığında olanlar örneğin %37,4'ünü, 20-24 yaş aralığında olanlar %37,0'sini ve 25-30 yaş aralığında olanlar %25,7'sini oluşturmaktadır. Evli olanlar %13,3, bekar olanlar 85,9 ve dul/boşanmışlar 0,9'dur.

Araştırmaya katılanlardan hiç okula gitmediğini belirtenler %0,1, herhangi bir okuldan mezun olanlar %47,2, öğrenci olanlar %52,7'dir. Mezun olduğunu belirtenlerin ise %8,4'ü ilkokuldan, %11,7'si ortaokuldan, %6,1'i ilköğretimden, %59,0'ı liseden, %12,5'i yükseköğretimden, %1,0'ı açık öğretimden ve %1,2'si lisansüstü eğitim kurumundan mezun olduğunu belirtmiştir. Şu an öğrenci olduğunu belirtenlerin ise %0,9'u ilköğretimde, %28,6'sı lisede, %51,1'i yükseköğretimde, %7,2'si açık öğretimde, %2,2'si ise lisansüstü eğitimde öğrenci olduklarını söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan gençlerin çalışma durumuna bakıldığında ise %37,4'ünün çalıştığı, %62,6'sının ise çalışmadığı görülmektedir. Çalışanların %73,1'i tam zamanlı bir işte ücretli olarak çalışmakta, %11,7'si yarı zamanlı

bir işte ücretli olarak çalışmakta, %15,3'ü ise kendi işinde çalışmaktadır. Çalıştığını belirtenlerin meslek kategorisine göre dağılımı ise şöyledir: %12,2 memur ya da yönetici olmayan personel, %0,3 ordu mensubu, %12,4 esnaf, %26,9 vasıflı işçi, şef ya da formen, %4,9 orta düzey yönetici, %42,0 vasıfsız işçi ve %1,3 özel sektörde ya da kamuda profesyonel. Çalışmadığını belirten %62,6'lık kesimin %10,2'si ev kızı/hanımı, %73,4'ü öğrenci ve %16,4'ü işsiz olduğu için çalışmadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların anne ve babalarının eğitim durumu ise sırasıyla şu şekildedir: Bir okuldan mezun değil, okur-yazar değil %5,7 - %1,5; bir okuldan mezun olmayıp okur-yazar olanlar %2,2 - %1,4, ilkokul mezunu %44,4 – %28,6, ortaokul mezunu %13,7 - %15,4, lise mezunu %21,2 – %30,2, üniversite mezunu %11,3 – %20,9, lisansüstü mezuniyeti olanlar ise %0,3 – %1,2'dir. Anne – baba çalışma durumuna göre dağılımda ise sırasıyla şu sonuçlar alınmıştır: Çalışan %14,4 - %61,9, çalışmayan %85,0 - %37,6'dır. İş durumuna göre dağılım ise yine sırasıyla şu şekildedir: Tam zamanlı bir işte ücretli olarak çalışan %83,9 – %64,0, yarı zamanlı bir işte ücretli olarak çalışan %8,1 – %3,3, kendi işinde çalışan %8,1 – %30,0'dır. Çalışanlardan %41,6 - %17,8'i düz memur ya da yönetici olmayan personel, %1,3 – %2,5 ordu mensubu, %6,7 – %19,6 esnaf, %18,8 – %10,5 vasıflı işçi, şef ya da formen, %7,4 – %7,8 orta düzey yönetici, %11,4 – %24,7 vasıfsız işçi, %4,7 – %4,2 özel sektörde ya da kamuda profesyonel, %0,0 – %4,4 çiftçi, %0,0 – %0,5 genel müdür veya üst düzey yönetici, %0,0 – %0,2 şirket sahibi ya da ortağıdır. Çalışmayanların ise çalışmama nedenine göre dağılımı şu şekildedir: Ev hanımı %86,4 – 0,0, emekli %8,5 – 74,7, işsiz %0,0 – 7,0, vefat etti %2,6 – 17,5'tir.

Araştırmaya katılanların ailelerinin ortalama aylık gelirinin 300 – 500 YTL arası olduğunu belirtenler %8,4, 501-1000 YTL arası olduğunu belirtenler %39,1, 1001-1500 YTL arası olduğunu belirtenler %18,9, 1501-2500 YTL arası olduğunu belirtenler %19,4, 2501-5000 YTL arası

olduğunu belirtenler %7,2 ve 5001 YTL ve daha üstü olduğunu belirtenler %1,5 oranlarındadır.

Araştırmada görüşülen kişilerin hayatlarının en uzun dönemini geçirdikleri yerleşim birimi tipinin %70,7 ile metropol, %5,4 ile büyükkent, %7,6 ile kent, %11,7 ile ilçe merkezi, %1,1 ile köy ve %0,7 ile yurt dışı olduğu görülmektedir. Aslen nereli olduğu sorusundan alınan cevaplarda ise yerleşim tipinin %16,3 ile metropol, %7,0 ile büyükkent, %28,5 ile kent, %45,6 ile ilçe merkezi, %0,3 ile köy ve %0,6 yurt dışı olduğu görülmektedir.

Görüşülen kişilerin anne ve babalarının en uzun yaşadığı yerleşim tipi ise sırasıyla il merkezi %42,2 - %44,4, ilçe merkezi %19,1 - %18,9, belde/kasaba %4,2 - %4,5, köy %33,2 - 30,8 olarak çocuklarından farklılaşmaktadır.

Gençlerin katıldıkları/uğraştıkları sosyal faaliyetlerden %59,6 ile televizyon izlemek en yüksek oranda “sık sık” yapıldığı ifade edilen faaliyet iken; %85,6 ile opera ya da bale gösterisine gitmek en yüksek oranda “hiç” yapılmadığı ifade edilen faaliyettir. Herhangi bir dernek, parti ya da meslek örgütüne üye olduğunu belirtenlerin oranı %16,9’dur.

Eş seçimi konusunda kendisi karar verdiğini ama ailesinin görüşünü de aldığını belirtenlerin oranı %55,0, kendisi karar verdiğini belirtenlerin oranı %32,7’dir. Ailede önemli kararların alınmasına ilişkin soruda “ailece” karar alındığını belirtenlerin oranı örneklemin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. %52,4 olan “ailece” seçeneğine karşılık %1,7 ile “anne tarafından aile büyükleri” seçeneği en düşük orana sahiptir. Evlilik öncesi cinsel ilişkiye yönelik değerlendirmelerde ise %46,6 ile “hem erkek hem kız için kesinlikle kabul edilemez” cevabı en yüksek orana sahiptir.

Dindarlık algısının, görüşülen kişi ile anne ve babaları arasında farklılaştığı gözlenmektedir. 11’li ölçekte ortalamalarına bakıldığında

gençlerin 11 üzerinden dindarlık ortalamalarının 5,59, annelerinin 6,52, babalarının ise 6,07 olarak ifade edildiği görülmüştür. Kişilerin kendilerine yönelik sağcı–solcu değerlendirmelerinde ise toplam da sağcılık eğiliminin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Siyasetle ve siyasi konularla ilgilenmelerine bakıldığında “çok” ilgilendiğini ve “biraz” ilgilendiğini belirtenlerin toplamı %37,0, “pek” ilgilенmediğini ve “hiç” ilgilенmediğini belirtenlerin toplamı ise %30,2’dir. Gençlerin oy verme davranışına ilişkin olarak %77,7’sinin herhangi bir partiye oy vereceğini, %5,9’unun geçersiz oy kullanacağını, %4,5’inin sandığa gitmeyeceğini ve %11,9’unun kararsız olduklarını belirttikleri görülmektedir.

Siyasi görüşleri etkileyen faktörlere bakıldığında “anne/baba”nın %7,6 ile en yüksek oranda siyasi görüşleri “çok etkilediği”, köşe yazarlarının ise %38,4 ile en yüksek oranda “hiç etkilemediği” bulgulanmıştır. Son olarak, Türkiye’nin en önemli sorunu olarak “İşsizlik”, “Ekonomi” ve “Eğitim” konuları öne çıkmaktadır.

Araştırmanın hipotezlerine bakıldığında, kadınlarla erkekler arasında muhafazakar ve liberal tutumlar bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş; erkeklerde muhafazakarlık ortalamalarının kadınlara oranla daha yüksek, kadınlarda ise liberallik ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak ulusalcı ve sosyal adalet yanlısı tutumlar bakımından bir farklılaşma bulunmamıştır.

Yaş ilerledikçe muhafazakarlık ortalamasının arttığı, sosyal adalet yanlılığının ise en yüksek ortalamasını 25-30 yaş aralığında, en düşük ortalamasını 20-24 yaş aralığında aldığı görülmüştür. Yaş değişkenine bağlı olarak ulusalcı ve liberal tutumlar bakımından anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Gençlerden herhangi bir işte çalışmayanların liberal tutumlarının ortalama puanları, çalışanlardan, çalışanların ise muhafazakar ve sosyal adalet yanlı tutumlarının ortalama puanları, çalışmayanlara oranla daha yüksektir. Çalışma durumu ile muhafazakar, liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, ulusalcı tutumlarla çalışma durumu arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Araştırma örneklemini oluşturan gençlerin muhafazakar tutum ortalamasının hiç okula gitmeyenlerde en yüksek olduğu, mezun durumda olanların ise öğrenci olanlara oranla daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Ulusalcı ve sosyal adalet yanlı tutumların ortalamalarının ise en yüksek değerlerini mezun kategorisinde aldığı, en düşük değerlerini hiç okula gitmeyenler kategorisinde aldığı görülmüştür. Gençlerin öğrenci olma ya da mezun olma durumlarıyla muhafazakar, ulusalcı ve sosyal adalet yanlısı tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, liberal tutumları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Gençlerin anne-babalarının kır/kent kökenli olması ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, anne-babası kır kökenli olan gençlerde muhafazakar ve ulusalcı tutumlar artmakta, kent kökenli olanlarda ise azalmaktadır. Liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumlarda ise tersine bir ilişki mevcuttur.

Yine gençlerin kendilerini yerleştirdikleri dindarlık düzeyi ile siyasal ve kültürel tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, kişilerin dindarlık düzeyi arttıkça muhafazakar ve ulusalcı tutumları artmakta, liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumları azalmaktadır.

Gençlerin sağcı/solcu kavramlaştırmalarıyla tutumları arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ulusalıcı ve muhafazakar tutumlar soldan sağa yaklaştıkça artmakta, liberal ve sosyal adalet yanlısı tutumlar ise sağdan sola yaklaştıkça artmaktadır.

Gençlerin parti tercihleriyle siyasal ve kültürel tutumları arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere 5 partiye olan yakınlık uzaklık algıları ile tutumları arasında analiz yapılmıştır. Buna göre muhafazakar tutumlara sahip olanlar AKP ve MHP'yi kendilerine yakın, CHP, DSP ve DEHAP-DTP' yi uzak bulmaktadırlar. Liberaller kendilerine CHP'yi yakın, AKP ve MHP'yi uzak görmektedirler. Ancak belirtmek gerekir ki liberallerin CHP'yi yakın bulma ortalamaları kadar uzak bulma ortalamaları da yüksektir. Diğer partilerle liberal tutumlar arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ulusalıcılar AKP ve MHP'yi kendilerine yakın bulmakta, diğer partileri ise en uç seviyelerde uzak bulmaktadırlar. Son olarak sosyal adalet yanlıları DSP ve DEHAP-DTP' ye kendilerini yakın bulmakta, MHP'ye uzak bulmaktadırlar. AKP ve CHP'yi yakın bulma oranları uzak bulma oranlarına yaklaşık görülmüştür. Yani bu grupta kendisini AKP ve CHP'ye yakın bulanlar kadar uzak bulanlar da vardır.

Siyasal ve kültürel tutumlar ile gençlerin eş seçimi konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Muhafazakar ve ulusalıcı gençlerin eş seçimini yüksek oranlarla aileleri yapmakta, "kendim karar veririm" seçeneğinin oranı diğer seçeneklere göre düşük bir oran almaktadır. Liberal ve sosyal adalet yanlı tutumları benimseyenlerde ise "kendim karar veririm" ve "ailem karar verir" seçenekleri diğerlerine oranla en yüksek değerleri almaktadır. Yine aile hususunda ailenin demokratikliği ile muhafazakar ve liberal tutumlar bakımından anlamlı bir farklılaşma görülmüş, ulusalıcı ve sosyal adalet yanlısı tutumlarda ise anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Muhafazakar ve liberal tutuma sahip gençlerin ailelerinin otokratik bir yapıda olduğu anlaşılmıştır. Ancak liberal gençlerin ailelerinde,

muhafazakar gençlerin ailelerinde olduğu kadar babanın tek başına söz sahibi olmadığı görülmüştür.

Çalışmada en yoğun analizler, gençlerin kendilerini tanımladığı kimlik ile tutumları arasında karşılaştırma yapılırken gerçekleştirilmiştir. Buna göre; muhafazakar gençlerin kendilerini “Muhafazakar, Dindar, İslamcı, Milliyetçi ve Ülkücü” olarak tanımladıkları; ulusalcıların ise “Muhafazakar, Kemalist, Dindar, Siyasal konularda liberal, Laik, İslamcı, Atatürkçü, Milliyetçi, Ülkücü” olarak tanımladıkları görülmüştür. Liberaller kendilerini “Atatürkçü, Anarşist ve Cinsel Serbestliğe İnanan” olarak tanımlamışlar, diğer kimlik ifadelerini ise çoğunlukla kendilerine uygun bulmamışlardır. Bu grubu oluşturan gençler, tutum ölçeğindeki liberal tutumları onaylasalar da kendilerini liberal olarak tanımlamamışlardır. Daha önce belirtilen, liberalliğin çeviri bir tutumsal ayrım olduğu, Türkiye pratiğine uymadığı ve sosyal gerçeklikte tutumsal bir ayrışmaya neden olmadığı yönündeki varsayımın, bu bulgu ile desteklendiği söylenebilir. Son olarak, sosyal adalet yanlılarının kendilerine ilişkin kimlik algılarına bakıldığında, bunların kendilerini “Dindar, Komünist, İslamcı, Sosyalist, Atatürkçü ve Marjinal” olarak tanımladıkları görülmüştür. Aslında birbirine zıt kimliklerin bu grupta birlikte yer alması, bu grubun kendi içinde alt gruplara ayrılabilceği anlamına da gelebilir. Liberaller gibi sosyal adalet yanlıları da çoğunlukla kimlikleri reddederek kendilerini ifade etmektedirler.

Gençlerin siyasal ve kültürel tutumları araştırması her şeyden önce sınırlı bir sürede ve maliyette gerçekleştirilmesi gereken bir yüksek lisans tezi kapsamında yapılmıştır. Bu nedenle araştırmada daha geniş istatistiki analizlere yer verilememiştir. Tanımlayıcı bir araştırmada, betimsel analizler ve hipotez testleri yeterli görülmüştür. Daha önce söylendiği üzere “gençlik” görece kararsız bir toplumsal kategoridir. Kuşkusuz bu etken araştırmayı sınırlandırmıştır. Her ne kadar araştırmaya ilişkin sınırlılıklar/sorunlar tartışılarak aşılmaya çalışılsa da araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin, daha

geniş örneklemlerde ve farklı değişkenlerle kullanılıp geliştirilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

AKSU, Meral, PAYKOÇ, Fersun; **ODTÜ Kampusünde Gençlik ve Sorunları**, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1986.

AKYOL, Avni; **Türkiye’de Gençlik ve Gençlik Politikası**, Ankara, Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşarlık Bürosu Yayınları, 1973.

ALKAN, Türker, Ergil, Doğu; **Siyaset Psikolojisi; Siyasal Toplumsallaşma ve Yabancılaşma**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1980.

ARKONAÇ, Sibel A.; **Sosyal Psikoloji**, İstanbul, Alfa Yayınları, 1998.

ARMAĞAN, İbrahim; **Gençlik Gözüyle Gençlik: 21. Yüzyıl Eşiğinde Türkiye Gençliği**, y.y.y., Kırkırsalılar Vakfı USADEM Yayınları, 2004.

BAŞER, Vehbi; “Çocukluğun Değişen Dünyası: Çocukluk Alt-Kültürleri”, **Tezkire Dergisi**, Sayı:16, Kış 1999, s. 133-153.

BERKOWITZ, Leonard; **A Survey of Social Psychology**, USA, Holt, Rinehart and Winston, 1980.

BOHNER, Gerd, WANKE, Michaela; **Attitudes and Attitudes Change**, New York, Psychology Press, 2004.

COLE, Stephen; **Sosyolojik Düşünme Yöntemi**, çev. Bekir Demirkol, Ankara, Vadi Yayınları, 1999.

DOĞAN, İsmail; **Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar**, III. Baskı, İstanbul, Sistem Yayıncılık, 2000.

EKŞİ, Aysel; **Üniversiteli Gençler**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1986.

FICHTER, Josep; **Sosyoloji Nedir?**, çev. Nilgün Çelebi, Konya, S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1992.

FREEDMAN, J. L., SEARS, D. O., CARLSMITH, J. M.; **Sosyal Psikoloji**, çev. Ali Dönmez, Ankara, İmge Kitabevi, 1993.

GÖKÇE, Birsen; **Gecekondu Gençliği**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1971.

GÖKÇE, Birsen; **Ortaöğrenim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları**, Ankara, M.E.G.S.B. Gençlik Hizmetleri Yayınları, 1984.

İNCEOĞLU, Metin; **Tutum Algı İletişim**, İstanbul, Verso Yayıncılık, 1993.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem; **Gençlerin Tutumları Kültürler Arası Bir Karşılaştırma**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1973.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem; **Kuşaklar Çatışması; Okuyan ve Çalışan Gençlik Üzerine Bir Araştırma**, Ankara, Kadioğlu Matbaası, 1981.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem; **Sosyal Değişmenin Psikolojik Boyutları**, Ankara, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 1972.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem; **Yeni İnsan ve İnsanlar; Sosyal Psikolojiye Giriş**, İstanbul, Evrim Yayınevi, 1999.

KRECH, CRUTCHFIELD, BALLACHEY, **Cemiyet İçinde Fert**, çev. Mümtaz Turhan, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1970.

Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, "Gençlik", V. Cilt, İstanbul, Meydan Yayınevi, 1971.

MİLBURN, Michael A.; **Sosyal Psikolojik Açından Kamuoyu ve Siyaset**, çev. Ali Dönmez, Veli Duyan, Ankara, İmge Kitabevi, 1998.

ÖZYURT, Selahattin, DOĞAN, M. Sait; **Gençlik Problemleri Açısından Üniversite Gençliği**, Adapazarı, Değişim Yayınları, 2002.

SHAW, Marvin E., WRIGHT, Jack M.; **Scales for the Measurement of Attitudes**, USA, Mcgraw-Hillbook Company, 1967.

ŞERİF, Muzaffer, ŞERİF, Carolyn W.; **Sosyal Psikolojiye Giriş II**, çev. Mustafa Atakay, Aysun Yavuz, İstanbul, Sosyal Yayınlar, 1996.

ODETOLA, T. O., ADEMOLA, Ade; "Social mobility and political attitudes in Nigeria", ed. Frederick C. Turner, **Social mobility and political attitudes**, New Brunswick and London, Transaction Publishers, 1992.

TEZCAN, Mahmut; **Kuşaklar Çatışması**, Ankara, Kadioğlu Matbaası, 1981.

The Gallup Organization, **Young Europeans: Survey Among Young People Aged Between 15-30 in the European Union**, Flash Eurobarometer Series 202, 2007 (Erişim)

http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_202_sum_en.pdf

TOLAN, Barlas, İSEN, Galip, BATMAZ, Veysel; **Sosyal Psikoloji**, Ankara, Adım Yayıncılık, 1991.

TRIANDIS, Harry C.; "The Impact of Social Change on Attitudes", ed. Bert T. King, Elliott McGinnies, **Attitudes, Conflict and Social Change**, Newyork and London, Academic Press, 1972.

TÜRKÖNE, Mümtaz'er; "Siyasi Kültür", ed. Mümtaz'er Türköne, **Siyaset**, Ankara, Lotus Yayınevi, 2006.

YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan; **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2000.

I. Gençlik Şurası 24-28 Ekim 1988, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1989.

EK:ANKET FORMU

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Programı'nda "Gençlerin Kültürel ve Siyasal Tutumları" konulu bir yüksek lisans tez projesi kapsamında yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, gençlerin toplum hayatının çeşitli alanlarına ilişkin görüş ve tutumlarını ortaya koymaktır. Bu soruların doğru yada yanlış cevabı yoktur. En doğru cevap sizin düşüncelerinizi ve durumunuzu en iyi yansıtan cevaptır. Formlar toplu halde değerlendirilerek, verdiğiniz kişisel bilgiler, gizli tutularak başka hiçbir amaçla kullanılmayacak ve sonuçlar bilimsel bir proje kapsamında sunulacaktır. Vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederiz.

A. Görüşülen kişinin sosyo-demografik özellikleri:

- A1. **Cinsiyet** : 1. Kadın 2. Erkek
- A2. **Yaşınız** :
- A3. **Medeni durumunuz** : 1. Evli 2. Bekar 3. Dul / Boşanmış
- A4. **Şu anda mezun durumda mısınız; yoksa öğrenci misiniz?**

0. Hiç okula gitmedim	1. Mezunum	2. Öğrenciyim
	A4.1. En son hangi okulu bitirdiniz?	A4.2. Hangi okulda okuyorsunuz?
	1. İlkokul	1. İlköğretim
	2. Ortaokul	2. Lise
	3. İlköğretim	3. Yükseköğretim
	4. Lise	4. Açık-öğretim
	5. Yükseköğretim	5. Lisansüstü
	6. Açık-öğretim	
	7. Lisansüstü	

A5. Şu anda çalışıyor musunuz? Yoksa çalışmıyor musunuz?

1. Çalışıyorum	2. Çalışmıyorum
A5.1. Nasıl bir işte çalışıyorsunuz?	A5.2. Neden çalışmıyorsunuz?
1. Tam zamanlı bir işte ücretli olarak	1. Ev kızıyım / Ev hanımıyım
2. Yarı-zamanlı bir işte ücretli olarak	2. Öğrenciyim
3. Kendi işimde	3. İşsizim

(Sadece A5 sorusunda "çalışıyorum" diyenler cevaplayacaktır)

A6. Çalıştığınız işteki konumunuz nedir? (Ayrıntılı olarak belirtiniz)

A7. Babanızın eğitim düzeyi nedir?

1. Bir okuldan mezun değil, okur-yazar değil	4. Ortaokul	7. Lisansüstü
2. Bir okuldan mezun değil, okur-yazar	5. Lise	
3. İlkokul	6. Üniversite	

A8. Annenizin eğitim düzeyi nedir?

1. Bir okuldan mezun değil, okur-yazar değil	4. Ortaokul	7. Lisansüstü
2. Bir okuldan mezun değil, okur-yazar	5. Lise	
3. İlkokul	6. Üniversite	

A9. Babanız çalışıyor mu? Çalışmıyorsa neden çalışmıyor?

1. Çalışıyor

2. Çalışmıyor

A9.1. Nasıl bir işte çalışıyor?

1. Tam zamanlı bir işte ücretli olarak
2. Yarı-zamanlı bir işte ücretli olarak
3. Kendi işinde

A9.2. Neden çalışmıyor?

1. Emekli
2. İşsiz
3. Vefat etti
4. Diğer:.....

(Sadece A9 sorusunda “çalışıyor” diyenler cevaplayacaktır)

A10. Babanızın çalıştığı işteki konumu nedir? (Ayrıntılı olarak belirtiniz)**A11. Anneniz çalışıyor mu? Çalışmıyorsa neden çalışmıyor?**

1. Çalışıyor

2. Çalışmıyor

A11.1. Nasıl bir işte çalışıyor?

1. Tam zamanlı bir işte ücretli olarak
2. Yarı-zamanlı bir işte ücretli olarak
3. Kendi işinde

A11.2. Neden çalışmıyor?

1. Ev hanımı
2. Emekli
3. Vefat etti
4. Diğer:.....

(Sadece A11 sorusunda “çalışıyor” diyenler cevaplayacaktır)

A12. Annenizin çalıştığı işteki konumu nedir? (Ayrıntılı olarak belirtiniz)**A13. Ailenizin aylık geliri ortalama olarak ne kadardır? Belirtiniz:** YTL.**A14. Hayatınızın en uzun dönemi nerede geçti? (Lütfen İl ve İlçe, varsa köy ismi belirterek yazınız. Örn:Ankara/Merkez, Ankara/Çubuk/Karagöl Köyü)**.....**A15. Kaç yıldır Ankara’da yaşıyorsunuz?****A16. Aslen nerelisiniz? (Lütfen İl ve İlçe ismi belirterek yazınız)****A17. Annenizin 18 yaşından önce uzun süreli yaşadığı yerleşim birimi aşağıdakilerden hangisidir?**

1. İl merkezi	3. Belde / Kasaba
2. İlçe merkezi	4. Köy

A18. Babanızın 18 yaşından önce uzun süreli yaşadığı yerleşim birimi aşağıdakilerden hangisidir?

1. İl merkezi	3. Belde / Kasaba
2. İlçe merkezi	4. Köy

B6. Evlilik öncesi cinsel ilişki konusunda, sizin görüşünüzü en iyi yansıtan ifade hangisidir?

- (1) Hem erkek hem kız için kesinlikle kabul edilemez.
- (2) Erkek için kabul edilebilir ama kız için kabul edilemez.
- (3) Hem kız hem erkek için normal karşılanmalı
- (4) Diğer: (Belirtiniz).....

B7. Aşağıdaki dindarlık ölçeğinde kendinizi ve anne-babanızı nerede konumlandırıyorsunuz?

	Dindar Değil			Orta						Dindar	
B7.1.Kendim	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B7.2.Annem	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B7.3.Babam	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

B8. Aşağıdaki sağcılık-solculuk ölçeğinde kendinizi nerede konumlandırırsınız?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SOL			ORTA				SAĞ			

B9. Siyasetle ve siyasi konularla ne kadar ilgileniyorsunuz?

1. Hiç ilgilenmiyorum
2. Biraz ilgileniyorum
3. Ne ilgileniyorum ne ilgilenmiyorum
4. Pek ilgilenmiyorum
5. Çok ilgileniyorum

B10. Siyasal görüşünüzü aşağıdaki faktörler ne kadar etkiler?

	Hiç Etkilemez	Etkilemez	Etkiler	Çok Etkiler
B11.1.Anne/Babam	1	2	3	4
B11.2.Arkadaşlarım	1	2	3	4
B11.3.Aile büyüklerimiz	1	2	3	4
B11.4.Eşim	1	2	3	4
B11.5.Ailem dışında saygı duyduğum büyüklerim	1	2	3	4
B11.6.Köşe yazarları	1	2	3	4
B11.7.Televizyon /Radyo haberleri	1	2	3	4
B11.8.Diğer.....	1	2	3	4

B11. Aşağıdaki partileri kendinize yakın ya da uzak bulup bulmadığınızı lütfen belirtiniz.

PARTİLER	UZAK	FİKRİM YOK	YAKIN	PARTİLER	UZAK	FİKRİM YOK	YAKIN
B12.1. AKP	1	2	3	B12.6. DYP	1	2	3
B12.2. ANAP	1	2	3	B12.7. Genç Parti	1	2	3
B12.3. CHP	1	2	3	B12.8. MHP	1	2	3
B12.4. DEHAP / DTP	1	2	3	B12.9. Saadet Partisi	1	2	3
B12.5. DSP	1	2	3	B12.10. Diğer:.....	1	2	3

B12. Sizce Türkiye'nin en önemli sorunu /sorunları nedir? (en çok üç sorun belirtiniz):

1.
2.
3.

- B13. Herhangi bir siyasi partide yönetici konumunda görev aldınız mı?**
1. Hayır 2. Evet (Hangi Görev olduğunu belirtiniz)
- B14. Eğer yarın bir seçim olsa ne yapardınız? (Oy verme yaşında olmayanlara da sorulacaktır)**
(1) Sandığa gidip bir siyasi partiye oy veririm
(2) Sandığa gidip boş/geçersiz oy kullanırım
(3) Sandığa gitmem
(4) Kararsızım
- B15. Seçim zamanlarında siyasi partilerin seçim ve propaganda faaliyetlerinin hangilerine katılırsınız?**
(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)
(1) Hiçbir faaliyete katılmam
(2) Meydan toplantılarına katılmak
(3) Kahve sohbetlerine katılmak
(4) Radyo ve t.v. de seçim konuşmalarını dinlemek
(5) Broşürleri incelemek
(6) Bir siyasal partinin seçim çalışmalarında etkin görev almak
- B16. Aşağıdaki kimlik tanımlamalarını kendinize ne kadar yakın buluyorsunuz?**

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Ne uygun Ne uygun değil	Uygun	Çok uygun
B16.1.Muhafazakar	1	2	3	4	5
B16.2.Kemalist	1	2	3	4	5
B16.3.Dindar	1	2	3	4	5
B16.4.Komünist	1	2	3	4	5
B16.5.Siyasal konularda liberal	1	2	3	4	5
B16.6.Laik	1	2	3	4	5
B16.7.Anarşist	1	2	3	4	5
B16.8.İslamcı	1	2	3	4	5
B16.9.Sosyalist	1	2	3	4	5
B16.10.Atatürkçü	1	2	3	4	5
B16.11.Ekonomik konularda liberal	1	2	3	4	5
B16.12.Milliyetçi	1	2	3	4	5
B16.13.Cinsel serbestliğe inanan	1	2	3	4	5
B16.14.Sosyal demokrat	1	2	3	4	5
B16.15.Radikal	1	2	3	4	5
B16.16.Ülkücü	1	2	3	4	5
B16.17.Demokrat	1	2	3	4	5
B16.18.Feminist	1	2	3	4	5
B16.19.İlerici	1	2	3	4	5
B16.20.Marjinal	1	2	3	4	5

C. LÜTFEN AŞAĞIDAKİ İFADELERE NE KADAR KATILDIĞINIZI BELİRTİNİZ		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
C1	Oy vermek zorunlu bir yurttaşlık ödevidir.	1	2	3	4	5
C2	Devlet, insanların özgürlüğünü, yaşama ve mülk edinme haklarını zedeleyecek hiçbir müdahalede bulunmamalıdır.	1	2	3	4	5
C3	Suçun artmasını engellemek için suçlulara daha ağır cezalar verilmelidir.	1	2	3	4	5
C4	Ülkeyi kurtaracak kişi ben olmadığım için siyasi konularla ilgilenmiyorum.	1	2	3	4	5
C5	Siyasetle sadece bu işi bilen eğitimini almış, memleketi bilerek yönetecek kişiler uğraşmalıdır.	1	2	3	4	5
C6	T.V. de ki zararlı yayınlar denetlenmeli ve zararlı görülenler yayından kaldırılmalıdır.	1	2	3	4	5
C7	Bir sürü insan ekmek bile bulamazken beş yıldızlı otellerde tatil yapmak ahlaklı bir insana yakışmaz.	1	2	3	4	5
C8	Devlet güçsüzlerin hakkını korumak için ekonomiyi denetim altında tutmalıdır.	1	2	3	4	5
C9	Demokratik bir ülke olabilmemiz için ordu siyasete karışmamalıdır.	1	2	3	4	5
C10	Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur.	1	2	3	4	5
C11	Devlet her vatandaşın temel ihtiyaçlarını karşılamayı üstlenmelidir.	1	2	3	4	5
C12	Devlet ekonomiye müdahale etmemelidir.	1	2	3	4	5
C13	Çalışamayacak duruma gelenler dışında emeklilik gereksizdir, insanlar iş yapabildikleri sürece çalışmalıdır.	1	2	3	4	5
C14	Devlet tepeden inme düzenlemelerle insanları şekillendirmeye çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
C15	Kendi ırkımızın bekası için şiddete başvurmamız gerekebilir.	1	2	3	4	5
C16	Siyasetle uğraşmak bir lükstür, karnı aç adam siyasetle uğraşsa da memleketeye faydası olmaz.	1	2	3	4	5
C17	Devlet gücü azınlıkta bile olsalar insanların sesini kısmak için kullanılmalıdır.	1	2	3	4	5
C18	Batının yalnızca teknolojisini almalı, kültürümüzü ve kimliğimizi korumalıyız.	1	2	3	4	5
C19	Gelecekte dünyaya hakim olmaya en layık millet, Türk milletidir.	1	2	3	4	5
C20	Lise ve Üniversitelerde başörtüsü serbest olmalıdır.	1	2	3	4	5
C21	Hemen her alanda devletten çok daha verimli ve başarılı çalıştığı için özel teşebbüs daha iyidir.	1	2	3	4	5
C22	Gençlere Türk milletinin manevi değerlerine sahip çıkmayı öğretmek demokrasi eğitimi vermektense daha önemlidir.	1	2	3	4	5
C23	Toplumun refahı ve mutluluğu tehlikede ise ordu yönetime el koyarak bu tehlikeyi önlemelidir.	1	2	3	4	5
C24	Devlet küçüldükçe bireylerin özgürlüğü artar.	1	2	3	4	5
C25	Erkeğin, kız arkadaşına bakan birini görünce sinirlenmesi normaldir, ısrar ediyorsa döver bile.	1	2	3	4	5
C26	Çağdaş bir toplum olabilmek için eğitim şarttır.	1	2	3	4	5

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
C27	Devletin yoksullara yardım etmesi yoksulluğu ödüllendirip kalıcı hale getirir.	1	2	3	4	5
C28	Zenginlerin daha çok vergi vermesi sağlanmalıdır.	1	2	3	4	5
C29	Oy versek de vermesek de bu ülkede hiçbirşey değişmez.	1	2	3	4	5
C30	Bireyler arasında eşitlik sağlanmadan bireysel özgürlük diye bir şey olamaz.	1	2	3	4	5
C31	Okullarda eğitimciler sadece derslerini anlatmalı, kendi kişisel inanç ve düşüncelerini aşılamamalıdır.	1	2	3	4	5
C32	Çoğunluğun iktidara getirdiği parti ülkeyi felakete sürüklemeyebilir.	1	2	3	4	5
C33	Dini vazifelerimi yerine getiremediğim zaman günaha girdiğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
C34	Ekonomide İslam hükümleri uygulanmalı ve adil bir ekonomik düzen kurulmalıdır.	1	2	3	4	5
C35	Devletin sosyal ve ekonomik planlama yetkisi arttıkça rejim diktatörlüğe dönüşür.	1	2	3	4	5
C36	Mecbur kalmadıkça siyasetten uzak dururum.	1	2	3	4	5
C37	Din, devlet, aile gibi bütün kurumlar özgürlüğü kısıtlar, bu yüzden ortadan kaldırılmalıdırlar.	1	2	3	4	5
C38	Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir.	1	2	3	4	5
C39	Elektrik, maden ve demiryolları gibi kaynaklar özelleştirilmemeli, devlet tarafından işletilmelidir.	1	2	3	4	5
C40	Milli güvenliğimiz için insanlar daha çok çocuk yapmaya teşvik edilmeli, aile planlamasından vazgeçilmelidir.	1	2	3	4	5
C41	İnsanlar kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılarlar; devlet vergi de toplamasın, hizmet de vermesin.	1	2	3	4	5
C42	Dince kutsal sayılan değerler de eleştirilebilmelidir.	1	2	3	4	5
C43	Bayrağa saygısızlık etmeye kalkanlar en sert şekilde cezalandırılmalıdır.	1	2	3	4	5
C44	Birlikte yaşama, toplumun ahlakını bozacağı için hukuki olarak yasaklanmalı, buna karşı tedbir alınmalıdır.	1	2	3	4	5
C45	Kamu kurumlarında çalışanların türban takmasına izin verilmelidir.	1	2	3	4	5
C46	Aşırı söylemler de dahil, her türlü farklı düşüncenin ifade edilmesi serbest bırakılmalıdır.	1	2	3	4	5
C47	Toplumdaki önemli konulara erkekler gelmelidir; kadının doğası bu konulara uygun değildir.	1	2	3	4	5
C48	AB ye girmek yerine diğer Türk devletleriyle birlik olsak süper güç olurduk.	1	2	3	4	5
C49	Türkiye’de tam demokrasiye geçiş için, şartlar henüz olgunlaşmamıştır.	1	2	3	4	5
C50	Özel okullar daha kaliteli eğitim verdiği için devlet okulları özel sektöre devredilmelidir.	1	2	3	4	5

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
C51	İş buluncaya kadar devlet herkese işsizlik sigortası ödemelidir.	1	2	3	4	5
C52	Bizi siyasetten uzak tutarak geleceğimize istedikleri gibi yön veriyorlar.	1	2	3	4	5
C53	İnsanlar evlenmek için flört etmezler, flört geçici arzuları tatmine yarar.	1	2	3	4	5
C54	Devlet, hiçbir dine ayrıcalık tanımalıdır; Müslümanlık da buna dahil.	1	2	3	4	5
C55	Kızlarla erkekler arasında aşırı samimiyet toplumun ahlakını bozar.	1	2	3	4	5
C56	Kadın, mutluluğu evinde aramalı, evinin kadını, çocuklarının annesi olmalıdır.	1	2	3	4	5
C57	Vaktinin çoğunu internette harcayanlar, kendilerini uygunsuz sohbetlere kaptırıp aile hayatını altüst eden ilişkiler kurarlar.	1	2	3	4	5
C58	Yoksulluğun sebebi, kaynak dağılımındaki adaletsizliktir.	1	2	3	4	5
C59	Dinimizde milliyetçiliğe yer yoktur. Bir milletin öbürüne üstünlüğü takvayladır.	1	2	3	4	5
C60	Çocuk yapmak için ille de evlenmek şart değildir.	1	2	3	4	5
C61	Bir genç kız erkek arkadaşıyla dilediği gibi eğlenebilmelidir.	1	2	3	4	5
C62	İnsanların gelirleri arasındaki uçurum ortadan kaldırılarak, gelir seviyeleri eşit hale getirilmelidir.	1	2	3	4	5
C63	Devletin bekasına zarar verecek düşüncelerin ifade edilmesi yasaklanmalıdır.	1	2	3	4	5
C64	Milliyetçilik, zararlı ve bölücü bir ideolojidir.	1	2	3	4	5
C65	Siyasal parti tercihim hiçbir koşulda değiştirmem.	1	2	3	4	5

GÖRÜŞMENİN YAPILDIĞI

İLÇE :

MAHALLE :

ÖZET

KÜÇÜKER, Aslıhan. Gençlerin Siyasal ve Kültürel Tutumları-Ankara Örneği-, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

“Gençlerin Siyasal ve Kültürel Tutumları” araştırması, 15-30 yaş grubu gençliğin siyasal ve kültürel tutumlarını betimlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, bütünsel bir kültürel kuramsal perspektiften hareketle, kendi içinde herhangi bir kategorizasyona gidilmeksizin gençlerin siyasal ve kültürel tutumlarını ölçecek bir tutum ölçeği hazırlanmış, ölçeğin hazırlanma aşamasında nitel tekniklerden yararlanılmış, daha sonra nicel ölçüm teknikleri kullanılarak veri toplanmış ve istatistiki analizler yapılmıştır. Bu bakımdan araştırma, pozitivist bir metodoloji çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırma, tutum ölçeği geliştirilirken kullanılabilecek bir kuramsal çerçeve oluşturma denemesini de içermektedir.

Araştırmada, temelde, siyasal ve kültürel tutumların demografik özellikler, kültürel değişkenler, farklı kimlik tanımlamaları ve siyasal tercihlerle olan ilişkisi analiz edilmiştir. Sonuç olarak, bu çalışma Ankara’da yaşayan 15-30 yaş arası genç nüfusun, kültürel ve siyasal özellikleri başta olmak üzere, siyasal ve kültürel tutumları hakkında geniş ve betimleyici bir analiz içermektedir.

Anahtar Sözcükler:

1. Tutum
2. Gençlik
3. Tutum Ölçeği
4. Kültürel Tutum
5. Siyasal Tutum

ABSTRACT

KÜÇÜKER, Aslıhan. Political and Cultural Attitudes of Youth -Ankara Sample-, Master Thesis, Ankara, 2007.

The study of “Political and Cultural Attitudes of Youth” aims to explain the political and cultural attitudes of the youth groups the age of who ranges from 15 to 30. Based on a holistic cultural theoretical perspective, a scale for measuring the political and cultural attitudes of the youth has been prepared without making any categorization within itself. The qualitative methods were exploited in the process of preparing the attitude scale; then, the quantitative methods were used, data were collected and statistical analyses were performed. In this context, the research was performed within a positivist methodology. The research also includes an experience of the trial of making a theoretical frame during the development of the attitude scale.

In the research, basically, the correlations between the demographical features, cultural variables, different identity definitions, political preferences and political and cultural attitudes were analysed. As a conclusion, this research includes a large and descriptive analysis about the political and cultural attitudes of youth - especially the political and cultural attitudes of youth of Ankara belonging age groups between 15 and 30.

Key Words:

1. Attitude
2. Youth
3. Attitude Scale
4. Cultural Attitude
5. Political Attitude